

Turun yliopisto
University of Turku

“PELOLLE EI SAA ANTAA PERIKSI”

Terrorismin uhkakuvat suomalaisessa mediassa

Sosiologia
Turun yliopisto
Pro gradu -tutkielma
Sanna Rännäli
Toukokuu 2017
Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Sosiaalitieteiden laitos / yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

RÄNNÄLI, SANNA:

”Pelolle ei saa antaa periksi” – Terrorismin uhkakuvat suomalaisessa mediassa

Pro gradu -tutkielma, 66 s.

Sosiologia

Toukokuu 2017

Tutkielmassa tarkastellaan suomalaista uutisointia Pariisin, Brysselin ja Nizzan ääri-islamistisista terrori-iskuista, jotka tapahtuivat vuonna 2015 ja 2016. Tutkimuskysymykset ovat: millä tavoin suomalainen media puhuu terrorismista ja millaisia Suomeen kohdistuvia terrorismin uhkakuvia media rakentaa?

Tutkimusaineisto koostuu Helsingin Sanomien lehtiartikkeleista, joita on yhteensä 60 kappaletta. Tutkimusmetodina käytetään diskurssianalyysia. Tuloksia tulkitaan terrori-iskujen mediarepresentaatiota käsittelevän aiemman tutkimustiedon ja turvallistamisen viitekehyksen avulla. Turvallistaminen tarkoittaa yhteiskunnallista prosessia, jossa asia tai ilmiö määritellään uhaksi. Uhan minimointi tarkoittaa sille vastakkaista prosessia.

Analyysin lopputuloksena on neljä diskurssia, jotka on nimetty yhtenäisyys-, kritiikki-, islamia puolustavaksi ja maahanmuuttokriittiseksi diskurssiksi. Yhtenäisyys- ja kritiikkidiskurssi muodostavat Eurooppa-tulkintakehyksen, jossa terrorismia jäsennetään Eurooppaan ja eurooppalaisuuteen liittyvien merkitysten avulla. Islamia puolustava ja maahanmuuttokriittinen diskurssi muodostavat maahanmuuton tulkintakehyksen, jossa terrorismi määrittyy osana keskustelua maahanmuutosta, maahanmuuttajista ja muslimeista. Diskursseissa on paljon kansainvälisiä terrorismin mediadiskursseja muistuttavia piirteitä.

Turvallistamisen viitekehykseen sovitettuna diskurssit rakentavat erilaisia uhkakuvia määrittelemällä, mistä terrorismin uhka tulee, mistä se johtuu ja miten uhka on torjuttavissa. Turvallistamisen ja uhan minimoinnin rajat eivät aina ole selkeitä, minkä vuoksi terrorismin uhasta muodostetut käsitykset ovat hieman ristiriitaisia. Toisaalta uhan kuvataan suurentuneen ja toisaalta tilanteen kerrotaan olevan viranomaisten hallinnassa.

Tutkimus osoittaa, että suomalainen media osallistuu terrorismin uhan ja kansallisen turvallisuuden määrittelyyn uutisoidessaan Euroopassa tapahtuneista terrori-iskuista. Media tarjoaa myös käyttäytymis- ja ajatusmalleja, joiden avulla ihmiset voivat reagoida tapahtumiin. Mediassa kehoitetaan, ettei terrorismin pelolle saa antaa periksi vaan elämän on jatkuttava mahdollisimman normaalina.

Asiasanat: Diskurssintutkimus, media, terrorismi, turvallistaminen, uhkakuvat.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. TERRORISMI TUTKIMUSKOHTEENA	4
2.1. Terrorismin vastaisen sodan diskurssi	8
2.2. Terrorismin mediadiskurssit	10
3. TURVALLISTAMINEN	14
3.1. Media turvallistajana	17
3.2. Islamin turvallistaminen Suomessa	20
4. TUTKIMUSASETELMA	23
4.1. Tutkimuskysymykset	23
4.2. Aineisto	24
4.3. Mediatekstin diskurssianalyysi	26
4.4. Analyysin toteuttaminen	29
5. TERRORISMI SUOMALAISESSA MEDIASSA	32
5.1. Terrorismin Eurooppa-kehys	32
5.1.1. Terrorismi Euroopan yhdistäjänä	32
5.1.2. Terrorismi Euroopan epäonnistumisen merkinä	38
5.2. Terrorismin maahanmuuttokehys	43
5.2.1. Terrorismi islam-vihan lietsojana	43
5.2.2. Terrorismi maahanmuuton tuliaisena	47
5.3. Terrorismin uhkakuvat Suomessa	51
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	60

LÄHTEET

TUTKIMUSAINEISTO

1. JOHDANTO

Vuotta 2015–2016 on nimetty terrorismin vuodeksi. Maailmaa ravistelivat lukuisat terrori-iskut, joihin lukeutuivat monet kauhunhetket Euroopassa. Näistä iskuista suurin kohu syntyi Pariisissa 13.11.2015, kun joukko terroristeja hyökkäsi ampuen ja pommeja räjäyttellen konserttisaliin, jalkapalloareenan läheisyyteen ja useaan eri ravintolaan sekä kahvilabaariin. Toinen hyökkäys tapahtui Brysselissä 22.3.2016 terroristien räjäyttäessä pommeja Brysselin lentokentällä ja metroasemalla. Ranskaan kohdistui uusi maailmaa järkyttänyt isku 14.7.2016, kun terroristi ajoi kuorma-autolla kansallispäivää viettäneeseen väkijoukkoon Nizzassa. Vastuulliseksi näistä kolmesta iskusta on nimetty Isis (Islamilainen valtio), ääri-islamistinen terroristijärjestö.

Kaikki kolme iskua ovat saaneet osakseen paljon mediahuomiota Suomessa, sillä Euroopan ytimeen Ranskaan ja Belgiaan hyökätessään terrorismi tuli pitkästä ajasta hyvin lähelle suomalaista kokemuspiiriä. Iskut tuntuivat järkyttävän suomalaisia, ja julkisuudessa heräsi kysymys, voiko terrori-iskuja tapahtua myös Suomessa. Iskut saivat eurooppalaiset yhteiskunnat arvioimaan kansallista turvallisuuttaan uudelleen ja pohtimaan, onko terrorismin uhkakuva muuttunut. Toistaiseksi Suomessa on välttytty Pariisin, Brysselin ja Nizzan mittakaavan kaltaisilta ääri-islamistisilta terrori-iskuilta ja sellaisten todennäköisyyttä pidetään maassa pienenä. Suomeen kohdistuva terrorismin uhka on kuitenkin kohonnut ja monipuolistunut (SUPO 2015-vuosikirja 2016, 20). Jo New Yorkin ja Washingtonin 9/11 iskuista lähtien terrorismin torjunta on ollut oleellinen osa suomalaista turvallisuuspolitiikkaa. Terrorismin torjuntaan liittyviin kysymyksiin kiinnitetään entistä enemmän huomiota ja uhkarvioissa painotetaan iskusuunnitelmien määrän ja vakavuusasteen nousua. (Archer & Malkki 2013, 79.) Suomessa tiedetään olevan yhä enemmän ihmisiä, joilla on yhteyksiä terroristijärjestöihin (SUPO 2015-vuosikirja 2016, 20). Laajasti hyväksytyyn näkemyksen mukaan ääri-islamistinen terrorismi poikkeaa merkittävästi aiempina vuosikymmeninä kohdatuista terrorismin muodoista. Ensinnäkin terrorismin luonne on muuttunut globaaliksi ja terroristijärjestöjen organisaatorakenteet muuttuneet niin, että nukkuvat terroristisolot ja yksin toimivat henkilöt ovat lisääntyneet, mikä vaikeuttaa iskujen ennakoimista. (Archer & Malkki 2013, 81.) Terrorismin uhka on siis todellinen Suomessa.

Koska Suomessa ei ole tapahtunut ääri-islamistista terrori-iskua, suomalaisten käsitys terrorismista ja sen uhasta perustuu suurilta osin muun maailman tapahtumiin ja informaatioon, jota tapahtumista saadaan median välityksellä. Ihmiset ovat median tuottaman tiedon varassa

sen suhteen, mitä, missä, milloin ja miksi on tapahtunut sekä mitä tulevaisuudessa on odotettavissa. Media välittää ja herättää kerronnallaan tunteita ja tarjoaa tietynlaisia kokemusta käyttäytymismalleja, joiden avulla reagoida Euroopassa tapahtuneisiin iskuihin. Kiinnittyminen tapahtumiin on täysin mediavälitteistä ja mediasta riippuvaista, silloin kuin niitä ei ole ollut itse paikalla todistamassa. (Sumiala 2010, 26.) Media ei kuitenkaan vain raportoi tapahtumia, vaan se myös tulkitsee ja selittää niitä (Fairclough 1997, 120). Ei ole yhdentekevää, millä tavoin media puhuu terrorismista, koska media osaltaan rakentaa käsitystä siitä, millainen turvallisuusuhka terrorismi on.

Yhteiskunnallista prosessia, jossa jostain asiasta tai ilmiöstä kuten terrorismista muotoillaan turvallisuusuhka ja ehdotetaan keinoja uhan torjumiseksi, kutsutaan turvallistamiseksi (Buzan, Wæver & De Wilde 1998). Media on yksi toimija, joka osallistuu turvallistamiseen (Dolinec 2010; Hass 2010; Vultee 2007). Media on yhteiskuntarakenteellinen julkinen areena, jossa tuotetaan merkityksiä ja mielikuvia todellisuudesta sekä kuvataan ja käsitellään yhteisiä asioita kuten turvallisuutta. Media ei ole vain erilaisten viestimien kimppu, vaan osa todellisuutta, jossa ihmiset elävät. (Wiio 2006, 19–21.) Se on todellisuuden rakentumisen paikka, jossa ihmisten yhteenkuuluvuus tiivistyy median rakentamien puhetapojen, kuvien ja merkitysten ympärille. Niiden avulla media tuottaa ja muovaa todellisuutta ja sitä, miten ihmiset liittyvät todellisuuteen. Sanotaan, että ihmisten suhde todellisuuteen on medioitunut ja medialisoitunut. Tämä tarkoittaa, että ihmiset kohtaavat itsensä, yhteiskunnan ja toiset ihmiset yhä useammin mediassa ja mediasta. (Sumiala 2010, 14, 144.) Postmoderni yhteiskunta on muuttunut tietoyhteiskunnasta mediayhteiskunnaksi, jossa median yhteiskunnallinen ja kulttuurinen vaikutusvalta on kasvanut (Kunelius, Noppari & Reunanen 2009, 12).

Terrorismin julkisen kuvan rakentamisen taustalla on yhteiskunnallisia valtarakenteita, joiden vaikutuksenalaisena media toimii. Media ei ole riippumaton muusta yhteiskunnasta vaan se pyrkii usein tukemaan vallitsevaa sosiaalista, poliittista ja taloudellista järjestystä. (Hass 2010, 78; Kapitan & Schulte 2002, 178.) Media kuvaa todellisuutta aina jostakin näkökulmasta eli käyttää yhteiskunnassa ja kulttuurissa yleisesti hyväksytyjä tulkintakehyksiä, joihin tukeutuen se luo määritelmiä, kausaalisuhteita, moraliteetteja ja ratkaisuja (Hass 2010; 79; Conway 2008, 6). Toisaalta median toiminta saattaa sisältää vallitsevaa järjestystä kyseenalaistavia ja hajottavia impulsseja. Suomen kaltaisessa demokraattisessa yhteiskunnassa media on yksi areena, jossa erilaisiin intresseihin sitoutuneet merkityksellistämisen tavat kohtaavat ja kamppailevat keskenään. Usein media uusintaa olemassa olevia valtasuhteita, mutta se mahdollistaa myös poikkeavien näkemysten esille pääsyn. (Kunelius ym. 2009, 454–456.) On

tärkeää selvittää, millaisiin tulkinta- ja esitystapoihin media turvautuu käsitellessään terrorismia ja sen uhkaa.

Tutkimustyöni tavoitteena on selvittää: millä tavoin suomalainen media puhuu terrorismista ja millaisia Suomeen kohdistuvia terrorismin uhkakuvia media rakentaa? Lähestyn aihetta tarkastelemalla Helsingin Sanomien uutisointia Pariisin, Brysselin ja Nizzan terrori-iskuista. Analysoin mediatekstejä diskurssianalyysin keinoin. Teoreettisesti työni paikantuu terrori-iskujen mediarepresentaatiota käsittelevään tutkimustietoon ja turvallistamisen viitekehykseen.

Tutkielma etenee seuraavasti: kartoitan ensin terrorismin aiempaa tutkimusta keskittyen siihen, millainen ilmiö terrorismi on puheessa ja kielenkäytössä. Tämän jälkeen esittelen tutkimuksen keskeisintä teoriaa eli turvallistamista ja median osallisuutta turvallistamisen prosessissa. Seuraavassa luvussa esittelen oman tutkimusongelmani, aineiston, tutkimusmetodin ja kuvailen analyysin toteuttamista. Tämän jälkeen siirryn analysoimaan aineistoa ja johtopäätösosiossa keskustelen tutkimukseni tuloksista ja peilaan tuloksia suhteessa aiempaan tutkimukseen ja turvallistamisen teoriaan.

2. TERRORISMI TUTKIMUSKOHTENA

Vuonna 2001 New Yorkin ja Washingtonin 9/11 iskujen seurauksena terrorismista tuli keskeinen 2000-lukua kuvaava ilmiö, minkä takia se on ollut suosittu tutkimuskohde sekä Yhdysvalloissa että muualla maailmassa (Lewis 2012, 260). Suurin osa viime vuosikymmenellä tehdyistä tutkimuksista on fokusoitunut Yhdysvaltoihin, mutta Eurooppaan – erityisesti Iso-Britanniaan ja Espanjaan – kohdistuneita tutkimuksia löytyy myös. Luultavasti lähivuosina tapahtuneet terrori-iskut Ranskassa, Belgiassa ja muualla Euroopassa synnyttävät uuden terrorismin tutkimusaallon.

Terrorismi on ilmiö, jolle on hyvin vaikea löytää universaalia ja objektiivista määritelmää, sillä määritelmiä on olemassa kymmeniä, joista suurelle osalle on yhteistä vain se, että terrorismi sisältää väkivaltaa tai sen uhkaa. Terrorismia harjoittavia tahoja on monia ja ne toimivat eri tavalla ja eri perustein, mikä vaikeuttaa määrittelyä. (Lutz & Lutz, 2013, 275–279.) Terrorismilla on useita muotoja, joiden nimeäminen terrorismiksi riippuu ajasta, paikasta ja määrittelijästä. Esimerkiksi Euroopassa historian tapahtumat sotineen ja konflikteineen ovat vaikuttaneet merkittävästi siihen, mitä terrorismilla tarkoitetaan. Kautta historian Euroopassa on kohdattu terroritekoja, joista ääri-islamistiset iskut edustavat vain yhtä osaa. Terrorismi ei siis ole uusi tai katoamassa oleva ilmiö, mutta ääri-islamistisen terrorismin ajatellaan poikkeavan aiemmin Euroopassa kohdatuista terrorismin muodoista kuten kansallisesta terrorismista. (Salmberg, Machado, Ómarsdóttir, Doerfer, Brown, Marcussi, Corgan, Barbosa, Koenig, Leembruggen-Kallberg, & Roland-Levy 2013, 17–18; Lewis 2012, 263.)

Kokonaisuutena terrorismin kulloinenkin käsite rakentuu teoreettisesta määritelmästä, terrorismin kohteista ja tekniikoista, terrorismiryhmätyypeistä sekä siitä, puhutaanko paikallisesta vai kansainvälisestä ilmiöstä. Se, miten terrorismi käsitteellistetään, vaikuttaa suoraan siihen, kuinka ilmiötä pyritään selittämään ja millaisena uhkana se koetaan. (Lutz & Lutz 2013, 273–275; Kapitan & Schulte 2002, 172–175.) Turvallisuuden kentällä terrorismi voidaan ymmärtää joko rikoksen, sodankäynnin tai viallisuuden näkökulmasta. Se, mitä näkökulmaa käytetään, vaikuttaa siihen, millä tavoin terrorismin ongelmaa käsitellään. Sodankäynnin näkökulmasta sotateimet nähdään toimivana ratkaisuna terrorismin uhkaan, ja terroristit pysäytetään ennen kuin he ehtivät iskeä. Rikollisuudessa terrorismi ymmärretään rikoksen tavoin epideemisenä ongelmana, joka ei tule katomaan yhteiskunnasta. Terroristien vangitseminen, tuomitseminen ja rankaiseminen tapahtuvat terroriteon jälkeen, kun lainvartijat saavat tekijät kiinni. Jos terrorismi ymmärretään viallisuutena, sille määritellään sairauden tavoin tuntomerkit ja seuraamukset. Tällöin terrorismin ongelman ratkaisu edellyttää pitkän

tähtäimen strategian laatimista taustasyiden selvittämiseksi ja ratkaisukeinojen löytämiseksi. (Lutz & Lutz 2013, 274.)

Vaikka määrittelijä tukeutuisi enemmän neutraaleihin ja oppikirjamaisiin määritelmiin, terrorismin selittäminen sisältää yleensä sen tuomitsemisen joko lainopillisessa tai moraalisisessa mielessä. Näin ollen terrorismin ymmärtäminen kytkeytyy määrittelyyn oikeasta ja legitimiä toiminnasta, mikä tapahtuu vallitsevan valtajärjestyksen mukaisesti ja sen termistöä käyttäen. (Salmberg ym. 2013, 15–24.) Terrorismi on vahvasti kulttuurisidonnainen ja poliittinen käsite, joka herättää helposti negatiivisesti latautuneita puhetapoja, joiden taustalla on usein jokin ideologia (Kappeler & Kappeler 2006, 192–193). Yhteiskunnassa toiset ajattelu- ja puhettavat hyväksytään helpommin, jolloin ne vakiintuvat ja muuttuvat itsestään selviksi representaatioiksi todellisuudesta. Terrorismi kuvataan yleensä sääntöjen rikkomisena eli toimintana, joka kohdistuu henkilöihin, joihin se ei saisi kohdistua ja sellaisiin metodeihin turvautumisena, joihin ei saisi turvautua. (Jackson 2005, 148; Kapitan & Schulte 2002, 175.) Tällaisella leimaamisella on pohjimmiltaan poliittinen tarkoitus: terrorismi halutaan tuomita ja sen vastaiset toimet oikeuttaa, jolloin huomio ohjataan pois terrorismin moninaisista taustasyistä. Kriitikot ovat esittäneet, että länsimaalainen puhetapa ei onnistu ratkaisemaan terrorismin ongelmaa, koska se ei pyri rationaaliseen ja huolelliseen terrorismin syiden pohtimiseen ja keskustelun herättämiseen niiden korjaamiseksi. Pahimmillaan puhe saattaa kasvattaa terrorismin uhkaa sen sijaan, että pienentäisi sitä. Toiseksi terrorismi on käsite, jota saatetaan hyväksikäyttää poliittisten päämäärien ajamiseen. (Kapitan & Schulte 2002, 176, 178, 192.)

Median esitystapojen tarkastelu on tärkeää, koska kertoessaan terrorismista media vaikuttaa siihen, miten asioita tulkitaan ja miten niihin reagoidaan (Dolinec 2010; Hass 2010; Vultee 2007). Media ohjaa yleisen mielipiteen muotoutumista, tarjoaa merkityksiä ja mielikuvia ja valmistaa yleisöä terrorismia seuraaviin poliittisiin päätöksiin ja toimenpiteisiin (Altheide 2007, 287; Richards 2007, 68). Media palvelee yleisönsä kahta tarvetta: se tarjoaa uutta tietoa eli uutisen, jonka tehtävä on mullistaa vanhoja käsityksiä ja tuntemuksia. Toisaalta media esittää asiat aina jostain näkökulmasta, mutta saa tiedon näyttämään neutraalilta informaatiolta. Media tukeutuu jaettuun ymmärrykseen, jonka avulla se merkityksellistää asioita yleisölle. Sen toiminnan taustalla vaikuttavat monet yhteiskunnalliset arvot ja normit sekä sosiaaliset ja poliittiset näkemykset. (Hass 2010, 87–88.) Lisäksi journalistista tuotantoa ohjaavat monet journalistien omat tavat, säännöt ja odotukset (Lewis 2012, 258). Medialla on yhteiskunnallista vastuuta, minkä takia ei ole yhdentekevää, miten se puhuu.

Terrorismi on ilmiö, joka saa herkästi huomiota mediassa. Terrorismi sisältää paljon ominaisuuksia, jotka täyttävät hyvän lööpin kriteerit, esimerkiksi väkivallan, konfliktin, pelon, turvallisuuden vaarantumisen ja poliittiset reaktiot. Uutisarvoa nostaa myös terrori-iskujen yllätyksellisyys. Lisäksi terrori-isku on uutistapahtuma, jonka kerronta voidaan rakentaa hyvän ja pahan väliselle taistelulle. Se on klassinen ja yleisöä kiinnostava asetelma. (Lewis 2012, 260.) Hyvän uutistarinan tavoittelun takana on sen kaupallisuus. Nykyaikana jopa julkisin varoin rahoitettu media joutuu pyrkimään toiminnassaan taloudellisen hyödyn maksimointiin. Viestimien on myytävä tarpeeksi lunastaakseen olemassaolonsa. Sen ne tekevät herättämällä yleisön kiinnostuksen ja halun saada lisää informaatiota. Näin viestimet pystyvät houkuttelemaan uusia mainostuloja ja oikeuttamaan tehtävänsä tiedon välittäjänä ja yhteisen todellisuuden rakentajana. (Sumiala 2010, 69.) Terrori-iskujen kaltaiset dramaattiset tapahtumat kiinnostavat yleisöä, ja siksi media tarttuu niihin.

Median rooli yhteiskuntaa koossapitävänä voimana korostuu terrori-iskun kaltaisessa katastrofitilanteessa. Tukeakseen yhteiskunnallista järjestystä ja pyrkiäkseen hallitsemaan terroristien aiheuttamaa pelkoa media tukeutuu rituaalisiin käytäntöihinsä sekä mediatuotannossa että mediaesityksissä. Viestimet organisoituvat kriisivalmiuteen ja ryhtyvät laatimaan uutisia. Ne katkaisevat arkisen uutisvirran ja perustavat kriisitoimituksia. Katastrofaaliselle tapahtumalle valitaan keskeiset toimijat ja näkökulmat ja rakennetaan keskeiset kerrontatavat. Samat toimittajat raportoivat tapahtumista yhä uudelleen, haastattelevat silminnäkijöitä, asiantuntijoita, uhreja ja viranomaisia. Media rakentaa terrori-iskun jälkeen rituaalisen tilan, jossa yhteiskunta hoitaa kohtaamaansa järkytystä. Suremalla ja muistamalla iskun uhreja ihmiset puolustavat elämää ja yhteiskuntaa ja luovat uutta yhteiskunnallista järjestystä terrorismin edustamaa kuolemaa ja tuhoamista vastaan. (Sumiala 2010, 133–134, 140.)

Toisaalta terroristit lähettävät teollaan viestin, jonka lähettämiseen media osallistuu väistämättä uutisoidessaan tapahtumasta. Ajatellaan, että median huomion kiinnittäminen on osa terroristien toimintalogiikkaa, koska median avulla terroristit tavoittavat kohdeyleisönsä ja levittävät sanomaansa. (Lutz & Lutz 2013, 276; Lewis 2012, 260.) Se, että media keskittää huomionsa katastrofiin ja konfliktiin, lisää merkityksellisyyden ja tragedian tuntua (Hass 2010, 77–78). Terroristien pyrkimystä sopeuttaa toimintaansa median toimintaan ja hyötyä siitä kutsutaan terrorismin medialisaatioksi (Lundby 2009; Cottle 2006). Suuriksi mediatapahtumiksi kääntyvien terrori-iskujen tavoitteena on lähes poikkeuksetta horjuttaa vallitsevaa yhteiskuntajärjestystä ja haastaa tämän järjestyksen ylläpitäjät. Media sitoo

terrorismissa toisiinsa uhrin, terroristin ja terroristien vastapuolen. Lisäksi media kytkee tämän kolmisidoksen yleisöön eli tapahtuman todistajiin. Rakentuu asetelma, jossa terroristi haastaa vastustajansa kommunikaatioon yleisön edessä. Median rooli on paljon enemmän kuin puolueeton kertoja, koska median tarjoama julkisuus kantaa konfliktia. Median roolina on toimia terroristien ja yhteiskunnan välisen voiman- ja vallankäytön areenana sekä terrorismin imagon luojana. (Weimann 1985, 434–443.) Media onkin kovan paikan edessä, kun se valitsee, miten tasapainoilla yhteiskuntaa koossa pitävän ja sen voimakkaasti kyseenalaistavan voiman välillä (Sumiala 2010, 125).

Terroristien lisäksi median toimintaa saattaa hallita jokin muu taho. Median kerrontaa muokataan paljon poliittisessa kontekstissa, mistä kertoo esimerkiksi se, että toiset terrorismin muodot saavat enemmän mediahuomiota kuin toiset (Lewis 2012, 259). Paavo Rautio (1990) päätelee pro gradu-tutkielmassaan, että media tietoisesti ja tiedostamatta rakentaa terroristeista turvallisuusyhteiskunnan ”hyvän vihollisen”. Tällä hän tarkoittaa, että terrorismi on ilmiö, joka on valjastettu yhteiskunnallisen kontrollin, vallankäytön ja integroinnin tarpeisiin. Hyökkäämällä mediassa terrorismia vastaan yhteiskunnallisen järjestyksen ylläpitäjät kuten valtionhallinto ja suojelupoliisi oikeuttavat oman asemansa, toimintansa ja päätöksensä yhteiskunnassa.

Kun yhteiskunnan ja median toimintaa halutaan tarkastella kriittisesti, ei ole tarkoitus vähätellä terrorismin ongelmaa tai väittää, että tarjotut määritelmät ja selitykset olisivat valheellisia. Sen sijaan kriittisen tarkastelun tavoitteena on kyseenalaistaa yksipuoliset puhe- ja esitystavat ja osoittaa, millaisia moninaisia seurauksia niillä voi olla. Puhetavat voivat ohjata yhteiskunnan huomion epäoleellisiin kohteisiin, köyhdyttää julkista keskustelua, lisätä eriarvoisuutta ja oikeuttaa päätöksiä ja toimenpiteitä, joiden toimivuudesta ei ole takeita. (Lewis 2012, 260; Jackson 2005, 165–166.) Tämän vuoksi on tärkeä pyrkiä paljastamaan ja ymmärtämään terrorismin diskursiivista rakentumista yhteiskunnassa ja mediassa.

2.1. Terrorismin vastaisen sodan diskurssi

Vuonna 2001 tapahtuneet terrori-iskut New Yorkin WTC-torneihin ja Washingtoniin olivat alku Yhdysvaltojen julistamalle terrorismin vastaiselle sodalle, jolla viitataan sekä institutionaalisten toimenpiteiden että poliittisten puhe- ja kerrontapojen kokonaisuuteen (Lewis 2012, 260). Ajatellaan, että terrorismin vastainen sota on keskeinen 2000-luvun tulkintakehys, jonka avulla kansainvälistä terrorismia on käsitelty maailmanlaajuisesti. Siksi se on ollut merkittävä tutkijoiden kiinnostuksen kohde.

Kriminologit Victor Kappeler ja Aaron Kappeler (2006) ovat tarkastelleet terrorismin vastaisen sodan diskurssia ja pyrkineet tunnistamaan keinoja, joilla terrorismista rakennetaan yhteiskunnallinen uhkatekijä. He ovat tunnistaneet diskurssista viisi retorista teemaa, jotka he ovat nimenneet epidemiaksi, epäinhimillisiksi metaforiksi, sivilisaation konkretisoinniksi, sankareiden ja konnien rakentamiseksi ja terrorismin sijoittamiseksi.

Ensimmäinen teema eli epidemia viittaa siihen, kuinka puheessa pyritään väittämään, että terrorismi on krooninen uhka, joka koskettaa kaikkia ihmisiä sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti. Puheessa esitellään terroristien tai terroristiepäiltyjen lukumääriä ja terrorismin maantieteellistä levittyneisyyttä, mutta luvut ovat epämääräisiä tai selvästi liioiteltuja. Pyrkimyksenä on rakentaa terrorismin uhkakuvasta mahdollisimman suuri. Toinen teema eli epäinhimilliset metaforat tarkoittaa nimityksiä ja ilmauksia, joita terroristeista käytetään. Ne ovat usein halventavia ja niiden avulla halutaan korostaa terroritekojen tuomittavuutta. Epäinhimillistävät ja halventavat nimitykset rakentavat terroristeista yhteiskunnan toisia. (Kappeler & Kappeler 2006, 179–181.)

Sivilisaation konkretisoinnin teema tarkoittaa, että terrorismista puhutaan tavalla, mikä tekee siitä poikkeuksellisen muihin sosiaaliin ongelmiin verrattuna. Terrorismin sanotaan uhkaavan yhteiskuntaa kokonaisuudessaan. Terrorismi määritellään ilmiöksi, jonka kaltaista yhteiskunta ei ole aiemmin kohdannut, sillä terrorismi uhkaa yhteiskunnan perustavanlaatuisia arvoja. Puheessa vedotaan arvoihin, jotka kumpuavat länsimaalaisesta ideologiasta. Tämä ideologia asetetaan vastakkain terroristien edustuman “viallisen” ideologian kanssa. Lisäksi puheessa pyritään määrittelemään “oikeanlainen” moraaliksi eli erotellaan toisistaan oikea ja väärä, hyvä ja paha. Tämä tapahtuu jaottelulla toimijoita eri kategorioihin, mitä sankareiden ja konnien rakentamisen retorisella teemalla tarkoitetaan. Terroristit sijoitetaan roistojen kategoriaan ja länsimaalaisen yhteiskunnan edustajat sekä vallan- ja järjestyksenpitäjät sankareiden kategoriaan. Jaottelut ohjaavat yleisöä sijoittamaan itseänsä oikeaan leiriin. Sankareiden ja

konnien kategorisoinnin lisäksi puheessa määritellään vahvasti, ketkä ovat uhreja. Jaottelut toiseuttavat terroristeja samalla tavalla kuin halventavat nimitykset. (Kappeler & Kappeler 2006, 181–185.)

Viimeinen teema eli terrorismin sijoittamisen teema viittaa tapoihin, jolla torjunnasta ja turvatoimista puhutaan samanlaisella tunnelatauksella ja dramatiikalla kuin terroriteoista. Puheessa kerrotaan, kuinka yhteiskunta puolustautuu, kuinka se ei lannistu, ja miten terroritekojen toistuminen tullaan estämään ja terrorismi eliminoimaan maailmasta. Suojellakseen yhteiskuntaa sille luodaan puolustava ja uhmakas sanoma vastauksena terrorismin edustamaan pahaan ja väärään. Terrorismin vastustaminen kuvataan kutsumuksena, jota uhan kohteeksi joutuneet yhteiskunnan jäsenet toteuttavat luonnostaan. (Kappeler & Kappeler 2006, 185–187.)

Aaron Kappeler ja Viktor Kappeler (2006) päättelivät, että retoriset teemat pohjautuvat Yhdysvaltojen edustamaan kansalliseen ideologiaan ja ne uusintavat tuota ideologiaa. Ideologisen luonteensa ansiosta terrorismin vastaisen sodan diskurssi palvelee vallankäyttöä. Se ei ole neutraali tai objektiivinen tapa rakentaa todellisuutta, vaan tarkkaan harkittu ja muotoiltu julkisen vallan väline, jonka avulla pyritään oikeuttamaan Yhdysvaltojen asema maailmanjohtajana ja terrorismin vastainen sota toimenpiteineen. Näin on todettu monissa muissakin tutkimuksissa (Bankoff 2010; Altheide 2007; Jackson 2005, Yaseen 2005; Hoffman 2002; Kapitan & Schulte 2002). Lisäksi terrorismin vastaisen sodan diskurssin avulla Yhdysvallat on pyrkinyt palauttamaan yhteiskunnan sisäisen ja ulkoisen järjestyksen, takaamaan valtion suvereeniuden ja kyseenalaistamattomuuden sekä tarjoamaan kansallista terapiaa vahvistamalla amerikkalaista identiteettiä (Jackson 2005). Yhdysvaltojen sisällä on myös pyritty lisäämään valvontaa ja yhteiskunnan kontrollia sekä rajoittamaan yksilönvapauksia. Apuna on käytetty erityisesti pelon diskurssia, joka tarkoittaa kommunikaatiota, tietoisuutta ja oletusta siitä, että uhka on alati olemassa ja vain tiukentamalla valvontaa ja yhteiskunnallista kontrollia voidaan taata ihmisten turvallisuus. (Altheide 2007, 278–288, 303.) Tulen peilaamaan omaa tutkimusaineistoani suhteessa Aaron ja Viktor Kappelerin identifioimiin retorisiin teemoihin, joiden avulla terrorismista rakennetaan yhteiskunnallinen uhkatekijä.

2.2. Terrorismin mediadiskurssit

Tutkijoiden mukaan 9/11 iskujen jälkeen terrorismin vastaisesta sodasta tuli hallitseva uutiskehys, jonka avulla media ryhtyi käsittelemään terrorismia (Lewis 2012). Kehyksen avulla media tulkitsee tapahtumia ja muotoilee niistä uutisia. Mediadiskurssit valikoituvat ja muotoutuvat valitun kehyksen mukaan. (Entman 1993, 52–53.) Koska yhdysvaltalainen media ei juurikaan hyödyntänyt muuta uutiskehystä ja poikennut poliittisesta diskurssista tai kyseenalaistanut sitä, se edisti terrorismin vastaisen sodan tarjoamien käsitysten ja selitysten vakiintumista. Samalla se tuki päättäjien poliittisten tavoitteiden saavuttamista vakuuttamalla yleisön terrorismin uhkaavuudesta (Lewis 2012, 259–260). Yhdysvalloissa media on tukenut erityisesti pelon diskurssia (Altheide 2007). Median kerronnassa ovat toistuneet näkemykset maailman muuttumisesta terrori-iskujen seurauksena ja alati vallitsevasta terrorismin vaarasta. Toinen yleinen piirre mediassa on ollut terrorismin kuvaaminen osana islamin uskontoa ja kulttuuria. (Lewis 2012, 259; Altheide 2007, 303.)

Median välittämänä terrorismin vastaisen sodan tulkintakehys puhetapoineen levisi Yhdysvalloista myös muualle maailmaan (Lewis 2012, 259–260). Globalisaation, median ja kulttuurisen imperialismien sekä riippuvuusteorian valossa oletetaan, että terrorismin vastaisen sodan diskurssi omaksuttiin muualla maailmassa sekä politiikassa että mediassa sellaisenaan. Niiden näkemysten mukaan terrorismin vastaisesta sodasta muodostui globaali diskurssi. Lisäksi median oletetaan automaattisesti uusintavan poliittista diskurssia. Tällaiset oletukset eivät ole saaneet suurta empiiristä tukea. Tapaustutkimuksessa, jossa verrattiin Yhdysvaltojen poliittisia diskursseja ja mediadiskursseja Ranskan, Italian ja Pakistanin diskursseihin todettiin, ettei terrorismin vastaisen sodan diskurssi ilmennyt samanlaisena, vaan kansalliset tulkintakehykset muovasivat puhetta ja kerrontaa. 9/11 terrori-iskuja kuvattiin ilmiönä eri tavoin ja iskuihin liittyvät käsitteet saivat erilaisia merkityksiä. Lisäksi iskujen syitä ja ratkaisuja pohdittiin eri tavoin. Kansallisia eroja voidaan selittää maiden maantieteellisellä etäisyydellä iskupaikasta, kansallisella politiikalla ja kulttuurilla, maiden välisillä poliittisilla ja kaupallisilla suhteilla sekä tietojen vaihdon aktiivisuudella. Mediadiskurssit seurasivat jonkin verran poliittisia diskursseja, mutta media rakensi myös täysin omia diskursseja. Toisaalta huomattiin, että kansallisten mediadiskurssien välillä oli enemmän yhteneväisyyksiä kuin poliittisten diskurssien. On siis jotain viitteitä siitä, että terrorismin mediadiskurssi voisi olla yhtenäinen ja globaali. (Archetti 2004.)

Osana kansainvälistä “Technical prevention of low-cost terrorism”-projektia selvitettiin, miten Euroopan maiden lehdistö käsittelee terrorismia tarkastelemalla vuonna 2010 Euroopassa

tapahtuneita jihadistien terrori-iskuja, jotka poikkesivat peruspiirteiltään jonkin verran toisistaan. Näin ollen iskujen uutistapahtumia tarkasteltiin yksilöllisesti tehden kansallista vertailua medioiden välillä. Tutkimuksen tulos oli, että eri maiden mediat puhuivat terrorismista hyvin samalla tavalla ja terrori-iskun tyyppillä oli vaikutusta siihen, millaiseksi mediadiskurssi muotoutui. Uutiskehykset, joita mediat käyttivät, olivat terroristien erilaiset poliittiset, ideologiset ja symboliset motiivit, läntisen ja islamistisen maailman välinen vastakkainasettelu ja iskuja seuraavat poliittiset reaktiot kuten vaikutukset lainsäädäntöön, valvontaan ja maahanmuuttopolitiikkaan. Tunnistetut diskurssit olivat arvo-orientoitunut diskurssi, kontrollin diskurssi ja yleinen, vaikeammin määriteltävissä oleva diskurssi. (Reinke de Buitrago 2013.)

Arvo-orientoitunut diskurssi ilmeni tapauksessa, jossa terroristi hyökkäsi tanskalaisen pilapiirtäjän Kurt Westergardin kimppuun kostoksi Muhammed-pilapiirroksista. Tässä tapauksessa diskurssia kehystettiin länsimaalaisilla arvoilla kuten vapaudella, demokratialla, avoimuudella ja sananvapaudella. Hyökkääjän sanottiin hyökänneen sananvapautta ja muita länsimaalaisia arvoja vastaan tavoitteenaan muuttaa niitä. Mediassa pohdittiin myös sananvapauden rajoja ja esitettiin, että terrorismin vaara olisi hyvä syy olla julkaisematta pilapiirroksia. Keskeistä arvo-orientoituneessa diskurssissa oli läntisen arvomaailman ja kulttuurin asettaminen vastakkain muslimimaailman kanssa niin, että länsi kuvataan vapaana, väkivallattomana ja hyvänä. Tähän perustuen mediat vaativat maahanmuuttajien tehokkaampaa integroimista länsimaalaiseen yhteiskuntaan. Marginaalisesti mediassa kritisointiin arvomaailmojen asettamista paremmuusjärjestykseen, koska se voi johtaa länsimaalaisten arvojen fundamentalisoitumiseen. (Reinke de Buitrago 2013, 6–7.)

Kontrollin diskurssi ilmeni “Jemenin lentorahtijuonen” tapauksessa, jossa Yhdysvaltoihin matkaavien koneiden rahdista löydettiin räjähteitä Iso-Britannian ja Dubain välilaskun aikana. Vastuulliseksi räjähteistä ilmoitautui al-Qaida. Media keskittyi puheessaan terroristien rationaaliseen toimintaan: tuottamalla suuria materiaalisia vahinkoja Yhdysvalloille ja sen liittolaisille terroristit pyrkivät tukemaan sotilaallisia tavoitteitaan kriisialueilla. Diskurssi rakentui vaatimuksille kiristää turvallisuus- ja valvontatoimia, muuttaa lainsäädäntöä ja lisätä Yhdysvaltojen ja Euroopan Unionin välistä yhteistyötä terroristien jäljittämiseksi. Mediassa esiintyi myös kriittinen näkökulma, jonka mukaan kontrollin lisääminen on ristiriidassa yksilönvapauksien ja ihmisoikeuksien kanssa. Lisäksi torjuntamenetelmät kyseenalaistettiin, koska niistä huolimatta terrori-iskuja olisi vaikea ennakoida. (Reinke de Buitrago 2013, 7–8.)

Yleinen ja vaikeammin määriteltävä diskurssi liittyi terrori-iskuun Tukholmassa, jossa irakilainen mies laukaisi autopommin ja sen jälkeen räjähdelyön. Tekijä sai surmansa

räjähdyksessä, joka haavoitti kahta ohikulkijaa. Räjähdevyö laukesi liian aikasin, joten terroristin tavoite tuottaa monia kuolonuhreja epäonnistui. Diskurssi on epämääräisempi, koska sillä ei ole yhtä selkeää ja laajaa kehystä, vaan useampia sosiaaliin kysymyksiin liittyviä alakehyksiä, kuten avoin yhteiskunta, suvaitsevaisuus, integraation parantaminen ja muslimien väliset erot. Alakehykset sisälsivät paljon viitteitä toisiin diskursseihin. Medioiden näkemykset iskun taustatekijöistä vaihtelivat. Osan mielestä jokaisessa yhteiskunnassa on väkivaltaan kannustavia taloudellisia ja sosiaalisia vaikuttimia ja osan mielestä ruotsalainen yhteiskunta on liian avoin, vähäiseen kontrolliin tukeutuva ja lempeää maahanmuuttopolitiikkaa harjoittava, mikä mahdollistaa terrorismin Ruotsissa. Toisaalta mediassa pyrittiin muistuttamaan, ettei kaikkia muslimeja tule leimata terroristeiksi tai pitää syyllisinä terrorismiin. (Reinke de Buitrago 2013, 8–9.)

Kehysteoria ja kehysanalyysi ovat suosittuja apuvälineitä median puhetta tutkittaessa. Kaikki tutkijat eivät kuitenkaan puhu kehyksistä, vaan esimerkiksi malleista, joiden avulla terrorismia pyritään selittämään ja ymmärtämään. Yleisimmät mallit, joilla brittilehdistön on todettu jäsentävän terrorismia, on nimetty absoluuttiseksi, reaktiiviseksi ja väistämättömyyden malliksi. Absoluuttinen malli on rinnastettavissa terrorismin vastaisen sodan tulkintakehyksen kanssa ja se on jäsenystavoista hallitsevin. Se kuvaa terrorismin käsittämättömänä ja valtaisa tuhoa aiheuttavana pahana voimana, joka on eliminoitava maailmasta kovalla voimankäytöllä. Terrorismia ei ole syytä pyrkiä ymmärtämään, koska se on mahdoton tehtävä. Harvinaisemmassa reaktiivisessa mallissa terrorismi ymmärretään tragedisena toimintana, johon sorretut ja toivottomat yksilöt päätyvät. Tässä valossa terrorismi käsitetään rationaalisenä, selitettävissä olevana toimintana. Mallista esiintyy muunnelma, jossa terrorismi ymmärretään islamistisen maailman kostonä läntiselle maailmalle. Satunnaisesti mediassa esiintyy väistämättömyyden malli, jonka mukaan terrorismi on pysäyttämätön voima. Terrorismia on mahdotonta torjua, jos kaikkia terrorismia aiheuttavia tekijöitä ei pystytä poistamaan tai korjaamaan. Mallit ovat monella tapaa yhteydessä toisiinsa, joten ne voidaan vain teoriassa erottaa toisistaan. Väistämättömyyden mallin viesti on “terroristit voivat tuhota meidät”, mikä on mehekasta sisältöä pelon diskurssille. Väistämättömyyden mallin viestiä hyödyntäen absoluuttinen malli voi hakea tukea omalle viestilleen “me aiomme tuhota terroristit”. (Richards 2007, 68–72.)

Suomalaisen median tapoja käsitellä terrorismia on tutkittu melko vähän. Oletettavasti siitä syystä, ettei Suomessa ole tapahtunut ääri-islamistista terrori-iskua, minkä takia aihe ei ole ollut yhteiskunnallisen keskustelun keskiössä. Voidaan kysyä, seuraako suomalainen media

kansainvälistyneitä tulkinta- ja esitystapoja vai ilmeneekö Suomessa ainutlaatuisia puhe- ja esitystapoja, joita voitaisiin perustella vahvoilla kansallisilla tulkintakehyksillä tai malleilla? Tulen pohtimaan näitä kysymyksiä omassa analyysissäni, jossa käsittelen suomalaisen median puhetapoja. Lisäksi tulen pohtimaan, missä määrin suomalainen media tukeutuu terrorismin vastaisen sodan tulkintakehykseen.

3. TURVALLISTAMINEN

Turvallistaminen (eng. securitization) tarkoittaa monimutkaista yhteiskunnallista prosessia, jossa jokin asia tai ilmiö määritellään turvallisuutta uhkaavaksi tekijäksi. Perusolettamus on, että asiat ja ilmiöt eivät ole luonnostaan uhkia, vaan ne muotoillaan sellaiseksi ja rakennetaan olemassa oleviksi. Näin ollen uhan ei välttämättä tarvitse olla objektiivinen, silmin havaittava tai käsin kosketettava. Turvallistaminen voi koskea mitä tahansa ilmiötä ilmastonmuutoksesta uskonnolliseen radikalisoitumiseen, mutta yhteiskunnassa vaaditaan jaettu ymmärrys siitä, mitä voidaan pitää uhkana. Turvallisuus ja sen vaarantavat seikat ovat sosiaalisesti rakennettuja asioita. (Buzan, Wæver & De Wilde 1998.)

Turvallistaminen on nuori tutkimuskäsite ja sen kehitti kansainvälisen politiikan tutkija Ole Wæver viime vuosikymmenen lopulla (Balzacq 2011a, 2). Hän edustaa Kööpenhaminan koulukuntaa, joka on tutkimustyöllään haastanut klassisen, maanpuolustukseen perustuvan näkemyksen turvallisuudesta. Yhteiskunnallinen turvallisuus tulee ymmärtää sotilaallista turvallisuutta laajemmin. Turvallisuus sisältää sotilaallisen lisäksi taloudellisen, poliittisen, sosiaalisen ja ympäristöllisen ulottuvuuden. (Martikainen 2013, 262.) Lisäksi koulukunta on laajentanut turvallistamisen tarkastelua valtiollisten toimijoiden ulkopuolelle, koska uhkien rakentamiseen osallistuvat monet muutkin yhteiskunnalliset tahot (Emmers 2013, 131–137). Turvallistamisen tutkimus on osa hallinnan (eng. governance) tutkimusta, joka tarkastelee vallankäytön uusia muotoja ja niiden seurauksia. Hallinnan ja turvallisuuden tutkimisen taustalla on oletus kansallisvaltioiden aseman muutoksesta ja muiden kuin valtiollisten toimijoiden lisääntyvästä vaikutusvallasta yhteiskunnassa (Martikainen & Tiilikainen 2013, 14–15).

Kööpenhaminan koulukunta on tunnettu kaksiosaisesta turvallistamisen prosessin mallista, joka kuvaa ja selittää sitä, miten eri asioista muotoillaan turvallisuusuhkia. Mallissa asiat jaetaan politisoimattomiin, politisoituihin ja turvallistettuihin. Politisoimattomat asiat eivät kuulu julkiseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Sen sijaan politisoidut asiat ovat osa julkista päätöksentekoa ja niihin suunnataan yhteiskunnan resursseja. Turvallistetut asiat ovat politisoituja aiheita, jotka vaativat hätä- ja turvallisuustoimenpiteitä. Kaksiosaisen mallin mukaan turvallistaminen merkitsee politisoidun aiheen muuttumista turvallistetuksi ja turvallisuustoimenpiteiden kohteeksi. Turvallistamisen prosessi alkaa, kun jokin asia tai ilmiö määritellään turvallisuutta uhkaavaksi tekijäksi. Toimijoita, jotka määritelevät uhan olemassa olevaksi, kutsutaan turvallisuustoimijoiksi. Yleisimpiä turvallisuustoimijoita ovat poliisi ja valtionhallinto. Uhan kohdetta kutsutaan referentiksi objektiksi. Esimerkiksi yhteiskunta tai

jokin sosiaalinen ryhmä voi olla sellainen. Turvallisuustoimija määrittelee uhan kohteen eli referentin objektin. Se määrittelee myös turvallisuustoimet, joiden avulla uhka pyritään poistamaan. (Emmers 2013, 132–134; Buzan ym. 1998, 23–26.) Kööpenhaminan koulukunnan edustajan Barry Buzanin (2005) mukaan turvallisuustoimijoiden ja referenttien objektien lisäksi turvallistamisen prosessiin kuuluu funktionaalisia toimijoita. Ne eivät aloita turvallistamisen prosessia, mutta ne voivat vaikuttaa turvallisuustoimijoihin ja prosessin kulkuun. (ks. Dolinec 2010, 13.)

Kööpenhaminan koulukunnan näkemyksen mukaan turvallistaminen on kielen avulla tapahtuvaa diskursiivista toimintaa. Turvallistamisen prosessin onnistuminen edellyttää, että turvallisuustoimija saa vakuutettua yleisönsä uhan olemassaolosta ja turvallisuustoimien tarpeellisuudesta. Yleisön tulee hyväksyä turvallisuustoimijan puheet. Sen jälkeen vasta turvallisuustoimija voi ryhtyä toteuttamaan ehdottamiaan turvallisuustoimia. Jos yleisö hyväksyy puheet, se oikeuttaa suunnitellut turvallisuustoimet ja turvallisuustoimijan aseman. Mitä enemmän turvallisuustoimijalla on yhteiskunnallista valtaa, sitä todennäköisemmin se onnistuu vakuuttamaan yleisönsä uhan olemassaolosta ja turvallisuustoimien tarpeellisuudesta. (Emmers 2013, 131–137; Balzacq 2011a, 2–3; Buzan ym. 1998, 31.)

Turvallistamisella on vastailmiö eli prosessi, jossa turvallistettu asia muutetaan takaisin politisoiduksi. Silloin turvallisuustoimia muutetaan tai ne lopetetaan kokonaan. Kutsun prosessia vapaasti käännettynä uhan minimoimisen prosessiksi (eng. desecuritization). Kun turvallisuustoimija minimoi uhkaa, hän pyrkii osoittamaan, ettei aiemmin turvallistettu asia ole enää yhtä uhkaava tai uhka on onnistuttu poistamaan. Uhan minimointi voi johtua siitä, että turvallisuustoimet ja turvallisuuspoliittiset linjaukset on todettu riittäväksi. Toisaalta uhkaa saatetaan ryhtyä minimoimaan, kun turvatoimet ja linjaukset osoittautuvat tehottomiksi tai niillä huomataan olevan epäedullisia sivuvaikutuksia. Turvallistamisen prosessin tavoin uhan minimointi on tavoitteellinen prosessi, jossa puhujan tulee onnistua vakuuttamaan yleisönsä uhan vähäisyydestä tai olemattomuudesta. (Bonacker, Diez, Gromes, Groth & Pia 2011, 18–20.)

Turvallistamisen kaksiosaisen mallin heikkoutena on, etteivät politisoinnin ja turvallistamisen rajat ole selkeitä. Poliittinen päätöksenteko ja siitä riippuvaiset turvallisuustoimenpiteet ovat mallissa hyvin keskeisiä, mikä hankaloittaa muiden kuin valtiollisten toimijoiden soveltamista malliin. Kööpenhaminan koulukunta kuitenkin painottaa, ettei turvallistamisen aina tarvitse johtaa suoriin turvallisuustoimenpiteisiin vaan riittävä tekijä on yleisön vakuuttaminen uhan olemassaolosta. (Emmers 2013, 131–137.) Näin ollen turvallistamisen prosessin tarkastelua

voidaan laajentaa muihinkin kuin valtiollisiin toimijoihin, joilla ei ole valtaa käynnistää turvallisuustoimenpiteitä. Lisäksi uudet turvallisuustutkimukset painottavat, ettei uhkakuvilla ole luonnollista ja itsestään selvää vaikutusta poliittiseen agendaan (Conway 2008, 5).

Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisen teoria sisältää monia muitakin puutteita, ja sitä on kritisoitu siitä, että se nojautuu liikaa puheen kielitieteelliseen tarkasteluun, jolloin sanoja syvällisemmät merkitykset, normit, identiteetit ja valtasuhteet jäävät tarkastelun ulkopuolelle. Teoriassa ei myöskään määritellä, kuka tai mikä muodostaa yleisön, jonka vakuuttuminen on niin tärkeää turvallistamisen onnistumiselle. (Léonard & Kaunert 2011, 57.) Kööpenhaminan koulukunnan lähestymistapaa voidaan täydentää sosiologisella lähestymistavalla. Siinä missä Kööpenhaminan koulukunta ymmärtää turvallistamisen tavoitteellisena, kielellisenä tekona, joka tapahtuu sille suotuissa, universaaleissa olosuhteissa, sosiologinen lähestymistapa korostaa turvallistamisen relatiivista luonnetta ja sitä, että turvallistaminen voi olla muutakin kuin kielellinen teko. Turvallistaminen on enemmänkin prosessi, joka uudelleen rakentaa ja muotoilee niitä olosuhteita, joissa se tapahtuu. Turvallistaminen tapahtuu tietyssä yhteiskunnallisessa kontekstissa, tiettyjen dispositioiden ja toimijoiden välisten valtasuhteiden vallitessa. Turvallistaminen ei myöskään aina tapahdu tarkoituksellisesti. Ennen kaikkea sosiologinen lähestymistapa pureutuu puhuttuja sanoja syvemmälle. Se kiinnittää huomion sosiaaliseen ja normatiiviseen todellisuuteen, jossa turvallistaminen tapahtuu. (Balzacq 2011b, 40–41; Vultee 2011, 77–78.)

Mielenkiintoista turvallistamisen tutkimisessa on se, kuka voi puhua uhan olemassa olevaksi ja miten turvallistaminen onnistuu. On myös tärkeää tutkia, millaisia asioita turvallistetaan ja millaisissa olosuhteissa. Terrorismi on loistava esimerkki turvallistetusta ja turvallistettavasta ilmiöstä (Vultee 2007, 3). Yhdysvalloissa terrorismi on julistettu toistuvasti Yhdysvaltojen ja läntisen maailman merkittävimmäksi uhaksi ja terrorismin vastaista sotaa on helppo kuvata ja selittää turvallistamisen teorian avulla (Dolinec 2011, 18). Yhdysvaltojen hallitus ja presidentti sen johtohahmona olivat turvallisuustoimija ja länsimaalainen sivilisaatio referentti objekti, jonka olemassaoloa kansainvälinen terrorismi uhkasi. Hallitus kehysti uhkaa korostamalla sen suuruutta, pahuutta, tuhoavuutta ja muutti sen julkiseksi debatiksi. Turvallistamisen logiikan kannalta oli edullista, että Yhdysvallat lietsoi ihmisten pelkoa. Tässä prosessissa medialla oli keskeinen rooli hallituksen viestien välittäjänä ja vahvistajana (Vultee 2007, 2). Median avulla Yhdysvallat onnistui vakuuttamaan yleisön terrorismin uhkaavuudesta ja sai hyväksynnän toimenpiteilleen kuten sotatoimilleen Afganistanissa ja kansalaisten tiukemmalle valvonnalle. Turvallistamisen prosessi onnistui median avulla. (Dolinec 2011, 17.) Media onkin yksi

keskeisimmistä ei-valtiollisista toimijoista, joka voi osallistua turvallistamisen prosessiin. Se voi olla myös funktionaalinen toimija tai täysin itsenäinen turvallisuustoimija, joka käynnistää turvallistamisen prosessin (Dolinec 2010; Hass 2010; Vultee 2007).

3.1. Media turvallistajana

Mediatutkimuksessa turvallistamista voidaan tarkastella sekä vaikutuksena mediaan että median vaikutuksena. Turvallistamisen teorian soveltaminen median toimintaan on melko vähän käytetty lähestymistapa, mutta sitäkin perustellumpi, koska turvallistaminen on medioitunut prosessi. (Vultee 2007, 2, 21). Se tarkoittaa, että median avulla yhteiskunta tulee tietoiseksi turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä ja kokee ne tärkeänä puheenaiheena (Sumiala 2010, 14, 144). Media on tiedonvälittäjä (eng. mediator) kansalaisyhteiskunnan ja valtion välillä. Media vaikuttaa julkisen mielipiteen muotoutumiseen erityisesti siksi, että media on usein ainoa lähde, jonka kautta yhteiskunnan jäsenet saavat tietoa vallanpitäjien ja turvallisuusviranomaisten ajatuksista ja toimista. (Dolinec 2010, 9; Hass 2010, 77; Vultee 2007, 8.) Lisäksi turvallisuustoimijat ja media ovat riippuvaisia toisistaan, minkä vuoksi ne toimivat yhdessä. Media saa tietonsa turvallisuusviranomaisilta ja päättäjiltä ja vastapalveluksena media tukee niiden tavoitteita muokkaamalla kansalaisten näkemyksiä. Turvallisuustoimijoiden toiminta on riippuvainen kansalaisten tuesta, jonka media auttaa saavuttamaan. (Hass 2010, 81.) Ilman mediaa turvallistamisessa ei onnistuttaisi monessakaan tapauksessa. Media välittää tiedon nopeasti laajalle ja etäiselle yleisölle, auttaa vakuuttamaan yleisön ja nopeuttaa turvallistamisen prosessia. (Dolinec 2010, 11, 12.)

Toisaalta median eettinen tehtävä on valvoa valtion ja virkamiesten toimintaa, suhtautua kriittisesti suunniteltuihin linjauksiin ja toimenpiteisiin sekä tarjota monenlaisia näkökulmia, selityksiä ja analyyseja yhteiskuntaa koskettavista asioista. Media palvelee ensisijaisesti kansalaisyhteiskuntaa eikä valtiota. Media ei siis aina tue valtiollisia toimijoita ja turvallisuusviranomaisia, vaan saattaa kyseenalaistaa niiden toiminnan. Kuten mediadiskursseja käsitelleessä luvussa totesin, media ei välttämättä seuraa suoraan poliittista diskurssia vaan rakentaa erilaisen puhetavan. Median sitoutumattomuus ja muut ilmaisua ohjailevat tai rajoittavat tekijät voivat johtaa sekä turvallistavaan että uhkaa minivoivaan kerrontaan mediassa. (Hass 2010, 82–85.)

Median roolia turvallistamisen prosessissa kuvaa turvallistamisen valikoiva luonne. Turvallistamisen teorian mukaan mikään asia tai ilmiö ei ole luonnostaan uhka, vaan

sosiaalisesti rakentuva asia. Ei siis ole olemassa objektiivisia tai universaaleja kriteerejä sille, millaisia asioita voidaan pitää turvallisuusuhkina, joten kriteerit valitaan aina tilanteen mukaan. Terrorismi on esimerkki ilmiöstä, joka oli olemassa kauan ennen kuin siitä tuli turvallisuusuhka. Lisäksi maailmassa on ollut monia uhkia, jotka on myöhemmin todettu liioitelluiksi tai vaarattomiksi. Media voi tehdä turvallistamiseen liittyviä valintoja, minkä vuoksi se ei ole neutraali tiedonvälittäjä. (Dolinec 2010, 10–11, 18.)

Medialla voi olla kolme erilaista roolia turvallistamisen prosessissa. Ensinnäkin media voi tukea turvallisuustoimijaa ja hänen turvallistavaa tai uhkaa minimoivaa puhettansa sen mukaan, miten se kertoo asiasta yleisölle. Vakuuttamalla yleisön media voi taata prosessin onnistumisen. (Hass 2010, 84.) Tällöin media on välittäjän roolissa ja lainaa sekä referoi turvallisuustoimijaa. Lisäksi media voidaan ymmärtää funktionaalisenä toimijana, joka vaikuttaa turvallisuussektorin dynamiikkaan. Toiseksi medialla voi olla suhteita muihin funktionalisiin toimijoihin, kuten yrityksiin, jotka tukevat tai vaikeuttavat turvallisuustoimijoiden toimintaa. (Dolinec 2010, 14, 19–20.) Toiseksi media voi itse aloittaa jonkin kolmesta turvallistamisen prosessista eli ottaa itse turvallisuustoimijan roolin (Hass 2010, 84). Silloin journalistit esittävät omia mielipiteitään, päätelmiään, odotuksiaan ja kannanottojaan turvallisuusuhasta (Dolinec 2010, 19–20). Median merkitys ja vaikutusvalta yhteiskunnassa tekevät siitä vaikuttavan turvallisuustoimijan. Uhkaavaa ilmiötä on vaikea erottaa sen mediarepresentaatiosta (Conway 2008, 4, 14). Kolmantena media voi toimia vahdin roolissa, kun turvallistamisen prosessi on jo päättynyt ja turvallisuustoimenpiteitä ryhdytty toteuttamaan. Tällöin media voi arvioida kriittisesti toimien oikeellisuutta ja onnistumista tarkkailemalla sitä, palvelevatko ne tarkoitustaan. (Hass 2010, 84.)

Medialla on toimintametoodeja, jotka ovat hyvin merkityksellisiä turvallistamisen prosessin näkökulmasta. Näitä metoodeja analysoimalla on pyritty osoittamaan, miten turvallistaminen tapahtuu mediassa ja miten media pystyy vaikuttamaan yleisöön. Ensimmäinen metodi on lähteiden käyttäminen. Mistä lähteistä media tiedon hankkii ja miten sekä kuinka laajasti, vaikuttaa median turvallistamiseen. Media on usein riippuvainen turvallisuustoimijoiden tiedonannoista ja tavoista, joilla ne antavat tietoa. Median käyttämien lähteiden määrä on usein rajallinen ja media turvautuu helposti samoihin lähteisiin. Viralliset ja sosiaalisesti korkealla statuksella varustetut lähteet ovat suosituimpia. (Dolinec 2010, 16, 19; Fairclough 1997, 69.) Turvallistamisen näkökulmasta media suosii julkisia toimijoita, joilla on korkea ja arvostettu asema yhteiskunnassa ja vaikutusvaltaa yleisöön. Niiden muodostama mielipide on ensisijainen. Tukemalla mielipiteitä media vahvistaa asemaansa tiedon välittäjänä ja yleisön

mielipiteen muokkaajana. Median taloudellista toimintalogiikkaa ajatellen media hyödyntää lähteenä enemmän turvallisempaa kuin uhan minimointiin pyrkivää lähdettä. Turvallisuuden järkkäminen on dramaattisempi ja kielteisemmin sävyttynyt uutinen, minkä vuoksi se herättää yleisön kiinnostuksen herkemmin ja myy paremmin. (Dolinec 2010, 16.)

Turvallistamista edistävä median metodi, jolla on vaikutusta yleisöön erityisesti pitkällä aikavälillä, on agendan asettaminen (eng. agenda-setting) (Dolinec 2011, 14, 21). Se tarkoittaa julkiseen keskusteluun nostettavien uutisaiheiden valikointia: mediajulkisuuteen nostetut aiheet koetaan tärkeiksi ja ulkopuolelle jätetyt asiat vähemmän tärkeiksi. Agendan asettamisella eli nostamalla tiettyjä asioita julkisuuteen media muokkaa yleistä mielipidettä ja diskurssia. (McCombs & Shaw 1972.) Myös uutisoitavan asian luonne ja sen sijoittaminen koviin tai pehmeisiin uutisiin on osa turvallistamista. Uutisen sijoittamisen perusteella yleisö tunnistaa, kuinka tärkeästä asiasta on kysymys. (Dolinec 2011, 16–17, 22.)

Sen lisäksi, että media valitsee, mitä asioita se nostaa julkisuuteen, se valitsee, miten kertoa asioista. Media kehystää asioita. Kehystäminen tarkoittaa faktojen valitsemista koetusta todellisuudesta ja muuttamista tekstissä keskeisiksi siten, että tietyt moraliteetit, kausaliitteit, määritelmät ja ratkaisukeinot korostuvat tai vaikuttavat oikeilta. Kehystäminen on siis lukijan ymmärryksen muokkaamista haluttuun suuntaan. (Entman 1993, 52–53.) Mediatutkija Fred Vultee (2007, 2010) tulkitsee, että mediassa turvallistaminen on nimenomaan kehystämistä. Turvallistaminen on kehystämisen erityinen muoto, joka perustuu jaettuun ymmärrykseen uhasta, turvallisuustoimenpiteistä sekä yhteiskunnasta ja sen identiteetistä. Erityisen kehysten turvallistamisesta tekee se, että turvallistaminen on kielellinen teko, jossa asiantilan toteaminen tekee sen todeksi. Turvallistamisen kehys oli paljon käytetty median kerronnassa 9/11 iskujen jälkeen ja terrorismin vastainen sota on merkittävimpiä 2000-luvun uutiskehyksiä. Se, miten poliitikot kehystivät terrorismin uhan, vaikutti median kehystämiseen. Kehystä käyttämällä media on tukenut kansainvälisen terrorismin turvallistamista. Kehys on kuitenkin muuttunut ajan myötä yleisön odotusten ja poliittisen keskustelun rajoitusten mukaan, joten se ei ole stabiili.

Terrorismi koetaan tärkeäksi turvallisuusuhaksi, koska se toistuu mediassa. Ihmiset luottavat siihen, että media käsittelee yhteiskunnalle tärkeitä asioita (McCombs & Shaw 1972). Kun jokin asia esitetään jatkuvasti uhkana, yleisö hiljalleen hyväksyy uhan olemassaolon ja turvallistaminen onnistuu (Dolinec 2010, 29). On todettu, että median tapa kehystää terrorismia vaikuttaa ihmisten käsitykseen terrorismin uhasta ja lisää positiivista suhtautumista turvallisuustoimenpiteisiin (Haider-Markel, Joslyn & Tarek Al-Baghal 2007, 555–556). Mitä

radikaalimpi uhka on, sitä helpommin yhteiskunta on valmis hyväksymään äärimmäiset keinot uhan torjumiseksi, vaikka ne olisivat ristiriidassa vallitsevien arvojen ja ideaalien kanssa. Media pystyy kerronnallaan vaikuttamaan siihen, miten paljon arvoista ollaan valmiita joustamaan. (Hass 2010, 83.)

On liian yksinkertaista väittää, että nykyaikana medialla olisi suora, välitön ja voimakas vaikutus yleisöön. Erilaiset ihmiset reagoivat mediaan eri tavalla, joten media ei vaikuta kaikkien ihmisten kokemuksiin samalla tavalla (McCombs & Shaw 1972). Kuitenkin vuosikymmeniä jatkuneilla pitkittäistutkimuksilla on voitu osoittaa, että medialla on vaikutusta yhteiskunnan jäsenten kokemuksiin pitkällä aikavälillä (Dolinec 2011, 17). Näin ollen voidaan sanoa, että medialla on vaikutusta yhteiskunnan turvallisuudentunteeseen ja siihen, millaisena uhkana terrorismi koetaan. Oman analyysini tehtävänä on kuitenkin selvittää, miten turvallistaminen ilmenee suomalaisessa mediassa. Tulen pohtimaan median roolia turvallistamisen prosessissa ja keinoja, joita se käyttää turvallistamiseen.

3.2. Islamin turvallistaminen Suomessa

Terrorismi ja islam yhdistyvät länsimaalaisissa kokemuksissa ja kertomuksissa poikkeuksetta toisiinsa, mikä sai alkunsa 9/11 iskujen jälkeisessä terrorismin vastaisen sodan keskustelupiirissä (Lewis 2012, 264). Monet Eurooppaan kohdistuneet terrori-iskut on tehty islamin nimissä, mikä on vaikuttanut oleellisesti islamia ja muslimiväestöä koskevaan julkiseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Eurooppalainen turvallisuuspolitiikka ja terrorismin torjunta perustuvat pitkälti islamin turvallistamiselle eli sille, että islam ja muslimit koetaan turvallisuusuhkana. Kasvavan muslimiväestön ongelmien kuten heikon länsimaalaiseen yhteiskuntaan integroitumisen pelätään johtavan yhteiskunnalliseen eriytymiseen ja kansallisen turvallisuuden heikentymiseen. (Martikainen & Tiilikainen 2013, 10–11, 16–17.)

Terrorismin turvallistamista ei ole juurikaan tutkittu Suomessa, mutta siihen linkittyvä islamin turvallistaminen on vähitellen kiinnittänyt tutkijoiden huomion samoin kuin islamin ja muslimiväestön tutkimus laajemminkin. Muslimit ovat tulleet uudella tavalla valtiollisen kiinnostuksen kohteeksi ja heidän toimiinsa pyritään vaikuttamaan eri tavoin. Suomessa on toteutettu mittavia lainsäädöllisiä toimenpiteitä radikalisoitumisen ja väkivallan ehkäisemiseksi ja pyritty lisäämään uskontojen välistä dialogia. (Martikainen & Tiilikainen 2013, 10–11.) Lisäksi etnisten ryhmien toimintavapauksiin on puututtu turvallisuuden nimissä, kansalaisuuden saamista vaikeutettu ja uskonnollisten symbolien julkista näkyvyyttä rajoitettu

(Joppke 2010, 137–142). Turvallisuuden nimissä on myös vaadittu maahanmuuttopolitiikan kiristämistä, monikulttuurisuudesta luopumista ja muslimien vahvempaa sopeuttamista yhteiskuntaan (Keskinen 2013, 55).

Islamia ja muslimeita käsittelevissä suomalaisissa mediakirjoituksissa on havaittu esiintyvän voimakas turvallistamisen teema (Keskinen 2013, 55; Raittila 2009, 69). Muslimien määrä ja islamin näkyvyys ovat kasvaneet Suomessa kuluneen kahden vuosikymmenen aikana, minkä mukana erityisesti negatiivisesti sävyttynyt julkisuus on lisääntynyt. Useat median rakentamaa islam-kuvaa tarkastelleet tutkimukset osoittavat, että media keskittyy uutisoinnissa väkivaltaan ja ongelmiin ja pitää näin yllä kielteisiä mielikuvia (Sakaranaho 2008, 26). Islam näyttäytyy mediassa yksiulotteisena, konflikteihin ja terrorismiin sidottuna uskontona sekä kulttuurina, mutta osittain siitä syystä, että se on usein mukana näyttävissä konflikteissa. Vaikka median esitystavat eivät välttämättä ole valheellisia tai vääristeltyjä, ne ovat hyvin yksipuolisia. (Raittila & Maasilta 2008, 239.)

Turun yliopiston yhteiskuntatieteiden tohtori Suvi Keskinen (2013, 55–78) on analysoinut suomalaisen mediakeskustelun luomaa kuvaa islamista ja sukupuolittuneen väkivallan uhasta. Keskinen toteaa, että turvallistamisen teema jäsentää islamia ja sukupuolittunutta väkivaltaa käsittelevää mediakeskustelua kahdella tavalla. Ensinnäkin islamiin liitetyn uhan ajatellaan kohdistuvan yksittäisiin ihmisiin: se voi kohdistua vähemmistöryhmien jäseniin kuten muslimeihin kunniaväkivallan muodossa tai valtaväestön jäseniin seksuaalisen väkivallan muodossa. Toiseksi keskusteluissa rakennetaan laajempia, sukupuolten tasa-arvoon ja naisten asemaan kohdistuvia uhkia, joita musliminaiset ruumiillistavat käyttämällä huiivia ja varomalla suomalaisen kulttuurin vaikutteita. Mediakeskusteluissa esiintyy myös näkemyksiä, joissa islamin uhka koskettaa suomalaista yhteiskuntaa ja sen tulevaisuutta kokonaisuudessaan. Islamin ja monikulttuurisuuden ongelmia käsittelevä puhe rakentaa uhkakuvia terrorismista, maahanmuuttajataustaisesta rikollisuudesta ja nuorten miesten edustamasta vaarallisesta maskuliinisuudesta. Media saattaa käsitellä turvallisuuteen liittyviä huolia kriittisesti ja näennäisesti ilmaisu on rasistista ilmaisua välttävää, mutta mukana on myös rodullistavaa ja rakenteellisesti vääristynyttä puhetta. Muslimitaustaiset henkilöt helposti uskonnollistetaan eli heidän käyttäytymisensä ja toimiensa ajatellaan johtuvan islamista.

Islam erotetaan mediakirjoituksissa länsimaalaisuudesta, suomalaisuudesta ja modernisaatiosta, mitä voidaan kutsua sekularisaatiodiskurssiksi, jossa maallistuneen lännen ja konservatiivisen islamin vastakohtaisuus nähdään uhkana. Paradoksaalisesti islamin uskon arvoja ylenkatsotaan ja sekulaarisia länsimaalaisia arvoja pidetään pyhinä ja universaaleina.

(Creutz-Kämpfi 2008, 258; Taira 2008, 212.) Islamiin liittyvässä kriisipuheessa ja turvallistamisen prosessissa pyritään erilaisuuden hallintaan ja ongelmakohdista puhuminen on tarjonnut mahdollisuuden korostaa erilaisuutta, kansallisen kulttuurin ensisijaisuutta ja länsimaalaisten arvojen paremmuutta (Keskinen 2013, 55). Tulen kiinnittämään omassa aineistossani huomiota islamin ja terrorismin välisen suhteen representaatioon ja pohtimaan, miten se suhteutuu aiempaan tutkimustietoon.

4. TUTKIMUSASETELMA

Terrorismi on tutkimuskohteena hyvin ajankohtainen. Toistuvat terrori-iskut Euroopassa herättävät pelkoa ja ovat saaneet valtiot pohtimaan kansallista turvallisuustilannettaan uudelleen. Myös Suomessa terrorismin torjuntaan liittyviin kysymyksiin kiinnitetään entistä enemmän huomiota ja uhka-arvioissa painotetaan terrori-iskusuunnitelmien määrän ja vakavuusasteen nousua. Suomella ei kuitenkaan ole omakohtaista kokemusta terrori-iskun kohteeksi joutumisesta, minkä takia kansalaisten käsitykset terrorismista ja sen uhasta perustuvat pitkälti median välittämään ja tuottamaan informaatioon. Media on yhteiskuntarakenteellinen julkinen tila, jossa tuotetaan merkityksiä ja mielikuvia todellisuudesta sekä kuvataan ja käsitellään yhteisiä asioita kuten kansallista turvallisuutta (Wiio 2006, 19–21). Tulkinta- ja esitystavoillaan media vaikuttaa siihen, miten terrorismi ymmärretään ja miten siihen reagoidaan. Lisäksi media osallistuu turvallisuusuhkien muotoiluun sekä yhteiskunnan fyysisen ja psyykkisen järjestyksen ylläpitämiseen. Toiminnallaan media ohjaa yleisen mielipiteen muotoutumista ja valmistaa yleisöä terrorismia seuraaviin poliittisiin päätöksiin ja toimenpiteisiin. (Altheide 2007, 287; Richards 2007, 68.) Median toiminta saattaa myös sisältää vallitsevaa järjestystä ja päätöksentekoa kyseenalaistavia ja hajottavia impulsseja. Näin ollen on tärkeää selvittää, millaisiin tulkinta- ja esitystapoihin media turvautuu käsitellessään terrorismia ja sen uhkaa – etenkin, kun terrorismin turvallistamista suomalaisessa mediassa ei ole tutkittu aiemmin.

4.1. Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää:

1. Millä tavoin suomalainen media puhuu terrorismista?
2. Millaisia Suomeen kohdistuvia terrorismin uhkakuvia media rakentaa?

Ensimmäisen tutkimuskysymykseni tarkoituksena on erottaa mediateksteistä keskeiset diskursiiviset kokonaisuudet eli puhetavat, jotka merkityksellistävät ääri-islamista terrorismia eri tavoin. Toinen tutkimuskysymys keskittyy terrorismin uhkakuvien rakentumiseen mediassa. Tavoitteenani on kuvata käsityksiä, joita erilaiset mediadiskurssit rakentavat terrorismin uhasta Suomessa. Teen sen erottelemalla diskurssien turvallistavia ja uhkaa minimoivia piirteitä eli kuvaan sitä, miten media muotoilee terrorismin uhan olemassa tai poissaolevaksi.

Toteutan tutkimukseni tarkastelemalla Pariisin, Brysselin ja Nizzan terrori-iskujen suomalaista uutisointia. Mediatekstin tyyppinä uutiset käsittelevät eniten turvallisuusasioita (Dolinec 2010, 13). Tutkimus on rajattu edellä mainittujen terrori-iskujen tarkasteluun, koska Euroopan ytimeen Ranskaan ja Belgiaan kohdistuneet iskut saivat osakseen paljon mediahuomiota Suomessa ja herättivät julkista keskustelua sekä paikallisesta että kansainvälisestä turvallisuudesta. Nämä kolme iskua vaativat satoja uhreja eli kohdistuivat hyvin laajaan ihmisjoukkoon, mikä on lisännyt iskujen näkyvyyttä mediassa. Eurooppaan hyökätessään terrorismi tuli pitkästä aikaa hyvin lähelle suomalaista kokemuspiiriä.

Iskujen tekijäksi on ilmoittautunut ääri-islamistinen terroristijärjestö Isis (Islamilainen valtio). Tutkimukseni siis käsittelee ääri-islamistiseksi kutsuttavan terrorismin tyyppiä, eikä terrorismia yleisesti. Kansallisena turvallisuusuhkana ääri-islamistinen terrorismi on vakavaksi uhaksi luokiteltava terrorismin muoto Suomessa, minkä vuoksi on perusteltavaa keskittyä siihen (SUPO 2015-vuosikirja 2016, 20).

4.2. Aineisto

Tutkimuksessani en keskity mediaan kokonaisuudessaan, vaan sanomalehtimediaan. Tutkimusaineistona käytän Helsingin Sanomien lehtiartikkeleita, jotka käsittelevät Pariisin, Brysselin ja Nizzan terrori-iskuja. Helsingin Sanomat on levikiltään Suomen suurin sanomalehti, jonka päätoimittajana vuodesta 2013 lähtien on toiminut Kaius Niemi (Levikkitalasto LT2016, 2017). Helsingin Sanomat on sitoutumaton sanomalehti ja sen asema kansallisena mediana on kiistämätön. Helsingin Sanomia luetaan Suomessa edelleen paljon, vaikka kasvavassa määrin ihmiset ovat siirtyneet lukemaan uutisia erilaisista verkkolähteistä ja sosiaalisesta mediasta (Taira 2008, 200).

Vaikka muiden medioiden rooli kasvaa koko ajan Helsingin sanomien kaltaiseen joukkoviestimeen nähden, se ei vähennä sen merkitystä julkisuuden rakentajana ja tiedon välittäjänä. Helsingin Sanomia voidaan edelleen kutsua valtamediaksi, koska se noteerataan laajalti ja se toimii tiedonlähteenä monille muille viestimille. Helsingin Sanomat on sanomalehdistä yhteiskunnallista agendaa voimakkaimmin kirjoittava lehti ja merkittävänä graafisena mediana se osallistuu yhteiskunnan rakenteelliseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen kehittämiseen. Se on viestin, joka nauttii suurta luottamusta, mitä tulee tiedon uskottavuuteen ja objektiivisuuteen. Sanomalehteen pätevät erilaiset tiedontuottamisen säännöt kuin sosiaalisessa mediassa. Tärkeitä eroja ovat esimerkiksi tiedon tuottamisen professionaalisuus

ja tiedon jakaminen ylhäältä alas. (Wiio 2006, 22.) Helsingin Sanomilla on edelleen diskursiivista valtaa, ja se pyrkii omalta osaltaan diskursiivisen tilan hallitsemiseen, vaikka se onkin vain yksi yhteiskunnallisen keskustelun foorumi. Helsingin Sanomat ei kuitenkaan yksinään vaikuta ihmisten kokemukseen kansallisesta turvallisuudesta. Toisaalta tutkimuskohteenani eivät ole ihmisten kokemukset vaan Suomen tilatuimman sanomalehden mediaesitykset ja sen yhteiskunnallisen kontekstin tarkastelu, jossa nämä esitykset syntyvät.

Artikkelit on kerätty päivittäin ilmestyvästä Helsingin Sanomien maksullisesta lehtijulkaisusta, joka julkaistaan sekä painettuna että sähköisenä. Helsingin Sanomien verkkosivuilla julkaistavat yksittäiset ja nopeasti päivittyvät uutiset, jotka eivät kuulu varsinaiseen lehtijulkaisuun, on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle.

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston otos ei ole satunnainen vaan tarkkaan valittu tutkimukseen sopivaksi eli niin sanottu harkinnan varainen näyte (Tuomi & Sarajärvi 2009, 46–47). Aineistoni rajauksen kannalta sana ”terrori-isku” on merkittävä. Pariisin, Brysselin ja Nizzan iskut ovat mediatapahtumia, joita varten Helsingin Sanomat perusti oman juttusarjan lehteen. Juttusarja tarkoittaa, että tapahtumasta kertovat uutisartikkelit on sijoitettu aina saman yläotsikon eli uutisaiheen alle. Siispä olen koonnut aineistoon artikkelit, jotka kuuluvat Pariisin terrori-iskut, Brysselin terrori-iskut ja Nizzan terrori-isku nimisiin uutisaiheisiin. Pääasiassa ne ovat esiintyneet Helsingin Sanomien Uutiset- ja Ulkomaat -osioissa. Mukana on myös tekstejä, joilla ei ole iskujen yläotsikkoa, vaan ne on yläotsikoitu esimerkiksi sanoilla terrori-iskut, terrorismi ja terrorismin torjunta. Teksteissä kuitenkin mainitaan jokin kolmesta iskusta, joten sisällöllisesti ne liittyvät samaan aiheeseen. Artikkeleita on yhteensä 60 kappaletta, joista uutistekstejä on 38 ja muita journalistisia tekstejä 22. Muut journalistiset tekstit tarkoittavat pääkirjoituksia, analyysseja, kolumneja, näkökulmia, kommentteja ja kirjeenvaihtajia, jotka ovat Helsingin Sanomien toimittajien kirjoittamia. Pariisiin liittyviä tekstejä on yhteensä 30, Brysseliin 19 ja Nizzaan 11 kappaletta. Keräsin artikkeleita jokaisen iskun uutisoinnin alkamispäivästä kahden viikon päähän. Pariisin iskujen uutisointi alkoi 15.11.2015, Brysselin 23.11.2016 ja Nizzan 16.7.2016. Uutisointi on ollut vilkkainta muutaman päivän ajan iskujen jälkeen eli artikkeleita on ollut useita ja tiiviisti. Kahden viikon kuluessa uutisointi on harventunut huomattavasti tai päätynyt kokonaan. Pariisista on kirjoitettu eniten ja pisimpään, mikä selittää Pariisin iskua käsittelevien tekstien suurta osuutta aineistossa.

Pariisin, Brysselin ja Nizzan iskuille on yhteistä se, että Helsingin Sanomissa niitä kutsutaan ääri-islamistiseksi terrori-iskuiksi, joiden tekijäksi kerrotaan ilmoittautuneen Isis. Tutkimukseni tarkoituksena ei ole arvioida, mitä nimitystä kustakin tapahtumasta voidaan käyttää, joten

aineiston rajaaminen ei perustu itse valitsemaani terrorismin määritelmään vaan Helsingin Sanomien tekemiin valintoihin. Ratkaisevaa on se, mitä nimitystä tai määritelmää Helsingin Sanomat käyttää. Esimerkiksi 22.7.2016 Münchenissä ostoskeskuksessa tapahtuneesta ammuskelusta kirjoitetaan joukkosurmana, eikä terrori-iskuna (ks. Rajamäki 24.7.2016, A6–A7; Kuisma & Tiainen 25.7.2016, A22; Passi 26.7.2016, A6–A7). Tiedostan, että Pariisin, Brysselin ja Nizzan iskujen lisäksi Euroopassa on tapahtunut väkivallantekoja, joita voidaan kutsua terrori-iskuiksi, mutta mediassa ei näin syystä tai toisesta tehdä.

Koska aineisto on rajattu yhteen kansalliseen sanomalehteen, tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä suomalaisen mediaan laajemmin tai edes toisiin sanomalehtiin. Toisaalta en pyri yleistämään, vaan kuvaamaan, ymmärtämään ja selittämään tutkimaani ilmiötä.

4.3. Mediatekstin diskurssianalyysi

Tutkimukseni kohteena ovat mediatekstit, tarkemmin sanottuna sanomalehtitekstit, joita tarkastelen diskurssianalyysin avulla. Diskurssianalyysi tarkoittaa kieltä ja puhetta analysoivia monitieteellisiä tutkimussuuntia. Tämä tutkimus edustaa diskurssitutkimuksen yhteiskuntatieteellistä traditiota, joka tutkii tekstin tai puheen tuottamista ja merkityksiä sosiaalisessa kontekstissa. Yhteiskuntatieteellinen diskurssianalyysi perustuu sosiaaliseen konstruktionismiin, jonka näkemyksen mukaan todellisuus on sosiaalisesti rakentunut. Sosiaalisella todellisuudella tarkoitetaan vuorovaikutuksessa syntyvää dialogista, jaettua ymmärrystä asioiden luonteesta. (Lindström 2012, 33; Suoninen 2006, 19–20.)

Kieli ja todellisuus ovat voimakkaasti toisiinsa nivoutuneita, sillä kielellä on tärkeä rooli ihmisten välisessä sekä ihmisten ja ilmiöiden välisessä vuorovaikutuksessa. Kieli liittyy tulkintoja maailmasta tehtyihin havaintoihin. Kielen avulla kuvataan, määritellään ja arvioidaan asioita eli tehdään ympäröivä todellisuus ymmärrettäväksi. Monet ilmiöt ovat olemassa materiaalisesti, mutta ne eivät ole silmin havaittavissa tai käsin kosketettavissa, joten ne muuttuvat konkreettisiksi vasta, kun ne puetaan sanoiksi. Vaikka asiantilat, tapahtumat, vuorovaikutussuhteet ja toiminnot koetaan yksilöllisesti, ihmiset hahmottavat ne yhdessä kielen avulla. (Lähtenmäki 2013, 103–104; Lindström 2012, 33.) Todellisuutta ei ole mahdollista tulkita ja kielellistää miten vain, vaan kielenkäyttäjät joutuvat noudattamaan diskursiivisen eli kielellisen todellisuuden asettamia rajoja eli erilaisia sosiaalisesti määritettyjä sääntöjä, tapoja ja kielioppia. (Fairclough 1997.)

Todellisuudesta tehdyt selonteot muodostavat merkityssysteemin ja diskurssianalyysissa ollaan kiinnostuneita tällaisista kielellisesti rakentuvista ja muokkautuvista sosiaalisista merkityssysteemeistä (Suoninen 2006, 19–20). Oman tulkintani mukaan merkityssysteemi toimii samalla tavalla kuin tulkintakehys, jonka mainitsin muutamaan otteeseen luvussa kaksi ja kolme. Kehysanalyysi ja kehysteoria ovat suosittuja analyttisiä apuvälineitä, kun tutkitaan mediatekstejä. Tekstin sisältämät diskurssit muotoutuvat valitun kehyksen mukaan. Diskurssit ovat tuntomerkkejä, joiden avulla kehyksen voi tunnistaa. Samalla tavoin merkityssysteemissä diskurssit ovat sidoksissa merkityksiin.

Tutkimuksessani diskurssilla viitataan puhetapaan, joka syntyy sellaisen sosiaalisen toiminnan lopputuloksena, jossa toimijat käyttävät kieltä sosiaalisen todellisuuden rakentamiseen, kuvaukseen, määrittelyyn ja tulkintaan (Fairclough 1997). Diskurssi ei ole pelkkä kielen ilmentymä vaan ”diskurssi avautuu ajatuksena ilmeisen merkitystason tai sana- ja muotoiluvallinnan ulkopuolelle jäävien merkitysten tarkasteluna” (Lähtenmäki 2013, 99). Diskursseissa on mielenkiintoista se, mitä sanotaan, mutta myös se, mitä jätetään sanomatta. Ne sisältävät itsestäänselvyksiä ja yleisiä olettamuksia, joihin toimijat tukeutuvat sekä tietoisesti että tiedostamattaan.

Jotta diskurssi voitaisiin täysin ymmärtää, se on suhteutettava kontekstiin, jossa asiat tapahtuvat (Richardson 2007, 37–44). Konteksti viittaa ensinnäkin kielenkäytön tilaisuuteen, mutta myös siihen, että kielenkäyttö ja merkitykset ovat monin tavoin yhteen kietoutuneita (Lähtenmäki 2013, 101). Kontekstit ovat tilannekohtaisia, institutionaalisia, yhteiskunnallisia ja sosiokulttuurisia. Tutkimuksessani huomio kiinnittyy laajempaan sosiokulttuuriseen kontekstiin eli sosiaalisiin ja kulttuurisiin rakenteisiin, suhteisiin, käytäntöihin ja arvioihin, jotka ympäröivät mediaa ja ovat vuorovaikutuksessa sen kanssa. (Fairclough 1997, 53, 71.)

Diskursiivisuudessa ja diskursseissa on paljon erilaisia piirteitä, joita voidaan ottaa analyysin kohteeksi. Uraurtaneen diskurssiteoreetikon Norman Faircloughin (1997, 14, 29) mukaan mediatekstien kielen analyysissa voidaan keskittyä siihen, miten maailma tapahtumineen ja suhteineen kuvataan, minkälaisia identiteettejä toimijoille annetaan ja minkälaisia suhteita toimijoiden välille rakennetaan. Tällöin tarkastellaan kielen kolmea funktiota, jotka ovat ideationaalinen, interpersoonallinen ja tekstuaalinen funktio. Ne toimivat tekstissä samanaikaisesti sekä tekstin kokonaisuudessa että yksittäisissä lauseissa ja sanoissa. Ideationaalinen kielen funktio tuottaa representaatioita maailmasta, interpersoonallinen funktio rakentaa suhteita ja identiteettejä ja tekstuaalinen funktio rakentaa tekstin yksittäisistä lauseista.

Omassa analyysissäni olen kiinnostunut terrorismin mediarepresentaatiosta, joten keskityn kielen ideationaaliseen funktioon.

Representaation analysointi on analyysia siitä, mitä tekstissä lukee ja mitä siinä ei lue – mitä tekstissä on läsnä ja mitä ei? Representaatiossa on kyse tekstissä tehdyistä kielellisistä valinnoista, mikä tarkoittaa, että on olemassa erilaisia representaation vaihtoehtoja. Yhdellä tasolla valintoja tehdään saatavilla olevien sanastollisten, kieliopillisten ja muodollisten vaihtoehtojen valikoimasta. Valinnat määräävät sen, mikä merkitys valitaan ja kuinka asioita representoidaan. Mitä asioiden kuvaukseen sisällytetään ja mitä jätetään pois? Mikä asetetaan ensisijaiseksi? Mitä ilmaistaan suoraan ja epäsuorasti? Millaisiin prosesseihin ja kategorioihin representaatio perustuu? Nämä ensimmäisen tason valinnat liittyvät seuraavan tason valintoihin eli siihen, mitä diskursseja käytetään. Representaatioiden välisiä eroja voidaan siis eritellä diskurssien avulla. Silloin diskurssi tarkoittaa kieltä tai puhetta, joka liittyy tiettyyn representaatioon. Vastaavasti diskurssien ominaisuudet ja niiden väliset erot näkyvät kielessä esimerkiksi sanastossa, metaforissa ja kieliopissa. (Fairclough 1997, 39–49, 59, 138.)

Uutisjutun sisällä representaatioiden välisiä eroja voidaan havainnoida myös puheäänien avulla. Puheäänit liittyvät Faircloughin geneeriseen analyysiin, mutta ne tarjoavat keinon hahmottaa turvallistamisen prosessin osapuolia, kuten turvallisuustoimijoita, minkä takia sovellan niitä representaation analyysissä. Puheäänit ovat yksilöllisten tai kollektiivisten toimijoiden identiteettejä. Journalistisessa tekstissä oleva puheääni on harvoin kirjoittajan eli toimittajan oma. Kyseessä on diskurssin representaatio, kun tekstissä lainataan tai tiivistetään muita puheääniä. Toisinaan uutisen puheääni perustuu diskursseille, joiden alkuperää ei kerrota. Tähän liittyy läheisesti sen tunnistaminen, mistä puhe on peräisin eli mikä on puheen lähde. Vertailemalla puheääniä voidaan osoittaa, nojaako kirjoittaja lähteensä kanssa samanlaiseen diskurssiin. Lähteiden käytössä tehtävät valinnat vaikuttavat myös representaatioon. (Fairclough 1997, 102, 128, 201–214.) Lisäksi lähteiden käyttö on yksi median turvallistava metodi (Dolinec 2010, 16).

Representaatiossa tehtävillä valinnoilla voi alati toistuessaan olla ideologisia vaikutuksia. Ideologia voidaan määritellä merkitykseksi, joka palvelee vallankäyttöä. Tarkemmin sanottuna se on väittämä, joka esiintyy tekstin alkuoletuksessa peitellysti. Se on tekstistä epäsuorasti ilmenevä ennakko-oletus, joka kätkeytyy luonnollistettuihin kielenkäyttötapoihin, tervejärkisiin alkuoletuksiin ja itsestäänselvyyksiin. Ennakko-oletus on konstruoitu toisaalla etukäteen, ja tekstin tuottajan ja vastaanottajan oletetaan jakavan sen keskenään. Näin ideologia liittyy muiden ja aiempien tekstien läsnäoloon tekstissä. Teksti nojaa siihen, että

ideaalitulkitsija täyttää kerronnan aukkokohdat, kääntää implisiittisen eksplisiittiseksi ja rakentaa tekstille yhtenäisen, suositellun merkityksen. Mediatekstit toimivat ideologisesti silloin, kun niissä esiintyvät representaatiot uusintavat yhteiskunnassa vallitsevia valtasuhteita. (Fairclough 1997, 25–26, 63–64, 144, 162.)

Faircloughille media on vaikutusvaltainen ideologinen toimintakoneisto, jonka tuottamat mediatekstit ovat osa yhteiskunnallista valvontaa ja yhteiskunnallisen uusintamisen ideologiaa. Kielenkäytöllä tekstit pyrkivät vaikuttamaan vallitseviin käsityksiin ja tulkintoihin todellisuudesta esittämällä asiat ja ilmiöt tietynlaisena. Toisaalta mediatekstit ovat yhä vahvemmin kulttuurihyödykkeitä, jotka kilpailevat markkinoilla. Median tuottamat diskurssit syntyvät monimutkaisten ja usein ristiriitaisten prosessien lopputuloksena, joten ideologiaa ei tule ymmärtää niin, että se kuuluu mediadiskurssiin aina ja ennalta. Toiset tekstit ovat ideologisesti enemmän latautuneita kuin toiset. Kriittisellä tutkimusotteella voidaan tarkastella mediatekstien kielen rajoittavia, tuottavia, alistavia ja mahdollistavia käytäntöjä ja vaikuttumia, joilla pyritään ohjailemaan ja rakentamaan yhteisiä käsityksiä asioista kuten terrorismista. Lähestyttäessä diskursseja kriittisesti, otetaan huomioon, että kielenkäyttötavat ja sosiaaliset käytännöt ovat sidoksissa syy- ja seuraussuhteisiin, joita ei normaalisti huomata. Tehtäväni analysoijana on hahmottaa representaatioissa tehdyt valinnat ja pohtia, millaiset yhteiskunnalliset vaikuttimet, valtasuhteet ja ideologiat ovat niihin vaikuttaneet eli jäljittää tekstien, diskurssikäytäntöjen ja sosiokulttuuristen käytäntöjen välisiä yhteyksiä. Mediatekstit luovat todellisuudesta omia muunnelmiaan, jotka vaihtelevat tekstin tuottamisen eri vaiheissa tekstin tuottajien ja heidän asemansa, etujensa ja päämääriensä mukaan. (Fairclough 1997, 13, 28–30, 39–40, 65–67, 75, 136–138.)

4.4. Analyysin toteuttaminen

Aloitin analyysin erittelemällä aineistoa seuraavien sisällöllisten kysymyksien avulla: Mitä terrorismi on tai miten terrorismi määritellään? Keitä terroristit, terrorismin kohteet ja uhrin ovat? Mistä terrorismi johtuu tai millaisia syitä sen taustalla on? Millaisia seurauksia terrorismilla on ja millaisin keinoin terrorismi pyritään estämään? Kokosin jokaisen kysymyksen alle kysymykseen vastaavia kokonaisia artikkeleita ja tekstikatkelmia eli pilkoin aineistoa pienempiin osiin. Näin sain erotettua aineistosta sen aineksen, joka on tutkimusongelmani kannalta oleellinen.

Aineiston erittelyn jälkeen lähdin hahmottelemaan diskursseja analyttisten kysymysten avulla. Ensimmäisenä aloin etsiä tekstistä eroja ja yhtäläisyyksiä, sillä kielenkäytössä tapahtuvat erot heijastelevat diskurssien välisiä eroja (Fairclough 1997). Pidin mielessä, että diskurssit esiintyvät aineistossa pieninä palasina ja näiden palojen yhdistäminen toisiinsa muodostaa merkityssysteemin, jonka identifiointi ei kuitenkaan tarkoita erillisten aiheiden erottamista toisistaan (esim. puhuminen radikalisoitumisesta = radikalisoitumisen teema tai puhe rasismista = rasismien teema). (Jokinen, Juhila & Suoninen 2004, 50–51.) Sen sijaan etsin merkityssysteemejä, joiden avulla terrorismia tehdään ymmärrettäväksi.

Huomioni kiinnittyi siihen, mitä kulttuurisesti jaettu merkityksiä erilaiset lausumat herättävät eloon. Osana tätä pohdiskelua huomioin, että kielenkäytöllä on kirjaimellisten merkitysten lisäksi näkymättömämpiä merkityksiä, joita voi kutsua miellelyhtymiksi. (Jokinen ym. 2004, 50–51, 55.) Esimerkiksi ”taistelu terrorismia vastaan” voi merkitä henkistä periksi antamattomuutta tai konkreettisia turvallisuus- ja sotatoimia. Tämä vaatii paljon itsereflektointia, ja sen ymmärtämistä, että olen tutkijana osa sitä todellisuutta, jota tutkin. Kyse on siis myös ajatteluani ohjaavien kulttuuristen mallin jäsentämisestä. Tärkeä osa tulkintaa oli ajallisen ja paikallisen kontekstin huomioiminen, sillä diskurssi on paikallistettava siihen aikaan ja paikkaan, jossa se syntyy ja muuttuu. Kulttuurisidonnaisia merkitysten tunnistamisen lisäksi pohdin, millaisia ideologisesti latautuneita käytäntöjä uusintavia ja muuntavia elementtejä tekstissä on läsnä.

Kolmanneksi huomioni kiinnittyi siihen, millaisia funktioita kielenkäytöllä on eli mitä diskursseihin liittyvillä lausumilla tullaan tehneeksi tai tehdään mahdolliseksi – riippumatta siitä, onko se tarkoituksellista vai tiedostamatonta toimintaa. Tätä pohdintaa sivusi paikoittain kysymys siitä, millaisia rajoituksia ja mahdollisuuksia toimijoille asetetaan. (Jokinen ym. 2004, 73.) Toimijuuden ja identiteetin rakentumisen eli intersubjektiveisuuden funktion tarkastelu ei ole analyysini tavoite vaan enemmän täydentävä elementti. Analyysini eteni induktiivisesti eli pienemmistä havainnoista isompien kokonaisuuksien hahmottamiseen ja merkitysten tunnistamisesta diskurssien hahmottamiseen.

Diskurssien lisäksi pyrin tunnistamaan tekstistä puheääniä ja lähteitä. Ne ovat merkityksellisiä turvallistamisen prosessien näkökulmasta, sillä niiden avulla voi tunnistaa, kuka tai mikä on turvallisuustoimija. Puheäänten kannalta on oleellista, milloin puhe on referoitua, suoraan lainattua tai itsenäistä ja missä niiden väliset rajat kulkevat (Fairclough 1997, 128). Tähän liittyy läheisesti lähteiden pohtiminen eli sen hahmottaminen, mistä diskurssit ovat peräisin.

Koska ensimmäinen tutkimuskysymykseni on hyvin laava, olin valmistautunut diskurssien moninaisuuteen eli löytämään mahdollisimman monta erilaista diskurssia. Suureksi yllätyksekseni aineistoni osoittautui sisällöltään melko homogeeniseksi ja löysin neljä diskurssia, joista muodostui kaksi hallitsevaa tulkintakehystä. Tunnistamani neljä diskurssia ovat hyvin limittyneitä ja ne vaihtelevat usein saman tekstin sisällä, minkä takia rajojen vetäminen niiden välille on ollut haastavaa. Toisaalta viittaukset toisiin diskursseihin tai elementtien lainaaminen toisista diskursseista ovat merkki diskurssien välisestä intertekstuaalisuudesta (Jokinen ym. 2004, 62). Paikoittain viittaukset ovat auttaneet hahmottamaan diskursseja toisistaan. Enemmän diskurssien väliset erot perustuvat siihen, mihin ne kohdistavat huomion ja millaisia asioita ne korostavat. Diskurssien mieltäminen jotain aatetta puoltavaksi perustuu siihen, miten diskurssit keskustelevat keskenään.

5. TERRORISMI SUOMALAISESSA MEDIASSA

Tutkimuskysymykseni ovat, millä tavoin suomalainen media puhuu terrorismista ja millaisia Suomeen kohdistuvia terrorismin uhkakuvia media rakentaa. Analyysini jakautuu tutkimuskysymysten mukaan kahteen vaiheeseen.

Analyysini ensimmäisessä vaiheessa kuvailen aineistosta löytämiäni terrorismin mediadiskursseja. Diskursseja on yhteensä neljä ja niistä muodostuu kaksi hallitsevaa tulkintakehystä. Ensimmäinen diskurssi on Euroopan yhtenäisyydelle perustuva puhetapa, jonka haastaa toinen diskurssi, yhtenäisyyteen ja eurooppalaiseen yhteiskuntaan kriittisemmin suhtautuva puhetapa. Nämä kaksi diskurssia kuuluvat Eurooppa-tulkintakehykseen, jossa terrorismia jäsennetään Eurooppaan ja eurooppalaisuuteen liittyvien merkitysten avulla. Kolmas diskurssi on islamia ja maahanmuuttoa puolustava puhetapa, jonka vastaparina toimii neljäs diskurssi, maahanmuuttokriittiseksi luonnehdittava puhetapa. Ne muodostavat maahanmuuton tulkintakehyksen, jossa terrorismi määrittyy osana keskustelua maahanmuutosta, maahanmuuttajista ja muslimeista.

Analyysin toisessa vaiheessa kuvailen käsityksiä, joita neljä tunnistamaani mediadiskurssia rakentavat terrorismin uhasta Suomessa erottelemalla diskurssien turvallistavia ja uhkaa minimoivia piirteitä. Kuvaan siis sitä, miten puheessa uhka rakennetaan olemassa- tai poissaolevaksi. Yhtenäisyys-, kritiikki-, islamia puolustava ja maahanmuuttokriittinen diskurssi rakentavat erilaisia terrorismin uhkakuvia Suomessa määrittelemällä, mistä terrorismin uhka tulee, mistä se johtuu ja miten uhka on torjuttavissa. Turvallistamisen ja minimoinnin rajat eivät aina ole selkeitä, minkä takia terrorismin uhasta rakentuvat käsitykset ovat hieman ristiriitaisia. Käsitys Suomen turvallisuustilanteesta rakentuu pitkälti sen varaan, miten aineistossa puhutaan terrorismin vastaisista turvallisuustoimista ja niiden tilasta Suomessa. Turvallisuustoimet jakautuvat tiedusteluun ja tietojen vaihtoon, poliisin ja muiden viranomaisten toimintaan sekä radikalisoitumista ehkäisevään yhteiskunnalliseen työhön.

5.1. Terrorismin Eurooppa-kehys

5.1.1. *Terrorismi Euroopan yhdistäjänä*

Ensimmäisessä tunnistamassani puhettavassa terrorismia merkityksellistetään ja ymmärretään Euroopan yhtenäisyyden ja liberaalin merkityssysteemin avulla, minkä vuoksi kutsun tätä puhetapaa yhtenäisyysdiskurssiksi. Se sisältää paljon länsimaalaista ideologiaa uusintavia

retorisia piirteitä, minkä vuoksi se muistuttaa hieman terrorismin vastaisen sodan diskurssia (Kappeler & Kappeler 2006; Jackson 2005). Diskurssi rakentuu pitkälti eurooppalaisten ja suomalaisten poliitikkojen sekä erilaisten virkamiesten referoinneista ja lainauksista. Puheen lähteet ovat siis julkisia ja virallisia, kuten Euroopan ja Suomen johtohenkilöiden julistuksia, tiedotteita ja iskun kohteeksi joutuneille maille osoitettuja osanottoja. Tämän diskurssin yhteinen puheääni on eurooppalainen liberalisti.

Yhtenäisyysdiskurssissa terrorismista puhutaan niin, että siitä muotoutuu Euroopan maiden yhteinen ongelma. Vaikka iskut tapahtuivat Ranskassa ja Belgiassa, niiden kohteena oli koko Eurooppa. Iskut koskettivat kaikkia maita ja ne tulevat vaikuttamaan koko maanosaan. Terrorismin kuvaaminen koko Eurooppaa uhkaavaksi asiaksi muistuttaa kriminologien Aaron ja Viktor Kappelerin (2006, 179–180) tunnistamaa epidemian retorista teemaa, jossa terrorismi kuvataan maailmanlaajuisena, kroonisena uhkana. Pariisin iskujen jälkeen Helsingin Sanomien Berliinin kirjeenvaihtaja kirjoitti:

'Isku vapautta vastaan ei osunut vain Pariisiin, se osui meihin kaikkiin', aloitti Saksan syvästi järkyttynyt liittokansleri Angela Merkel suruvalittelunsa ranskalaisille...Isin tekemäkseen ilmoittama isku on osunut Euroopan ytimeen vapauden kaupunkiin Pariisiin...Se on osunut pariisilaisten, berliiniläisten ja helsinkiläisten vapauteen viettää työviikon jälkeen iltaa jalkapallostadionilla tai konsertissa yhdessä perheen ja ystävien kanssa. (Rajamäki 15.11.2015, A14.)

Terrorismia ei siis kuvata paikalliseksi vaan kansainväliseksi ilmiöksi. Aineistossa kuvataan, että terrori-iskut vaikuttavat Eurooppaa yhteisesti koskeviin päätöksiin ja toimenpiteisiin sekä jokaisessa maassa tehtäviin sisäisiin päätöksiin. Terrorismi ei ole minkään maan yksityinen murhe, vaan kaikkia maita koskeva pulma, jonka ratkaiseminen vaatii yhteistyötä ja yhteisiä päätöksiä. Lisäksi terrorismi kuvataan uhkana, jonka Euroopan maat voivat torjua vain toimimalla yhdessä. (HS pääkirjoitus 15.11.2015, A4; Huusko 23.3.2016, A9; Sipilä 23.3.2016, A9.) Tässä korostuu terrorismin kansainvälinen luonne ja kansainvälisen yhteistyön merkitys terrorismin torjumiseksi, mutta myös se, kuinka Euroopan valtiot ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa: yksikään maa ei ole täysin riippumaton muista.

Aineistossa terrorismista rakentuu Euroopan yhteinen asia niin, että terrorismin kohteeksi kuvataan demokraattinen yhteiskuntamuoto ja liberaali arvomaailma, joita kaikkien Euroopan maiden oletetaan edustavan (HS pääkirjoitus 23.3.2016, A4; Sillanpää 24.3.2016, A9; Sillanpää 26.7.2016, A8). Kansallista turvallisuutta uhataan silloin, kun arvot ja ideaalit mielletään uhan kohteeksi (Hass 2010, 83). Edellä esitetyssä aineistopätkässä, jossa lainattiin Saksan liittokansleria Angela Merkeliä, sanottiin terrorismin osuneen eurooppalaisten vapauteen. Vapautta pidetään yhtenä keskeisimmistä liberaaleista arvoista, joita länsimaalainen

demokratia vaalii. Muita arvoja ovat esimerkiksi veljeys, suvaitsevaisuus ja avoimuus. Yhtenäisyysdiskurssissa terrorismi hyökkää näitä arvoja vastaan ja terrorismin tavoitteena on muuttaa näitä arvoja. Terroristien uskotaan tavoittelevan Euroopan jakautumista ja sulkeutumista eli maiden etääntymistä toisistaan, suhteiden ja yhteistyön heikkenemistä, vapauksien ja liikkuvuuden rajoittamista, suvaitsemattomuuden ja yhteiskunnan jakojen lisääntymistä. Yhtenäisyysdiskurssia voidaan pitää arvo-orientoituneena terrorismin mediadiskurssina, jota kehystetään länsimaalaisilla arvoilla (Reinke de Buitrago 2013, 6–7). Länsimaalaiseen arvomaailmaan ja sen oikeellisuuteen vetoaminen on myös terrorismin vastaisen sodan diskurssin piirre (Kappeler & Kappeler 2006, 181–183; Jackson 2005, 158–159).

Terrorismista muotoillaan koko Euroopan yhteinen asia myös niin, että sen kuvataan herättäneen järkytystä, surua ja pelkoa kaikkialla Euroopassa. Puheen yhtenä funktiona on osoittaa myötätuntoa iskumaita kohtaan tai osoittaa, että Euroopan valtiot ja kansalaiset tuntevat solidaarisuutta toisiaan kohtaan kohdatessaan terrorismia. Puheessa tuodaan esiin eurooppalaista yhteishenkeä. (Jokinen 18.11.2015, A23; Sipilä 19.11.2015, A25; Pelli 16.7.2016, A9). Lisäksi iskukohteet Pariisi ja Bryssel kuvataan kaikille eurooppalaisille merkityksellisinä paikkoina. Koska ne ovat tärkeitä kaupunkeja, terroristit päättivät iskeä juuri niihin. Iskukohteiden kuvataan symbolisoivan Euroopan luonnetta ja arvomaailmaa kuten rauhanomaisuutta ja yhteistyötä. Niille rakennetaan uhrin rooli:

Pariisi on monella tapaa Euroopan sydän. Se on myös maailmankaupunki, monikulttuurinen keskus, jossa ihmiset eroavaisuuksistaan huolimatta osaavat sinnikkäästi tulla toistensa kanssa toimeen. Juuri sitä jihadistit vihaavat. Heidän ihanteensa on totalitaristinen pakkovalta, jossa kukaan ei saa olla erilainen. (Sillanpää 15.11.2015, A13.)

Toinen diskurssin funktio on rakentaa eroja terrorismin ja eurooppalaisuuden välille. Empatia ja solidaarisuus kuvataan osana eurooppalaisuutta, osana hyvyttä ja oikeamielisyyttä, mikä erottaa eurooppalaiset terroristeista (esim. Sipilä 19.11.2015, A25). Vastakkainasettelu, jossa läntinen arvomaailma asetetaan vastakkain terrorismin edustaman toisenlaisen maailman kanssa, yhdistää eurooppalaisia mediadiskursseja (Reinke de Buitrago 2013, 6–7). Puhe ohjaa lukijaa asettamaan itsensä Euroopan puolelle, ottamaan yhteisen surun omakseen ja tuomitsemaan terrorismin. Tämä muistuttaa sankarien ja konnien rakentamisen retorista temaa, jonka tarkoituksena on kategorisoida toimijoita vastakkaisiin ryhmiin. Kategoriat auttavat toiseuttamaan terroristeja. (Kappeler & Kappeler 2006, 183–185.) Yhtenäisyyttä korostavassa diskurssissa sekä Euroopan viranomaiset että kansalaiset sijoitetaan sankarien

kategoriaan ja terroristit konnien kategoriaan, mutta aineistossa tällaista kategorisointia yleisempi tapa on jaottelu meihin ja heihin. Se on klassinen toiseuttamisen tapa. ”Me” viittaa juurikin eurooppalaiseen yhteiskuntaan.

Euroopan yhtenäisyyttä korostavassa diskurssissa terrorismi ymmärretään toimintana, jonka tavoitteita on mahdollista vastustaa pitämällä kiinni eurooppalaisesta arvomaailmasta, elämäntyylistä sekä yhtenäisyydestä:

Viimeisin isku vain vahvistaa päättäväisyyttämme puolustaa eurooppalaisia arvoja ja suvaitsevaisuutta hyökkäyksiä vastaan. Pysymme yhtenäisinä ja lujina taistelussa vihaa ja sekä väkivaltaista ääriliikettä vastaan, EU-maiden ja -elimien johtajat totesivat yhteisessä lausunnossaan Brysselin terrori-iskun jälkeen. (Sipilä 23.3.2016, A9.)

Koska yhtenäisyysdiskurssissa terrorismi on tyypiltään ideologista eli sen tarkoituksena on arvomaailman muuttaminen, terrorismia vastustetaan nimenomaan aatteellisella ja kokemuksellisella tasolla pitämällä kiinni siitä, mikä mielletään eurooppalaisuudeksi. Aineistossa demokratian ja vapauksien puolustaminen viittaa eurooppalaisten arvojen ensisijaisuuteen, oikeellisuuteen ja ymmärrettävyyteen, mikä puolestaan tekee arvoja vastaan hyökkäämisestä hyväksymätöntä.

Oleellinen yhtenäisyysdiskurssin piirre on lukijoiden tai yleisön vakuuttelu siitä, etteivät terroristit onnistu tavoitteessaan tai Eurooppa ei anna heidän onnistua. Terrorismin voittamiseen suhtaudutaan hyvin itsevarmasti. Uhmakasta asennoitumista perustellaan esimerkiksi vetoamalla Euroopan historiaan ja menneisyydessä selätettyihin kriiseihin (esim. Huhta 22.11.2015, A5). Lisäksi vedotaan demokratian ja liberaalin eetoksen luonnollisuuteen ja pysyvyyteen Euroopassa:

Eurooppa kestää terrorin paineen...Tähän asti yhdentyneen Euroopan maat ovat selvinneet terrorismin koettelemuksista ehjinä...Aiempien terrorihyökkäysten kokemukset osoittavat, ettei Eurooppaa voiteta terrorismilla. Päättäväisyys olla antamatta periksi siviilien tappajille on voittanut terrorin synnyttämän pelon. Pariisin terrori-iskut eivät kaikessa hirveydessään muodosta uutta uhkaa Euroopalle...Tärkeintä on löytää keinoja, jotka heikentävät terroristijärjestö Isisiä ja samalla terrorin kasvuedellytyksiä sekä Lähi-Idän maissa että Euroopassa...Internetin seuranta lisätään ja reaktiokynnystä islamististen ääriyhmien viestintään alennetaan...Tehokkainta on kansainvälinen tietojen vaihto. (HS pääkirjoitus 15.11.2015, A4.)

Yhtenäisyysdiskurssissa terrorismin tavoitteiden torjuminen vaatii kuitenkin jonkinlaisia reaktioita ja vastauksia Euroopalta. Aineistossa ilmenee jälleen terrorismin vastaisen sodan diskurssia muistuttava piirre, kun terrorismin torjunnasta ja turvatoimista puhutaan

samanlaisella dramatiikalla ja tunnelatauksella kuin terroriteoista (Kappeler & Kappeler 2006, 185–187). Silloin esimerkiksi kuvataan, että terroristijärjestöt tullaan ”tuhoamaan” tai ”nujertamaan” (Sillanpää 15.11.2015, A13; HS 17.11.2015, A4). Yhtenäisyysdiskurssissa on pilkahdus absoluuttisesta mallista, jonka avulla terrorismi kuvataan pahana ja tuhoisena voimana, johon on vastattava kovalla voimankäytöllä (Richards 2007, 70). Toisaalta aineistossa ilmenee myös puhetta päätösten huolellisesta harkinnasta ja rauhanomaisista ratkaisuista niin, etteivät eurooppalaiset vapaudet ja muut periaatteet vaarannu (HS pääkirjoitus 24.11.2015, A4; HS pääkirjoitus 23.3.2016, A4). Lukija pyritään vakuuttamaan siitä, etteivät vapaudet ja yksilönoikeudet muutu liiaksi, vaikka turvatoimia ja valvontaa kiristettäisiin.

Yhtenäisyysdiskurssissa ääri-islamistinen terrorismi on voitettavissa ja tuhottavissa Euroopan maiden välistä yhteistyötä lisäämällä. Terrorismi on ilmiö, jonka Eurooppa voi voittaa vain yhdessä, sillä terrorismin menestyksellinen torjunta on riippuvainen kansainvälisestä yhteistyöstä, jota toteutetaan tiedustelussa ja tietojen vaihtamisessa (HS pääkirjoitus 15.11.2015, A4; HS pääkirjoitus 16.11.2015, A5; Huusko & Pietiläinen 1.4.2016, A6). Aineistossa rakentuu kuva, jonka mukaan terrorismin torjunta tarkoittaa lyhyen aikavälin torjuntamenetelmien parantamista eli tiedustelun ja tietojen vaihdon tehostamista Euroopan maissa ja niiden välillä. Vaatimukset kiristää turvallisuus- ja valvontatoimia, muuttaa lainsäädäntöä ja lisätä kansainvälistä yhteistyötä ovat toistuneet eurooppalaisten medioiden puheessa. Ne muodostavat niin sanotun kontrollin diskurssin. (Reinke de Buitrago 2013, 7–8.) Euroopan unionille ominainen sopimuksellisuus ja luottamuksellisuus tulevat hyvin esiin terrorismin torjunnasta puhuttaessa. Ennen kaikkea terrorismin torjunta määrittyy yhtenäisyysdiskurssissa viranomais- ja poliisityöksi, jonka taustalla on kansainvälinen politiikka ja lainsäädäntö:

Isis on Euroopalle nyt sitä, mitä Al-Qaida oli vuosikaudet Yhdysvalloille...Pitkä kansainvälinen kamppailu heikensi al-Qaidan. Kyse ei ollut sotatoimista vaan ennen kaikkea poliisityöstä, tiedustelusta, rahavirtojen tukkimisesta ja turvatoimista. Isis syntyi al-Qaidan rippeistä erkaantumalla. Se on tuhottavissa samoin keinoin...Ranskan tragedian pitäisi nyt olla sytyke uuteen yhteiseen kansainväliseen rintamaan Isisä vastaan. (Sillanpää 15.11.2015, A13.)

Terrorismista rakennetaan yhteinen ongelma myös määrittelemällä Isis-järjestö Euroopan yhteiseksi viholliseksi eli vastustajaksi, joka yritetään päihittää (esim. Huhta 18.11.2015, A6). Vihollinen viittaa sodankäyntiin ja aineistossa esiintyy sellaisia argumentteja, jossa Eurooppaan kohdistuneet terrori-iskut määritellään osaksi Isisin sotatoimia. Iskujen motiivina kerrotaan olleen järjestön kokemien tappioiden kostaminen tai järjestön vaikutusvallan heikkenemisen peittely (esim. Huusko 15.11.2015, A14). Tällaiset argumentit viittaavat

terrorismin ymmärtämiseen reaktiivisen mallin avulla, jonka mukaan terroristien toiminta on rationaalista. Iskujen avulla terroristit siis pyrkivät kohentamaan asemaansa sodassa. (Richards 2007, 70–71.) Isisin ei kuitenkaan uskota olevan niin voimakas vastustaja, mitä se antaa ymmärtää (esim. Huusko 23.3.2016, A9). Näin diskurssissa rakennetaan ajatusta, että Isis on voitettavissa oleva vastus.

Rakentamalla kuvaa Euroopan yhtenäisyydestä ja vahvistamalla uskoa Eurooppaan ja sen edustamaan yhteiskuntamuotoon, politiikkaan ja ajatteluun yhtenäisyysdiskurssin tarkoituksena on hillitä terrorismin pelkoa. Tässä se poikkeaa merkittävästi terrorismin sodan vastaisesta diskurssista, joka pyrkii lietsomaan pelkoa (Alteide 2007). Aineistossa esiintyy paljon kehotuksia ja varoituksia terrorismin pelkoon liittyen, mikä tekee puhetavasta holhoavan. Yleisin kehotus on olla pelkäämättä terrorismia tai terrorismin takia. Toinen hyvin yleinen kehotus on pitäminen kiinni liberaalista arvomaailmasta:

Kirjoitin kesällä aiempien terrori-iskujen jälkeen, että meillä kaikilla on oikeus ja velvollisuus olla pelkäämättä. Meillä on oikeus olettaa, että viranomaiset ja poliitikot torjuvat uudet iskut. Samaan aikaan meillä jokaisella on myös henkilökohtainen velvollisuutemme pitää vapaata ja demokraattista maailmaa kasassa. Velvollisuuteen kuuluu jatkaa normaalia arkea ilman, että antaa pelolle vallan. Pelolle antautuminen on tappion ja rappion merkki. (Sipilä 19.11.2015, A25.)

Kehotuksissa vedotaan siihen, että jos ihmiset alkavat pelätä ja muuttaa sekä ajatteluaan että käyttäytymistään, he tekevät terroristeille mieliksi. Silloin terroristit voittavat ja yhteiskunta alkaa muuttua ei-toivottuun suuntaan: se jakaantuu ja sulkeutuu. Samantyylinen kehotus, joka ei ole yhtä ehdoton, toteaa, että arvoista ja rohkeudesta kiinni pitäminen on terroristien vastustamista (esim. Sillanpää 15.11.2015, A13). Puhuja tietää ja ymmärtää terrorismin herättävän pelkoa ja lisäävän epävarmuutta, ennakkoluuloja ja varovaisuutta, mutta ilmaisee, että näin ei saisi tapahtua. Lukijoille tai yleisölle ei siis anneta muuta vaihtoehtoa kuin torjua pelkonsa, koska terrorismin pelkääminen on väärin. Siten puhetapa vetoaa yleisön moraaliin.

Yhteenvetona terrorismi merkitsee yhtenäisyysdiskurssissa sellaisten pelkojen lietsomista, jotka uhkaavat Euroopan yhtenäisyyttä ja demokraattista sekä vapaata yhteiskuntamuotoa. Näin ollen Eurooppaan kohdistuva ääri-islamistinen terrori määrittyy tyypiltään ideologiseksi ja poliittiseksi terrorismiksi, koska sen päämääränä on horjuttaa liberaalia arvomaailmaa ja vaikuttaa Euroopassa tehtäviin sisä- ja ulkopoliittisiin päätöksiin. Diskurssi rakentuu pääasiassa myönteisesti sävyttyneistä merkityksistä, joita Eurooppaan liitetään sekä maanosana että unionina: yhtenäisyydestä, yhteistyöstä, solidaarisuudesta ja liberaaleista arvoista, jotka asetetaan vastakkain terroristien edustamanien arvojen ja ideaalien kanssa. Näin ollen

yhtenäisyysdiskurssi muistuttaa eurooppalaisten medioiden arvo-orientoitunutta tapaa puhua terrorismista ja siinä on myös monia terrorismin vastaisen sodan diskurssille ominaisia retorisia piirteitä. Toisaalta yhtenäisyysdiskurssissa on sellainen poikkeuksellinen piirre, että se pyrkii hillitsemään terrorismin pelkoa sen sijaan, että pyrkisi lietsomaan sitä.

5.1.2. *Terrorismi Euroopan epäonnistumisen merkinä*

Euroopan yhtenäisyydelle perustuvan puhettavan haastaa toinen puhetapa, jonka suhtautuminen Eurooppaan ja terrorismiin on ensimmäistä kriittisempi. Kun yhtenäisyysdiskurssin funktio oli hillitä pelkoja ja rohkaista yleisöä, toisen diskurssin tarkoitus on herättää epäilyksiä ja kiinnittää huomio moniin ongelma-kohtiin, joita terrorismiin liittyy. Puheäänenä on kriitikko, joka ottaa kantaa ja esittää mielipiteitä, mutta saa ne vaikuttamaan asiantuntija- ja faktatiedolta. Jossittelulle ei ole tässä kritiikkidiskurssiksi nimeämässäni puhettavassa juurikaan sijaa.

Kritiikkidiskurssissa terrorismi merkityksellistyy Eurooppaan liitettävien heikkouksien ja negatiivisten merkitysten kautta ilmiöksi, jonka Eurooppa on itse mahdollistanut. Eurooppa on terrorismin uhri, koska se tarjoaa itse suosiollisen maaperän terrorismille. Diskurssin mukaan eurooppalaisilla vapauksilla ja oikeuksilla on kääntöpuoli: riittämättömät turvallisuustoimet, jotka tarkoittavat vähäistä valvontaa, liian korkeaa yksityisyydensuojaa ja viranomaisten rajoitettua oikeutta puuttua asioihin. Siksi viranomaisten on vaikea tunnistaa terrorismia suunnittelevia henkilöitä etukäteen tai toimia saamansa tiedon perusteella. Toisena ongelmana esitetään vapaa liikkuvuus Euroopassa. Se helpottaa terroristien siirtymistä paikasta toiseen eli terroristien kulku Eurooppaan ja Euroopasta pois on melko vaivatonta. (esim. Kähkönen 1.4.2016, A7.) Yhteiskunnan avoimuutta ja vähäistä kontrollia arvostelevaa puhetta on havaittu myös muissa eurooppalaisissa medioissa (Reinke de Buitrago 2013, 8–9). Kaikki terrorismin mahdollistavat Euroopan heikkoudet eivät kuitenkaan liity vapauksiin ja oikeuksiin vaan Euroopan Unionin toimintatapoihin:

Ranskan toistuvat iskut osoittavat, että EU ja sen jäsenmaat ovat epäonnistuneet radikalisoitumisen torjunnassa...Julistuksia ja lakihankkeita on viime vuosina nähty, mutta niillä ei ole muutettu sitä, että terroristit onnistuvat aina vain järkyttämään eurooppalaisten turvallisuudentunnetta..."Voitto" terrorismia vastaan näyttää yhtä etäiseltä kuin voitto eri puolilla maailmaa julistetussa huumeiden vastaisessa taistelussa...Selvää on, että viranomaisten kyky tunnistaa radikaaleja henkilöitä ja halukkuus tehdä yhteistyötä korostuu. Mutta tässä on nähty ongelmia monissa EU-maissa...Kun tieto ei kulje jäsenmaiden sisällä, ei se ole kulkenut hyvin niiden välilläkään...Käytännössä kukin Euroopan maa on päävastuussa oman terroriongelmansa hoidosta. (Mykkänen 16.7.2016, A9.)

Aineiston mukaan Eurooppa ei ole saavuttanut terrorismin vastaisia tavoitteitaan, sillä joko niiden saavuttamiseksi ei ole nähty riittävästi vaivaa tai keinot ovat olleet vääriä. Yhtenä keinona on kritisoida Euroopan byrokrattisuutta ja keskittymistä sopimusten ja lakien laatimiseen, vaikka ne eivät takaa käytännön toimivuutta. Toiseksi esitetään, että EU:n päättäjille on ominaista ylevien puheiden ja julistusten tekeminen, mutta niillä ei kuitenkaan ole yhteyttä todellisuudessa tapahtuviin toimenpiteisiin. Päättäjiltä odotetaan muutakin kuin ”väsyneitä iskulauseita” (Yläjärvi 23.3.2016, A10). Lisäksi tuodaan esiin, että Euroopan maiden välisessä yhteistyössä on ongelmia, minkä takia terroristien suunnitelmia on vaikea estää toteutumasta.

Kriittisen diskurssin toinen merkittävä piirre on, että se kyseenalaistaa Euroopan yhtenäisyyden terrorismin edessä. Aineistossa kuvataan, että terrorismi ei ole maiden yhteinen ja yhdessä ratkaistava ongelma vaan käytännössä jokainen maa vastaa itse terrorismin torjunnasta (esim. Mykkänen 16.7.2016, A9). Verrattuna yhtenäisyysdiskurssiin yhtenäisenä pysymisestä ei kritiikkidiskurssissa mainita mitään, vaan luodaan täysin toisenlaista kuvaa. Kritiikkidiskurssin mukaan Eurooppa oli hajaantunut jo ennen terrori-iskuja ja hajaantuu iskujen vuoksi edelleen (esim. Kähkönen 15.11.2015, A14). Terroristien voittaminen ja eurooppalaisista arvoista kiinnipitäminen saadaan myös kuulostamaan haastavammalta kuin yhtenäisyysdiskurssissa:

Euroopan todellisuudet erkanevat...Pelolle ei saa antaa periksi, sanomme me toimittajat...Näin on helppo sanoa, mutta vaikeampi elää todeksi, jos uhka on päivittäinen ja todellinen...Vapaus jota ennen piti itsestään selvänä, on kuitenkin jo muuttanut muotoaan...Kokemus yhdestä hyvinvoivasta Euroopasta on murentunut nopeasti. (Yläjärvi 23.3.2016, A10.)

Yhtenäisyysdiskurssissa ratkaisuna terrorismiin nähtiin tiedusteluun ja tietojenvaihtoon liittyvän yhteistyön lisääminen maiden välillä. Kritiikkidiskurssissa tiedustelun ja tietojenvaihdon tehokkuuteen ei uskota yhtä paljon siitä syystä, etteivät Euroopan maat sitoudu tai suostu yhteistyöhön (esim. HS pääkirjoitus 16.7.2016, A4). Kritiikkidiskurssissa terrorismi on ilmiö, joka tuo maiden yhteistyökyvyttömyyden esiin. Se luo enemmän käsitystä Euroopan hajanaisuudesta kuin yhtenäisyydestä. Kritiikkidiskurssi suhtautuu tiedusteluun ja tietojenvaihtoon muutenkin kriittisesti kuin vain kyseenalaistamalla maiden välisen yhteistyön toimivuuden. Aineistossa esiintyy kuvauksia, joiden mukaan terrorismiin liittyvän tiedon saatavuus ja laatu vaihtelevat suuresti. Esimerkiksi eurooppalaisten tiedusteluviranomaisten sanotaan olevan ”epätasaista joukkoa” (Kähkönen 1.4.2016, A7). Lisäksi kritiikkidiskurssi nostaa esiin, että tiedustelu ja tietojen vaihto ei ratkaise terrorismin ongelmaa kokonaisuudessaan, vaan ne auttavat vain ennakoimaan suunniteltavia iskuja. Aineistossa

ilmenee argumentteja, joiden mukaan terrorismin torjunta vaatii pitkän tähtäimen ja yhteiskunnan toimintaan ja ajatteluun laajemmin vaikuttavia toimenpiteitä (HS pääkirjoitus 24.3.2016, A4; HS pääkirjoitus 30.3.2016, A5). Tiedusteluun kohdistuva kritiikki nostaa esiin myös kysymyksen eurooppalaisten vapauksien ja oikeuksien vaarantumisesta (HS pääkirjoitus 16.11.2015, A5; HS pääkirjoitus 30.3.2016, A5; Kähkönen 16.7.2016, A11).

Seuraava kritiikkidiskurssin piirre on, että terrorismin uskotaan onnistuneen vaikuttamaan Eurooppaan ja sen kokemusmaailmaan negatiivisesti. Tällöin aineistoissa puhutaan terrorismista ja sitä seuranneista tapahtumista menneessä aikamuodossa. Terrorismin uhka on siis jo johtanut huonoihin päätöksiin ja toimenpiteisiin kuten yksityisyydensuojan alentamiseen Euroopassa:

Terrori-iskujen hintana on ollut ja tulee olemaan paitsi vapauksien myös yksityisyyden suojan kapeneminen. Ranskaan ja Belgiaan kohdistuneet iskut ovat ajaneet Euroopan uuden normaalin eteen, jossa koko länsimainen elämäntyyli ja arvomaailma ovat joutumassa pelon panttivangeiksi. Kaduille marssitetut sotilaat eivät kykene suojelemaan kaikkia pehmeitä siviilikohteita...Siihen vedoten on viime vuosina annettu lisää oikeuksia viranomaisille nuuskia terrorismikyköksistä epäiltyjen puhelin- ja nettikeskusteluja...Yksityisyydensuojaa on rapautettu – ja tullaan mahdollisesti rappauttamaan vielä lisää. (Kähkönen 16.7.2016, A11.)

Diskurssin mukaan epäsuotuisa kehitys on siis vaarassa jatkua. Vaikka kritiikkidiskurssi kritisoi paljon Eurooppaa ja tuo esiin sen heikkoja kohtia, diskurssin funktiona ei välttämättä ole Euroopan Unionin, liberaalien arvojen tai demokratian vastustaminen vaan niiden puolesta pelkääminen. Mediassa voidaan tiedostaa, että, mitä radikaalimpi uhka on kyseessä, sitä helpommin yhteiskunta on valmis hyväksymään äärimmäiset keinot, jotka ovat ristiriidassa demokraattisten arvojen kanssa (Hass 2010, 83). Kritiikkidiskurssi rakentaa käsitystä, että terrorismista seuraa väistämättä vapauksien ja oikeuksien rajoittamista, mutta näin ei saisi tapahtua. Diskurssi tuo esiin mahdollisuuden, että terrorismin pelkoa hyväksikäyttäen voidaan oikeuttaa poliittisia päätöksiä ja toimenpiteitä sekä lisätä viranomaisten valtaa. Tällainen kriittinen suhtautuminen kontrollin lisäämiseen on havaittu useissa eurooppalaisissa medioissa (Reinke de Buitrago 2013, 8).

Kritiikkidiskurssissa rakentuu käsitys terrorismista toistuvana ja vaikeasti estettävänä ilmiönä. Diskurssissa terrorismi ymmärretään samalla tavalla kuin väistämättömyyden mallissa, jonka mukaan terrorismi on pysäyttämätön voima, jota on mahdotonta torjua, jos kaikkia terrorismia aiheuttavia tekijöitä ei pystytä poistamaan tai korjaamaan. Väistämättömyyden mallin viesti on “terroristit voivat tuhota meidät”, mikä on oiva pohja pelon diskurssille. (Richards 2007, 71–

72.) Aineistossa terrorismin väistämättömyyttä rakennetaan esittelemällä terroristiepäiltyjen ja Syyriaan Isisin puolesta taistelemaan lähteneiden suuria lukumääriä Euroopassa (Kähkönen 15.11.2015, A14; Rajamäki 15.11.2015, A14; HS pääkirjoitus 17.11.2015, A5; Similä 20.11.2015, A20). Vallitsevaa asiantilaa ja tulevaisuutta luonnehditaan niin, ettei poissuljeta uusien terrori-iskujen mahdollisuutta. Aineistossa puhutaan uusien iskujen todennäköisyydestä esittelemällä Isis-järjestön solujen levinneisyyttä ja toimintamahdollisuuksia Euroopassa (Huusko 15.11.2015, A15; HS pääkirjoitus 17.11.2015, A4; Huusko 23.3.2016, A9; Niemeläinen, Ahonen & Suni 16.7.2016, A10). Kritiikkidiskurssissa Isisistä rakennetaan kyvykäs ja uhkaava toimija, jonka suunnitelmille Eurooppa ei tunnu mahtavan juuri mitään.

Kritiikkidiskurssissa terrorismista tekee vaikeasti estettävän ja toistuvan ilmiön myös se, ettei viranomaisilla ole riittävästi resursseja valvontaan ja tiedusteluun, koska terroristiepäiltyjä on niin paljon. Vaikka resursseja olisi riittävästi, kaikkia henkilöitä ei voida seurata koko ajan yhtä tarkkaan. (Manner 18.11.2015, A27; Similä 20.11.2015, A20.) Terroristien ja epäiltyjen henkilöiden lukumäärien mainitseminen rakentaa kuvaa terrorismista kroonisena ongelmana, mikä suurentaa terrorismin uhkakuvaa. Se on ominaista terrorismin vastaisen sodan diskurssille. (Kappeler & Kappeler 2006, 179–180; Jackson 2005, 157.)

Aineistossa mielikuvaa terrorismin estämättömyydestä luovat myös näkemykset, joiden mukaan terrorismia on vaikea ennakoida. Yksi näkemys on, ettei terroristeja ja radikalisoituneita henkilöitä ole aina helppoa tunnistaa ennalta, jos heillä ei ole rikollistaustaa tai todistettavissa olevaa yhteyttä terroristijärjestöön. Ääri-islamistisen terrorismin erityinen piirre on, että tekijät toimivat yksin ja itseohjautuvasti ilman järjestön alaisuutta (Archer & Malkki 2013, 81). Kritiikkidiskurssi ottaa huomioon tämän piirteen ja osoittaa, että terrorismin taustalla on moninaisia syitä, esimerkiksi mielenterveysongelmia, eikä vain poliittisia tai uskonnollisia motiiveja. Lisäksi se osoittaa, että terrorismi, joka kumpuaa yksilöön sidotuista mielenterveyden kaltaisista ongelmista, on vaikeammin viranomaisten ennakoitavassa:

Nizzan isku osoitti jälleen kerran, kuinka haavoittuvaisia vapaat länsimaiset yhteiskunnat ovat, jos terroristit haluavat tehdä tuhojaan niissä...Iskujen tekijällä ei tarvitse välttämättä olla mitään varsinaista yhteyttä järjestäytyneeseen terrorismiin, sillä monissa tapauksissa kyse on ollut mielenterveytensä nyrjäyttäneestä yksilöstä...Terroristijärjestölle riittää, että se julkaisee yleisiä kehotuksia iskujen tekemiseen. Lopusta huolehtivat niin sanotut yksinäiset sudet tai järjestön nukkuvat solut...Vastaavia iskuja on lähes mahdotonta estää ennalta. Valitettavasti niitä tehdään niin kauan kuin tekijöitä riittää. (HS pääkirjoitus 16.7.2016, A4.)

Kritiikkidiskurssi muotoilee terrorismista yhteiskunnan sisäsyntyisen ongelman, sillä sen mukaan terrorismin taustalla on erilaisia sosiaalisia ongelmia ja vääränlaisia yhteiskunnallisia päätöksiä ja toimenpiteitä. Tämä piirre yhdistää kritiikkidiskurssia ja eurooppalaista vaikeasti määriteltävää mediadiskurssia, jonka mukaan jokaisessa yhteiskunnassa on väkivaltaan kannustavia taloudellisia ja sosiaalisia vaikuttumia (Reinke de Buitrago 2013, 8–9). Terrorismissa ei ole ainoastaan kyse Eurooppaan ulkoapäin kohdistuvasta ja sotaa muistuttavasta uhasta, jolla on poliittisia ja ideologisia päämääriä. Sen sijaan sosiaalisen eriarvoisuuden, köyhyyden, polarisoitumisen, syrjinnän ja syrjäytymisen lisääntyminen yhteiskunnassa lisäävät radikalisoitumista ja niin myös terrorismin uhkaa. Kritiikkidiskurssissa Euroopan ei oleteta olevan suvaitsevainen ja tasa-arvoinen paikka, vaan maanosalla olisi paljon parannettavaa, mikäli se haluaa lopettaa terrorismin. Kritiikkidiskurssin mukaan terrorismin torjunta ei ole yksinkertaista eikä se voi rakentua vain lyhyen tähtäimen toimenpiteille kuten tiedustelun ja tietojenvaihdon tehostamiselle, vaan vaaditaan sosiaalisten ongelmien ja ääriajattelun kitkemiseen pyrkiviä ratkaisuja, joiden onnistuminen vaatii muutakin kuin päättäjien ja virkamiesten toimia. Näin kritiikkidiskurssi muotoilee terrorismin koko yhteiskuntaa koskettavaksi ongelmaksi, josta myös kansalaisten on otettava vastuuta. (Hakkarainen, Malmberg & Manner 28.11.2015, A8; HS pääkirjoitus 24.3.2016, A4; HS pääkirjoitus 30.3.2016, A5.)

Vaikka vastuuta radikalisoitumisen ja terrorismin lisääntymisestä jaetaan kansalaisille, kritiikkidiskurssi rakentaa keskeisen roolin myös eurooppalaisille viranomaisille ja erityisesti poliiseille moittimalla niitä terrorismin torjunnassa tehdyistä laiminlyönneistä. Erityisesti Brysselin iskut kuvataan niin, että ne olisivat voineet olla estettävissä, jos viranomaiset olisivat toimineet uhkatilanteen edellyttämällä tavalla:

Belgian viranomaisten kompuroinnissa terroristisolujen hajottamisessa on alkanut paljastua erittäin noloja piirteitä...Turkki käännytti viime kesänä el-Bakraouin Hollantiin ja varoitti Belgiaa miehestä. Belgia ei kuitenkaan ryhtynyt toimiin, ja tämän viikon tiistaina el-Bakraoui – poliisin entuudestaan tuntema ja aseellisesta ryöstöstä tuomittu rikollinen – räjäytti itsensä Brysselin lentokentällä...Ihmetystä on Brysselissä herättänyt myös se, miksi kansainvälisellä lentokentälle saapujia ei tarkastettu alkuvuikosta jo ovella, vaikka Belgia oli toiseksi korkeimmassa valmiustilassa...Terroristit pääsivät kävelemään räjähteineen suoraan suureen lähtöhalliin ilman että kukaan vilkaisi heidän tavaroihinsa. (Kähkönen 25.3.2016, A25.)

Yhtenäisyysdiskurssiin verrattuna kritiikkidiskurssissa iskukohteisiin eli Ranskaan ja Belgiaan kohdistuu myös kritiikkiä esimerkiksi huomioimalla, etteivät ne reagoineet iskuja edeltäneisiin varoitusmerkkeihin (Manner 18.11.2015, A27; Kähkönen 22.3.2016, A26; Kähkönen

25.3.2016, A25). Myös Ranskalle ja Belgialle ominaiset yhteiskunnalliset ja sosiaaliset ongelmat nostetaan esiin, kuten kyvyttömyys hillitä radikalisoitumista (Kähkönen 23.3.2016, A7; Mykkänen 16.7.2016, A9). Eniten kritiikkiä osakseen saa kuitenkin Belgian Bryssel, mikä on mielenkiintoinen erovaisuus verrattuna Ranskan Pariisiin ja Nizzaan. Asennemuutos ilmenee hyvin iskukohteiden nimityksissä ja luonnehdinnoissa. Esimerkiksi, yhtenäisyysdiskurssissa ”*ainutlaatuiseksi eurooppalaisen yhteistyön symboliksi*” (HS pääkirjoitus 23.3.2016, A4) kuvattu Bryssel muuttuu kritiikkidiskurssissa ”*terroristihautomoksi*” ja ”*laittomien aseiden karkkikaupaksi*”(Kähkönen 23.3.2016, A7).

Yhteenvetona kritiikkidiskurssissa terrorismi on osoitus Euroopan epäonnistumisesta vakaana, vahvana ja toimivana yhteiskuntana ja unionina. Terrorismista muotoillaan enemmän Euroopan sisäsyntyinen ongelma, koska Eurooppa toimii tavalla, joka mahdollistaa terrorismin. Toisin kuin yhtenäisyysdiskurssissa kritiikkidiskurssissa terrorismi merkityksellistyy Eurooppaan liitettävien negatiivisten merkitysten avulla. Euroopan heikkouksiksi kuvataan esimerkiksi byrokraattisuus, yhteistyökyvyttömyys ja vähäinen kontrolli. Toisaalta kritiikkidiskurssissa suhtaudutaan kriittisesti kontrollin lisäämiseen kyseenalaistamalla tiedustelun ja tietojen vaihdon toimivuutta ja motiiveja. Kritiikkidiskurssin tehtävänä on herättää epäilyksiä ja kiinnittää huomio moniin yhteiskunnallisiin ongelma-kohtiin, joita terrorismiin liittyy. Terrorismi nähdään monisyisenä ilmiönä, jota ei ole helppo torjua ja terrorismista seuraa väistämättä huonoja päätöksiä ja toimenpiteitä, jotka uhkaavat vapaan ja demokraattisen yhteiskunnan olemassaoloa. Kritiikkidiskurssissa sekoittuu erilaisia näkökulmia, minkä vuoksi se muistuttaa eurooppalaista, vaikeasti määriteltävää mediadiskurssia, jossa terrorismia käsitellään useiden pienempien tulkintakehysten avulla. Diskurssi tukee enemmän terrorismin pelkoa kuin hillitsee sitä.

5.2. Terrorismin maahanmuuttokehys

5.2.1. *Terrorismi islam-vihan lietsojana*

Aineistossa toinen hyvin hallitseva tapa kehystää terrorismia on merkityksellistää sitä osana pakolais- ja maahanmuuttajakeskustelua, jossa keskitytään erityisesti muslimeihin. Tulkintakehys jakautuu puolustavaan ja kriittiseen diskurssiin. Puolustavan kannan olen nimennyt islamia puolustavaksi diskurssiksi. Sen alkuoletuksena on, että terrorismi lisää maahanmuuttovastaista ilmapiiriä ja islamvihaa yhteiskunnassa. Diskurssin tarkoituksena on hillitä näitä asioita. Diskurssin funktio on puolustaa muslimeita ja pakolaisia heihin

kohdistuvilta epäilyiltä ja syytöksiltä, joita terrorismin ajatellaan synnyttävän. Yksi epäily on, että terroristit liikkusivat Eurooppaan pakolaisvirtojen joukossa, minkä takia pakolaisia ei haluta vastaanottaa. Islamia puolustava diskurssi tunnustaa tämän mahdollisuuden, mutta pitää sitä epätodennäköisenä ja arvelee, että kyse on Isis-järjestön juonesta saada eurooppalaiset uskomaan niin, että terroristit hyväksikäyttävät pakolaisvirtoja lähettäessään terroristeja Eurooppaan. (Huusko 15.11.2015, A15; Sillanpää 24.3.2016, A9.) Diskurssissa terrorismi ja pakolaiskriisi kuvataan toisistaan erillisinä ilmiöinä (HS pääkirjoitus 15.11.2015, A4; Huhta 22.11.2015, A5).

Yhtenäisyysdiskurssin tavoin islamia puolustavassa diskurssissa on referoitu ja lainattu paljon suomalaisia poliitikkoja ja päättäjiä, joiden ei odoteta suhtautuvan maahanmuuttoon tai pakolaisuuteen äärimmäisen kielteisesti. Lisäksi islamia puolustavassa diskurssissa puheen lähteenä esiintyy usein muslimien ja islam-asiantuntijoiden näkemyksiä, mikä osittain selittää islamia puolustavan näkökannan olemassaoloa. Puheäänenä on humanisti, joka pelkää terrorismin lisäävän ennakkoluuloja, syrjintää ja rasismia:

Sisäministeri Petteri Orpon mukaan on iso riski, että iskut kiristävät asenteita maahanmuuttajia kohtaan. 'Sitähän he haluavat, iskevät Euroopan ytimeen silmittömällä väkivallalla ja ruokkivat eripuraa ja pyrkivät saamaan kaaosta aikaan. Ei saa antaa periksi.' (HS 23.3.2016, A11)

Islamia puolustava diskurssi pyrkii kuoppaamaan sellaisia käsityksiä, joissa terrorismi ymmärretään luonnollisena osana islamin uskontoa ja kulttuuria. Diskurssi siis erottaa terrorismin ja islamin toisistaan. Muslimeista rakennetaan terrorismin välillisiä kohteita niin, että terroristien kuvataan pyrkivän vaikeuttamaan muslimien asemaa ja elinoloja Euroopassa lietsomalla islamvihaa ja -kammoa terrorismin avulla. Isis-järjestön sanotaan vihaavan muslimeita, jotka eivät kannata järjestöä tai pakenevat sen kalifaatista, mikä toimii järjestön motiivina. (Huusko 23.3.2016, A9; Sillanpää 24.3.2016, A9.)

Islamia puolustava diskurssi määrittelee terrorismin toimintana, joka lietsoo rasismia - erityisesti muslimeja kohtaan. Aineistossa kuvataan, etteivät terroristit hyväksy erilaisuutta, minkä takia heidän tavoitteenaan on lisätä ennakkoluuloja ja erontekoa erilaisten ryhmien välillä. Terrorismi ei vain synnytä rasismia, vaan se on itsessään rasismia. (esim. Sillanpää 26.7.2016, A8.) Diskurssin mukaan islam- ja maahanmuuttovastaisten asenteiden ja toimenpiteiden lietsominen ei kuitenkaan ole vain terroristien vaan myös maahanmuuttovastaisten ryhmittymien tavoite. Islamia puolustavan diskurssin tavoitteena on tuomita tällainen toiminta. Diskurssi on luonteeltaan hyvin moralisoiva, sillä se vetoaa kulttuurisiin käsityksiin, joiden mukaan rasismi ja syrjintä ovat väärin. Lisäksi diskurssi

vetoaa siihen, että muslimeita syyllistäessä ja vihatessa ihmiset pelaavat terroristien pussiin eli tekevät juuri niin kuin terroristit toivovat. Ihmiset ja ryhmittymät, jotka vihaavat muslimeja terrorismin takia mielletään siis yhtä pahoiksi kuin terroristit. Tällainen ihmisten moraaliin vetoaminen oli myös yhtenäisyysdiskurssin ominaisuus:

Sen sijaan vastenmielinen reaktio on ollut se tapa, jolla rasistit – myös Suomessa – ovat käyttäneet Pariisin tragediaa levittääkseen vihaansa islamia, maahanmuuttajia ja toisinajattelevia maanmiehiä kohtaan. Toimillaan rasistit lietsovat pelkoa eli tekevät juuri sen, mitä terroristit toivovat. (Sillanpää 15.11.2015, A13.)

Toinen diskurssin keino erottaa terrorismi ja islam toisistaan on rakentaa islamin uskonnosta terrorismin uhri. Tarkoituksena on argumentoida sellaista käsitystä vastaan, jonka mukaan halu ja tarve terroritekoihin juontuisivat uskonnosta. Aineistossa ilmenee argumentteja, joiden mukaan terrori-iskuilla ja erityisesti Isisin toimilla ei ole mitään tekemistä oikeaoppisen uskonnon tulkitsemisen, tunnustamisen ja harjoittamisen kanssa. Sen sijaan terroristijärjestöt hyväksikäyttävät islamin uskontoa ja mustaavat sen maineen, millä on negatiivisia vaikutuksia kaikkiin muslimeihin (Lämsä 16.11.2015, A8; Hannula 17.11.2015, A27). Islamia puolustava diskurssi luo siis käsitystä siitä, ettei ääri-islamistista terrorismia tulisi ymmärtää uskonnollisena terrorismina, koska sen tavoitteena ei ole islamin uskon tai muslimien aseman edistäminen yhteiskunnassa, vaan terroristijärjestön valta-aseman parantaminen.

Kolmas tapa erottaa terrorismi ja islam toisistaan on korostaa sitä, miten terrorismissa on kyse Isis-järjestön riippumattomasta toiminnasta ja ajattelumaailmasta, joka ei edusta todellisuudessa mitään uskonto- tai kansakuntaa. Tämä muistuttaa eurooppalaisten medioiden vaikeasti määriteltävää mediadiskurssia, jossa sanotaan, etteivät kaikki muslimit ole terroristeja tai heitä ei voi pitää syyllisinä terrorismiin (Reinke de Buitrago 2013, 9). Isisin sanotaan edustavan jihadismia, josta islamia puolustava diskurssi rakentaa länsi- ja muslimimaiden yhteisen vihollisen. Diskurssin mukaan jihadismi on Euroopan vihollinen eikä islam, ja siksi ihmisten ei tulisi vihata ja syyllistää muslimeja. Diskurssissa rakennetaan eroa muslimien ja terroristien välille, esimerkiksi käyttämällä Isis-järjestön jäsenistä halventavia tai epäinhimillistäviä nimityksiä ja kuvauksia, mikä korostaa terrorismin tuomittavuutta:

Isis ei edusta mitään sivilisaatiota. Olisi suuri virhe antaa sille sellainen kunnia. Kyse on väkivaltaisesta, aivopestystä murhaajajoukosta. Isisin jäsenet eivät edusta mitään muuta kuin omaa rappiotaan ihmisinä. Euroopalla ja muslimimailla on jihadismissa yhteinen vihollinen. (Sillanpää 15.11.2015, A13.)

Tällaiset terroristeista käytettävät ”epäinhimillistävät metaforat” ovat yleisiä terrorismin vastaisen sodan diskurssin retoriikassa (Kappeler & Kappeler 2006, 180–181; Jackson 2005, 154).

Islamia puolustavassa diskurssissa terrorismin määritellään olevan myös seurausta rasismista eikä vain yllyke rasismiin. Samoin kuin kritiikkidiskurssissa islamia puolustavassa diskurssissa terrorismin taustalla kuvataan olevan sosiaalisia ongelmia. Esimerkiksi yhteiskunnan polarisoituminen, vihamielinen ilmapiiri ja lisääntynyt vastakkainasettelu ajavat ihmisiä helpommin ääriajattelun ja terrorismin tielle (esim. HS pääkirjoitus 24.3.2016, A4). Diskurssi rakentaa käsitystä, jonka mukaan mitään tiettyä ryhmää ei voida pitää vastuullisena terrorismista, kun radikalisoitumisen ja terroristiksi ajautumisen taustalla vaikuttavat yhteiskunnalliset olosuhteet. Myöskään avain terrorismin ratkaisuun ei ole yksittäinen ryhmä kuten muslimit vaan länsimaalainen yhteiskunta kokonaisuudessaan ajattelu- ja toimintatapoineen (Hakkarainen, Malmberg & Manner 28.11.2015, A8; HS pääkirjoitus 24.3.2016, A4; HS pääkirjoitus 30.3.2016, A5). Islamia puolustavassa diskurssissa ratkaisu terrorismiin ei synny ihmisten välisiä eroavaisuuksia korostaen ja muita syyttäen: *”Ei pidä alentua ajattelemaan kuten terroristit. Isis ei kaadu siihen, että suomalaiset solvaavat toisiaan Facebookissa.”* (Sillanpää 26.7.2016, A8.)

Sosiaalisten ongelmien lisäksi islamia puolustava diskurssi kiinnittää huomion sellaisiin yksilöllisiin ongelmiin, kuten mielenterveys- ja päihdeongelmiin, joita ei voida pitää vain tiettyyn sosiaaliseen ryhmään kuten maahanmuuttajiin liittyvinä ongelmina (esim. Hakkarainen, Malmberg & Manner 28.11.2015, A8). Näin diskurssi vahvistaa käsitystä siitä, ettei terrorismia voida selittää etnisyyteen, kulttuuriin tai uskontoon liittyvillä seikoilla.

Yhteenvetona islamia puolustavassa diskurssissa terrorismi määrittyy rasismiksi, joka synnyttää uutta rasismia ja on seurausta rasismista. Moraaliin vetoamalla ja erottamalla muslimit ja terroristit toisistaan islamia puolustava diskurssi pyrkii hillitsemään islamkammoa sekä maahanmuuttovastaisia asenteita ja toimenpiteitä, jotka perustuvat ääri-islamistisen terrorismin pelkoon. Se erottaa terrorismin islamin uskonnosta ja kulttuurista muotoilemalla islamista ja muslimeista terrorismin uhreja ja eurooppalaisen mediadiskurssin tavoin muistuttamalla, etteivät kaikki muslimit ole terroristeja. Terrorismin taustalla on monia yhteiskunnallisia ja yksilöllisiä vaikuttimia, eikä vain etnisestä tai kulttuurisesta taustasta juontuvia asioita. On erityislaatuista, että aineistossa esiintyy islamia ja maahanmuuttoa puolustava puhetapa, sillä mediatutkimusten mukaan yleisempi näkökulma islamiin ja maahanmuuttoon on täysin päinvastainen (Lewis 2012, 259; Altheide 2007, 303).

5.2.2. *Terrorismi maahanmuuton tuliaisena*

Islamia ja maahanmuuttoa puolustavasta puhetavasta huolimatta aineistossa ei välttyä perinteiseltä tavalta mieltää terrorismi maahanmuuttoon ja muslimiväestöön liittyväksi ongelmaksi. Viimeisessä diskurssissa, jonka olen nimennyt maahanmuuttokriittiseksi diskurssiksi, terrorismi määritellään ilmiöksi, joka on seurausta joko maahanmuuttoon liittyvistä ongelmista tai etniseen ja kulttuuriseen taustaan sidotusta alttiudesta radikalisoitua. Puheen lähteenä on pääasiassa asiantuntija- ja viranomaistietoa, esimerkiksi poliisitutkinnan tuloksia, minkä takia puheääni on usein virkamiehen tai asiantuntijan, joka suhtautuu kriittisesti maahanmuuttajiin ja muslimeihin.

Maahanmuuttokriittisessä diskurssissa vahvistetaan käsityksiä, joiden mukaan terroristit ovat maahanmuuttajia tai maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, nimeämällä heidän taustansa. Terroristien sekä Eurooppaan palaavien vierastaistelijoiden kuvataan olevan ensimmäisen, toisen tai kolmannen polven maahanmuuttajia (Kähkönen 17.11.2015, A25; HS pääkirjoitus 17.11.2015, A5; Hakkarainen, Malmberg & Manner 28.11.2015, A8). Journalistien eettisen ohjeistuksen mukaan etnistä taustaa ei tulisi mainita, kun julkaistaan tietoa rikoksesta, jos se ei ole jutun sisältämän tiedon kannalta merkityksellistä (Journalistin ohjeet 2014). Pariisin, Brysselin ja Nizzan terrori-iskuista kertovissa uutisissa terroristien kansalaisuus tai etninen tausta mainitaan lähes aina. Kansalaisuuden tai etnisen taustan selvittäminen osoitetaan tärkeäksi osaksi iskujen tutkintaa ja selittämistä. Koska kansalaisuus tai tausta mainitaan, se selvästi koetaan merkitykselliseksi uutisen kirjoittamisen ja tiedon tuottamisen kannalta. Näin ollen kansalaisuus ja etninen tausta merkityksellistyvät myös lukijalle. Se, että terroristit ovat syntyneet ja varttuneet maassa, jossa he ovat terrori-iskun toteuttaneet, lisää tragedian tuntua:

Koko Ranska sai varmistuksen sille, mitä se oli odottanut. Ainakin yksi hirmutekojen tekijöistä oli syntynyt ja kasvanut Ranskassa. Ismaël Omar Mostefai oli yksi niistä kolmesta miehestä, jotka tulittivat Bataclan-klubin rockyleisöä umpimähkään huudelleen sekavia Syyriasta ja Irakista. (Pelli 16.11.2015, A6.)

Maahanmuuttokriittisessä diskurssissa terrorismista muotoillaan maahanmuuttajiin liittyvä ongelma myös siten, että heidän kuvataan altistuvan helpommin radikalisoitumiselle ja Isisin kutsulle lähteä taistelemaan kriisialueille Syyriaan ja Irakiin. Radikalisoitumiselle erityisen alttiiksi nähdään nuoret, maahanmuuttajataustaiset miehet (Kähkönen 17.11.2015, A25; Hannula 17.11.2015, A27; Hakkarainen, Malmberg & Manner 28.11.2015, A8). Maahanmuuttaja on merkityksellinen kategoria, koska aineistossa ei esiinny ollenkaan sellaista

puhetta, jossa kantaeurooppalainen nuori, jonka juuret ovat länsimaissa, radikalisoituisi ja päätyisi terroristiksi. Myös nuori on tärkeä kategoria, koska se rakentaa tietystä ikävaiheesta eli nuoruudesta riskitekijän, mikä rakentaa eroja ikäryhmien välille. Taustalla saattaa olla oletuksia nuoruuteen liittyvästä haavoittuvuudesta, epävarmuudesta ja tarkoituksen etsimisestä, jotka liitetään herkästi myös maahanmuuttaja-asemaan. Lisäksi puhe terrorismista ja radikalisoitumisesta on sukupuolittunutta, koska aineistossa puhutaan vain miehistä.

Maahanmuuttokriittisessä diskurssissa terrorismi muuttuu yhteiskunnan sisäisestä uhasta ulkoiseksi korostamalla terroristien maahanmuuttajataustaa. Vaikka terroristi olisi Belgian tai Ranskan kansalainen, hän on kuitenkin taustaltaan maahanmuuttaja eli muukalainen, ulkopuolinen ja vieraan kulttuurin edustaja. Siispä terrorismista puhuttaessa maahanmuuttajataustaisista henkilöistä rakennetaan yhteiskunnan toisia. Maahanmuuttajaryhmistä toiseutetaan erityisesti muslimeita. 9/11 iskuista lähtien mediassa on ollut tavallista kuvata terrorismia osana islamin uskontoa ja kulttuuria. Eurooppalaisten medioiden on todettu käyttäneen läntisen ja islamistinen maailman vastakkainasettelulle perustuvaa uutiskehystä uutisoidessaan terrori-iskuista. (Reinke de Buitrago 2013, 5; Lewis 2012, 259; Altheide 2007, 303.) Maahanmuuttokriittinen diskurssi on merkki siitä, että kehystä hyödynnetään myös suomalaisessa mediassa. Maahanmuuttokriittisessä diskurssissa terrorismi ja Isisin edustama jihadismi yhdistetään islamiin ja kaikkiin muslimeihin. Diskurssi luo käsitystä, että lännen ja islamistisen maailman yhteisvaikutuksen alla varttunut ihminen valitsee lopulta muun kuin länsimaalaisen ideologian: ”*Profili on se, että he ovat asuneet koko elämänsä Euroopassa juuri niillä alueilla, missä iskut toteutetaan. He puhuvat paikallista kieltä täydellisesti, mutta ovat ideologisesti uskollisia Isisille.*” (Huusko 23.3.2016, A9.)

Kritiikkidiskurssissa ja islamia puolustavassa diskurssissa otettiin huomioon, että terrorismin taustalla voi olla yksilöön sidottuja ja kulttuurista riippumattomia mielenterveysongelmia. Maahanmuuttokriittisen diskurssin mukaan mielenterveysongelmat eivät riitä selittämään terrorismia, joka on terroristijärjestön organisoimaa. Tätä perustellaan esimerkiksi terroristien rationaalisuudella: toimintavaltuutta ei määrätä yksilölle, jonka ei uskota olevan riittävän tasapainoinen suorittamaan tehtävää. Maahanmuuttokriittinen diskurssi rakentaa siis käsitystä, etteivät radikalisoituneet ja terroristi-iskuja suorittavat henkilöt ole mielisairaita. Sen sijaan tietynlainen sosiaalinen ympäristö ja painostus ovat ajaneet heidät terrorismin tielle. (esim. Huusko 24.3.2016, A10.)

Maahanmuuttokriittinen diskurssi nostaa myös esille mahdollisuuden, että terroristit hyödyntäisivät liikkumisessaan pakolaisvirtoja, mitä vastaan islamia puolustava diskurssi pyrki

argumentoimaan. Maahanmuuttokriittinen diskurssi rakentaa käsitystä, että terroristien pääsy Eurooppaan voitaisiin estää, jos pakolaisten maahantuloa rajoitettaisiin ja valvottaisiin tehokkaammin. (Pelli 17.11.2015, A26; Manner 18.11.2015, A27; Kähkönen 21.11.2015, B3). Näin terrorismista rakentuu Euroopan ulkopuolelta nouseva uhka, joka kulkeutuu maanosaan pakolaisten mukana. Tässä mielessä maahanmuuttokriittinen diskurssi muistuttaa kritiikkidiskurssia, jossa Euroopan heikkoutena terrorismin näkökulmasta kuvattiin vapaa liikkuvuus Euroopassa ja heikko rajavalvonta. Terrorismi kuvataan siis maahanmuuton seuraukseksi, mikä on toistunut eurooppalaisissa mediadiskursseissa (Reinke de Buitrago 2013, 9).

Ennen kaikkea maahanmuuttokriittisessä diskurssissa terrorismia selitetään maahanmuuttoon liittyvien ongelmien kuten integroitumisen vaikeuden avulla ja sillä, miten eurooppalaiset yhteiskunnat eivät ole pystyneet hillitsemään tai poistamaan maahanmuuton ongelmia (esim. Kähkönen 23.3.2016, A7). Tämä muistuttaa eurooppalaisten medioiden tapaa vaatia maahanmuuttajien parempaa integroimista yhteiskuntaan (Reinke de Buitrago 2013, 7). Aineistoissa kuvataan, että kyse voi olla sekä vastaanottavan yhteiskunnan epäonnistumisesta kotouttamistoimissa että maahanmuuttajien kyvyttömyydestä ja haluttomuudesta sopeutua vastaanottavaan yhteiskuntaan:

Bryssel on hallinnollisten ja kielellisten alueiden palapeli. Kaupunkia on lähes mahdotonta rakentaa tavalla, jossa otettaisiin huomioon kokonaiskuva – esimerkiksi maahanmuuttajien kotouttaminen...Tulijoiden ei ole tarkoituskaan kotoutua ja omaksua ympäristönsä arvoja. Tiedustelu on vaikeuksissa, sillä lähes kokonaan muslimeista koostuva yhteisö on sulkeutunut ja suojelee omiaan. (HS pääkirjoitus 17.11.2015, A4.)

Oli selitys kumpi tahansa, maahanmuuttajat ja erityisesti muslimit kuvataan homogeenisena ja yhtenäisenä ryhmänä eli ongelmat yhdistetään kaikkiin ryhmän jäseniin. Jos kaikkia muslimeja ei pidetä terroristeina niin ainakin heidän uskotaan olevan terroristien puolella sen perusteella, että he kuuluvat samaan kulttuuriseen, uskonnolliseen tai etniseen ryhmään. Maahanmuuttokriittinen diskurssi perustuu oletukselle, että erilaisten kulttuuristen ryhmien välillä on ristiriitoja ja ryhmään kuuluessaan ihmiset automaattisesti vastustavat toista ryhmää. Tarkemmin sanottuna maahanmuuttokriittinen diskurssi perustuu oletukselle, että eurooppalainen kulttuuri on ristiriidassa muslimikulttuurin kanssa ja muslimit vastustavat länsimaalaista kulttuuria.

Maahanmuuttokriittisessä diskurssissa maahanmuuttajat ja muslimit yhdistetään köyhyyteen, syrjäytymiseen ja rikollisuuteen, joiden kuvataan olevan terrorismin taustatekijöitä (Pelli

16.11.2015, A6–A7; Kähkönen 23.3.2016, A7; Yläjärvi 23.3.2016, A10). Maahanmuuttajiin ja muslimeihin kohdistuva negatiivinen julkisuus on yleiseksi havaittu trendi mediassa (Raittila & Maasilta 2008, 239; Sakaranaho 2008, 26). Lisäksi aineisossa kuvataan uhkaaviksi sellaisia alueita ja paikkoja, joissa on paljon maahanmuuttajia ja sen lisäksi työttömyyttä, köyhyyttä ja rikollisuutta. Tällaisissa paikoissa radikalisoitumisen kerrotaan tapahtuvan helposti ja terroristien majailevan. Alueet määritellään terrorismin riskitekijöiksi, joille yhteiskunnan tulisi tehdä jotain. Hyvä esimerkki on, miten aineistossa toistuvasti puhutaan Brysselissä sijaitsevasta Molenbeekin kaupunginosasta:

Lähes kaikilla Euroopassa viime vuosina tehdyillä terrori-iskuilla on kytkökset Brysselin pahamaineiseen kaupunginosaan Molenbeekiin. Monet iskujen tekijöistä ja suunnittelijoista ovat jossain vaiheessa viettäneet aikaansa tässä köyhässä, pikkurikollisten ja jihadistien pesäksi leimatussa kaupunginosassa...Molenbeekin väestö koostuu paljolti marokkolaistaustaisista toisen tai jopa neljännen polven siirtolaisista...Toimettomuus ja syrjäytyminen tarjoavat hedelmällisen maaperän radikaalien imaamien levittämille ajatuksille...Sisäministeri Jan Jambon lupasi viime vuonna Pariisin iskujen jälkeen siivota Molenbeekin. Brysselin terrori-iskujen tekijöistä ei vielä tiistaina ollut varmuutta, mutta yksi asia on selvää. Belgian siivoustalkoot ovat pahasti myöhässä. (Kähkönen 23.3.2016, A7.)

Yhteenvetona maahanmuuttokriittisessä diskurssissa terrorismi mielletään tiettyyn kulttuuriseen, uskonnolliseen tai etniseen taustaan sidotuksi ilmiöksi, joka on rantautunut Eurooppaan maahanmuuton ja pakolaisuuden seurauksena. Radikalisoitumista ja terrorismia selitetään maahanmuuton ongelmien ja kulttuuristen ryhmien välisten ristiriitojen avulla. Diskurssin mukaan terrorismi ei kuulu millään tapaa länsimaiseen, eurooppalaiseen kulttuuriin vaan se on osa muslimikulttuuria. Maahanmuuttokriittinen diskurssi edustaa hyvin mediassa vakiintunutta tapaa käsitellä terrorismia läntisen ja islamistisen maailman vastakkainasetteluna. Kun puhutaan terrorismista, myös Euroopassa syntyneistä ja varttuneista toisen kulttuurin edustajista rakennetaan yhteiskunnan toisia ja ulkopuolisia. Maahanmuuttokategorian merkityksellisyyden avulla terrorismista rakentuu samanaikaisesti yhteiskunnan sisäinen ja ulkoinen uhka. Kun islamia puolustavan diskurssin tarkoitus oli hillitä muslimeihin ja maahanmuuttajiin liitettyjä stereotyyppioita, maahanmuuttokriittinen diskurssi rakentaa ja uusintaa ennakkoluuloja.

5.3. Terrorismin uhkakuvat Suomessa

Tässä luvussa kuvaan, millaisia käsityksiä hahmottamani neljä puhetapaa (yhtenäisyys-, kritiikki-, islamia puolustava ja maahanmuuttokriittinen diskurssi) rakentavat terrorismin uhasta Suomessa erottelemalla diskurssien turvallistavia ja uhkaa minimoivia piirteitä. Kuvaan siis sitä, miten media rakentaa uhan olemassa- tai poissaolevaksi.

Ensimmäisessä puhetavassa eli yhtenäisyysdiskurssissa terrorismista rakentuu uhka Suomelle, koska Suomi on osa Eurooppaa ja Euroopan Unionin jäsen. Diskurssissa terrorismi määrittyy Euroopan ulkopuolelta nousevaksi ja koko maanosan yhteiseksi uhaksi, jonka torjumiseen kaikkien Euroopan maiden tulee yhdessä osallistua (esim. HS pääkirjoitus 15.11.2015, A4). Lisäksi terroristijärjestö Isis nimetään Euroopan yhteiseksi viholliseksi (Sillanpää 15.11.2015, A13; Huhta 18.11.2015, A6). Terrorismi siis uhkaa Suomea välillisesti osana Eurooppaan laajemmin kohdistuvaa terrorismin ja Isisin uhkaa, ja unionin jäsenenä Suomella on velvollisuus osallistua uhan torjumiseen. Aineistossa velvollisuudesta huolehtiminen ilmenee niin, että Suomen kerrotaan tukevan iskujen kohteiksi joutuneita Ranskaa ja Belgiaa sekä muuta Eurooppaa taistelussa terrorismia vastaan niin aatteellisella kuin käytännön toimien tasolla: ”*Seisomme yhdessä rintamassa taistelussa terrorismia vastaan. Syvä osanottoni uhrien omaisille ja läheisille. Isku EU:n ytimeen koskettaa meitä kaikkia, pääministeri Juha Sipilä sanoi valtioneuvoston tiedotteessa.*” (HS 23.3.2016, A11.) Suomen johtohahmot kuten presidentti ja ministerit osoittavat puheessaan, että Suomi jakaa eurooppalaiset arvot, joita on suojeltava terroristeilta (esim. Suni 16.7.2016, A8).

Käsitystä yhteisestä terrorismin uhasta vahvistavat mediassa viranomaisten argumentit, joiden mukaan Ranskan terrori-iskut tekevät iskun mahdolliseksi myös Suomessa (Kauhanen & Pietiläinen 15.11.2015, A15; Hämäläinen 16.7.2016, A8). Aineiston mukaan mediassa kerrotaan, miten Suomen viranomaiset reagoivat iskuihin eli miten he toimivat muuttuneessa turvallisuustilanteessa. Iskuja käsittelevissä uutisissa kerrotaan Suomen valmiustilasta, jota poliisin antamien tietojen mukaan nostettiin Pariisin iskun jälkeen ja pidettiin samalla tasolla vielä Brysselin ja Nizzan iskujen aikaan. Valmiustason nosto tapahtui kuitenkin hyvin matalalta tasolta matalalle tasolle. (Kauhanen & Pietiläinen 15.11.2015, A15; Kähkönen 21.11.2015, B3; HS 23.3.2016, A11; Hämäläinen 16.7.2016, A8.) Lisäksi kerrotaan, että viranomaiset pyrkivät selvittämään terrori-iskujen yhteyksiä Suomeen. Yhteyksiä Suomeen ei kuitenkaan ole havaittu. (Kauhanen & Pietiläinen 15.11.2015, A15; HS 23.3.2016, A11.) Uutisissa rakentuu käsitys, ettei Suomi ole riippumaton muusta Euroopasta, vaan muissa maissa tapahtuneilla terrori-iskuilla on vaikutusta Suomen turvallisuustilanteeseen. Kun Euroopan maat jakavat

saman uhan, se tarkoittaa, että ne jakavat saman turvallisuuden. Silloin turvallisuuden järkkäminen yhdessä Euroopan maassa järkyttää muidenkin maiden turvallisuutta tai ainakin turvallisuuden kokemusta. Se, mikä on mahdollista Ranskassa ja Belgiassa, on mahdollista myös Suomessa. Toisaalta edellä kuvattujen uutisten sisältämien viranomaistietojen perusteella rakentuu käsitys, ettei Suomen terrorismitilanne ole hälyttävä.

Yhtenäisyysdiskurssissa terrorismista rakentuu tiedustelun ja tietojen vaihdon avulla pysäytettävä uhka. Sen mukaan Suomen tiedustelulainsäädäntöä on syytä päivittää, jotta tiedustelua voidaan tehostaa. Aineistossa esiintyy puheenvuoroja, joiden mukaan Suomen tämän hetkinen lainsäädäntö ei vastaa tarpeeksi hyvin Euroopan muuttunutta turvallisuustilannetta. Puheenvuorojen mukaan se tekee Suomesta kehnon tietojenvaihtokumppanin ja heikentää Suomen mahdollisuuksia saada tiedustelutietoa muilta mailta. Puheenvuorot rakentavat käsitystä, että riittämätön tiedustelutieto on turvallisuusriski Suomelle:

Suomen viranomaisten keinot kerätä terrorismiin liittyvää tiedustelutietoa ovat rajalliset ja tämä saattaa heikentää muiden maiden silmissä Suomen kiinnostavuutta tietojen vaihdannassa, sanoo sisäministeri Petteri Orpo (kok)...Myös HS:n haastattelema tiedustelulähde on huolissaan siitä, että vaihtokelpoinen tieto voi loppua Suomelta ennen pitkää, jos tiedustelun resurssit ja lainsäädäntö ei paranneta...Orpo pitää mahdollisena uhkakuvana sitä, että terroristit voisivat käyttää hyväkseen Suomen verkkovalvonnan suhteellisia heikkouksia esimerkiksi terrori-iskujen valmisteluvaiheessa. 'En halua käyttää Brysselin iskua keppihevosenä, mutta realismia on se, että terrorismiin päästään parhaiten kiinni tiedustelutiedon avulla.' (Huusko & Pietiläinen 1.4.2016, A6.)

Kun yleisö pyritään vakuuttamaan turvallisuustoimenpiteen eli lakimuutoksen tarpeellisuudesta, on kyse turvallistamisesta (Emmers 2013, 133, 135; Buzan ym. 1998, 31). Tulkitsen, että sisäministerin kaltaisen turvallisuusviranomaisen huolestuneet argumentit ovat materiaalia, joiden avulla media rakentaa terrorismin uhkaa. Ne lisäävät median jakaman tiedon uskottavuutta (Lewis 2012, 260). Tässä tapauksessa media vaikuttaa toimivan turvallistamisen prosessin välittäjän roolissa, koska se lainaa ja referoi turvallisuustoimijaa eli sisäministeriä. Media siis tukee hänen aloittamaansa turvallistamisen prosessia. (Dolinec 2010, 19–20; Hass 2010, 84.)

Vaikka yhtenäisyysdiskurssissa on paljon terrorismin uhkaa rakentavia piirteitä, terrorismi kuvataan kuitenkin uhkana, joka on voitettavissa. Sen mukaan terrorismi ei lannista Euroopan maita, vaan ne tulevat säilyttämään yhtenäisyytensä, avoimuutensa ja vapautensa (esim. Sipilä 23.3.2016, A9). Diskurssissa terrorismia vastustetaan pitämällä kiinni vapaasta yhteiskunnasta

(Sipilä 19.11.2015, A25; Sillanpää 15.11.2015, A13). Tulkitsen diskurssin sanomaa niin, ettei Suomen tulisi eristäytyä Euroopasta, sulkeutua ja rajoittaa yksilönvapauksia terrorismin uhan takia. Yhtenäisyysdiskurssin mukaan eristäytyminen ja sulkeutuminen saattaa tapahtua, jos maassa pelätään terrorismia. Näin diskurssi rakentaa terrorismin pelosta yhteiskunnan uhan. Pelko vaikuttaa jopa suuremmalta uhalta kuin terrorismi ilmiönä: ”*Kuten aikaisempienkin iskujen jälkeen, myös nyt on todettu, ettei terroristien kytämän pelon pitä antaa voittaa vaan elämän on jatkettava mahdollisimman normaalina. Pelko kun sumentaa mielen niin arjessa kuin politiikassakin.*” (HS pääkirjoitus 16.7.2016, A4.) Tämän kaltaisten kehotusten mukaan terrorismin pelosta ei seuraa hyvää, vaan mahdollisesti tarpeettomia tai liioiteltuja turvatoimia yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Kehotuksissa terrorismista rakentuu uhka, jonka mahdollisuuden kanssa on opittava elämään ilman pelkoa. Tulkitsen kehotukset terrorismin uhkaa minimoiviksi, koska ne vastustavat muutoksia, joita ihmisten arjessa ja yhteiskunnassa saatetaan toteuttaa terrorismin pelossa. Turvallisuustoimien vastustaminen on uhan minimointia (Bonacker ym. 2011, 18–20).

Toisessa diskurssissa eli kritiikkidiskurssissa terrorismin uhkakuvat rakentuvat hieman toisenlaiseksi. Ensinnäkin kritiikkidiskurssissa terrorismi määrittyy sekä yhteiskunnan ulkopuolelta että sisäpuolelta nousevaksi uhaksi. Kritiikkidiskurssissa terrorismista rakentuu uhka Suomelle, koska Suomi on eurooppalainen, avoin ja vapaa yhteiskunta. Diskurssi nostaa esiin eurooppalaisia toimintatapoja ja periaatteita, jotka mahdollistavat terrorismin Euroopassa. Esimerkiksi vapaa liikkuvuus helpottaa terroristien siirtymistä maasta toiseen (Kähkönen 1.4.2016, A7). Kritiikkidiskurssin mukaan vapaan liikkuvuuden kaltaisten vapauksien hintana on yhteiskunnan turvallisuus. ”*Terrorismin torjunta on aina kompromissien tekemistä, sillä vapaassa yhteiskunnassa ei saavuteta koskaan täydellistä turvallisuutta*” (Sipilä 19.11.2015, A25). Siksi Suomi ja muut Euroopan maat altistuvat terrorismin uhalle.

Kritiikkidiskurssi kuvaa terrorismin arvaamattomana ja vaikeasti pysäytettävänä ilmiönä, jonka vaara on alati olemassa. Jatkuvan vaaran tunnun luominen sopii hyvin turvallistamisen logiikkaan (Dolinec 2010, 16). Diskurssissa rakennetaan jatkuvan vaaran tuntua argumentoimalla, että terrori-iskuja on odotettavissa lisää (esim. Huusko 23.3.2016, A9). Uhkakuvaa suurennetaan kertomalla, että terroristit ovat levittäytyneet kaikkialle Eurooppaan. Uhka kohdentuu Suomeen, kun mediassa kerrotaan, että Isis-järjestön soluja löytyy myös Suomesta. Lisäksi kerrotaan, että ”*Suomessa on Suojelupoliisin mukaan 300 henkilöä, joita on syytä pitää terrorismin torjunnan kohdehenkilöinä. Määrä on noussut nopeasti.*” (Hakkarainen, Malmberg & Manner 28.11.2015, A8.) Terroristiepäiltyjen lukumäärät auttavat myös

rakentamaan vaaran tuntua (Kappeler & Kappeler 2006, 180). Tulkitsen, että tällä tavalla media pyrkii vakuuttamaan yleisön terrorismin uhan olemassaolosta ja turvallisuustoimenpiteiden tarpeellisuudesta Suomessa.

Verrattuna yhtenäisyysdiskurssiin kritiikkidiskurssi kyseenalaistaa tiedustelun ja tietojenvaihdon tehokkaana terrorismin torjuntakeinona. Kritiikkidiskurssin mukaan ne ovat lyhyen tähtäimen toimintaratkaisuja, jotka eivät poista ongelman lähdettä. Diskurssissa terrorismi määritellään myös yhteiskunnan sisäiseksi, sosiaalisista ongelmista kuten köyhyydestä ja syrjäytymisestä johtuvaksi uhaksi. Näin ollen Suomessa ja kaikissa eurooppalaisissa yhteiskunnissa tulee keskittyä sosiaalisten ongelmien hoitamiseen. (esim. HS pääkirjoitus 24.3.2016, A4.) Toiseksi kritiikkidiskurssissa ei uskota, että tiedustelun tehostaminen ja yksityisyyden suojan alentaminen palvelevat tarkoitustaan. Sen sijaan ne rajoittavat tarpeettomasti yksilönvapauksia ja lisäävät valtion kontrollia (esim. Kähkönen 16.7.2016, A11). Lisäksi kritiikkidiskurssi kyseenalaistaa Euroopan maiden halukkuuden tai kyvykkyyden yhteistyöhön tietojen vaihdannassa. Tiedustelua koskevat laki- ja toimenpidemuutokset eivät hyödytä Suomea, jos muut maat eivät sitoudu yhteistyöhön: *”Tähän mennessä vain muutamat maat mukaan lukien Suomi ovat toimittaneet tietoja, Orpo sanoo. ’Jos tehtäisiin se, mistä on yhdessä sovittu, ennen kuin ryhdytään suunnittelemaan jotakin aivan uutta, niin päästäisiin jo pitkälle.”* (Huusko & Pietiläinen 1.4.2016, A6.) Tulkitsen, että tässä tapauksessa media ottaa turvallistamisen prosessin vahdin roolin, koska se arvioi tiedustelun eli turvallisuustoimenpiteen oikeellisuutta ja onnistumista. Toisaalta median roolia voidaan tulkita myös niin, että se on aktiivinen turvallisuustoimija, joka aloittaa uhan minimoinnin prosessin (Hass 2010, 84). Kun turvallisuustoimenpiteitä eli tiedustelua ja tietojen vaihtoa kuvataan tehottomiksi tai niillä väitetään olevan enemmän huonoja kuin toivottuja vaikutuksia, on kyse uhan minimoimisesta (Bonacker ym. 2011, 20).

Kritiikkidiskurssissa käsitellään kriittisesti terrori-iskujen kohteeksi joutuneiden maiden viranomaistoimintaa. Terrorismista rakennetaan enemmän iskun kohteeksi joutuneen maan ongelma, jonka hoitamisessa maa epäonnistui. Esimerkiksi Brysselin iskun tapauksessa Belgian viranomaisia moititaan siitä, etteivät ne reagoineet iskua edeltäneisiin hälytysmerkkeihin (esim. Kähkönen 22.3.2016, A26). Lisäksi kerrotaan, että Belgian poliisin toiminnassa on havaittu merkittäviä puutteita (Kähkönen 25.3.2016). Jos verrataan sitä, miten aineistossa puhutaan Suomen tilanteesta, Suomen viranomaisten toiminta näyttää muiden maiden viranomaisten toimintaa hallitummalta. Aineistossa rakentuu kuva, että Suomen viranomaiset ovat tilanteen tasalla ja ne ovat muuttaneet toimintaansa turvallisuustilanteen

muutoksen vaatimalla tavalla (esim. HS 23.3.2016, A11). Suomessa ei ole syytä paniikkiin, sillä ”kansalaiset voivat luottaa viranomaisten tekemän parhaansa iskujen ehkäisemiseksi” (Hämäläinen 16.7.2016, A8). Mielestäni on vaikea sanoa, onko tällainen mediassa esiintyvä puhe turvallisempaa vai uhkaa minimoivaa. Kun media kertoo poliisin ja muiden turvallisuusviranomaisten toimenpiteistä Suomessa, rakentuu käsitys, että terrorismi uhkaa maata ja turvallisuustoimenpiteitä tarvitaan. Muuten toimenpiteitä ei toteutettaisi. Toisaalta valamalla uskoa suomalaisten viranomaisten toimintaan media pyrkii osoittamaan, ettei suomalaisilla ole syytä huoleen. Lisäksi kerrotaan, että turvallisuustoimet ”eivät tunnu suomalaisten arjessa” (Kauhanen & Pietiläinen 15.11.2015, A15). Näin media saa turvallisuustoimenpiteet vaikuttamaan riittävästi ja uhan vaikuttamaan pienemmältä. Lisäksi kritiikkidiskurssissa terrorismi määrittyy enemmän paikalliseksi ongelmaksi, kun aineistossa puhutaan iskumaiden sisäisistä ongelmista, kuten kyvyttömyydestä hillitä maahanmuuttajien radikalisoitumista (Kähkönen 23.3.2016, A7; Mykkänen 16.7.2016, A9). Tulkitsen, että näin terrorismin uhka pyritään etäännyttämään Suomesta.

Kritiikkidiskurssin tavoin kolmannessa puhetavassa eli islamia puolustavassa diskurssissa terrorismi määrittyy yhteiskunnan sisäiseksi uhaksi, joka johtuu sosiaalisista ongelmista kuten syrjäytymisestä ja sitä seuraavasta radikalisoitumisesta. Islamia puolustavan diskurssin mukaan rasismien, vihamielisten asenteiden ja ennakkoluulojen yleistyminen maahanmuuttajataustaisia ihmisiä kohtaan lisäävät syrjäytymisen ja radikalisoitumisen riskiä (esim. HS pääkirjoitus 24.3.2016, A4). Aineistossa kerrotaan, että radikalisoituminen on vaarassa lisääntyä Suomessa:

Vaara on tällä hetkellä aiempaa suurempi. Suomessa väkivaltainen radikalisoituminen on ollut tähän asti suhteellisen vähäistä verrattuna läntisiin naapurimaihin. Siltä suojaavat tekijät, kuten hyvä koulu ja vilkas järjestöelämä, ovat tutkijoiden mukaan kuitenkin murtumassa...Rasismiin ja syrjintään puuttuminen on tärkeää. Suomessa syntyneet ja kasvaneet nuoret, joiden vanhempien juuret ovat muualla, kokevat paljon tahatonta ja tahallista osoittelua. He tuntevat etteivät ole osa tätä yhteiskuntaa samalla tavoin kuin muut. Se on erittäin vaarallista.” (Hakkarainen, Malmberg & Manner 28.11.2015, A8.)

Islamia puolustavassa diskurssissa terrorismi määrittyy rasismiksi, joka synnyttää rasismia ja on seurausta rasismista (Sillanpää 26.7.2016, A8). Tulkitsen, että diskurssin mukaan terrorismi uhkaa Suomea, mikäli jokin kulttuurinen ryhmä ajetaan ennakkoluulojen ja eroavaisuuksien takia heikkoon yhteiskunnalliseen asemaan. Silloin heidän asennoitumisensa yhteiskuntaan voi muuttua kielteisemmäksi ja he altistuvat helpommin radikaaleille ajatuksille. Islamia puolustavassa diskurssissa rakentuu käsitys, että Suomessa voidaan ehkäistä terrorismia ehkäisemällä syrjäytymistä ja yhteiskunnan polarisoitumista. Tämä tapahtuu kiinnittämällä

huomiota maahanmuuttajiin ja erityisesti muslimeihin kohdistuvaan vihamieliseen käytökseen ja ajatteluun. (esim. HS pääkirjoitus 30.3.2016, A5.)

Islamia puolustava diskurssi ei kiellä terrorismin uhan olemassaoloa, mutta sen mukaan uhka ei johdu islamin uskosta tai kulttuurista. Sen sijaan terrorismi on enemmän yksilöllisiin ongelmiin kuten mielenterveys- ja päihdeongelmiin sidottu uhka (esim. Hakkarainen, Malmberg & Manner 28.11.2015, A8). Diskurssin mukaan terrorismia ei voiteta kohdistamalla turvallisuustoimia muslimeihin, vaan toimitaan juuri terroristien toivomalla tavalla (esim. Sillanpää 15.11.2015, A13). Tulkitsen, että näin diskurssi vastustaa islamin turvallistamista ja muslimeihin kohdistuvia hallinta- ja turvatoimia. Kun puheessa pyritään osoittamaan, ettei jokin asia tai ilmiö ole uhkaava ja turvallisuustoimenpiteitä pidetään tarpeettomina, on kyse uhan minimoimisesta (Bonacker ym. 2011, 19–20). Islamia puolustavassa diskurssissa kyse on kuitenkin islamin uhan minimoinnista eikä terrorismin.

Neljännän diskurssin eli maahanmuuttokriittisen diskurssin mukaan terrorismi on maahanmuuton ja erityisesti pakolaisuuden mukana Eurooppaan kulkeutuva ilmiö. Tulkitsen diskurssin sanomaa niin, että maahanmuuttajia ja pakolaisia vastaanottavana maana Suomi altistuu terrorismin uhalle. Aineistossa terrorismin uhka yhdistetään maahanmuuttajiin ja pakolaisiin esimerkiksi kertomalla, että Pariisin iskujen jälkeen Suomessa on tehostettu ulkomaalaisvalvontaa ja poliisi tekee riskikartoituksia lähetystöistä ja vastaanottokeskuksista (Kauhanen & Pietiläinen 15.11.2015, A15). Lisäksi Suomen kerrotaan kiristäneen raja- ja turvatarkastuksia lentokentillä ja satamissa Pariisin ja Brysselin terrori-iskujen jälkeen (Kähkönen 21.11.2015, B3; HS 23.3.2016, A11). Presidentti Sauli Niinistö toteaa, että ”*on paikallaan, että pyrimme rajalla selvittämään tänne tulevien taustoja mahdollisimman paljon*” (Kauhanen & Pietiläinen 15.11.2015, A15). Näin terrorismista rakennetaan Suomeen ulkopuolelta tuleva uhka.

Maahanmuuttokriittinen diskurssi esiintyy aineistossa islamia puolustavan diskurssin rinnalla puhuttaessa radikalisoitumisen ehkäisystä Suomessa. Maahanmuuttokriittisessä diskurssissa terrorismi muuttuu yhteiskunnan sisäisestä uhasta ulkoiseksi, koska terrorismin katsotaan olevan maahanmuuttajataustaan ja muuhun kuin länsimaalaiseen kulttuuriin liittyvä ilmiö. Sen mukaan Suomessa radikalisoitumisen riskiryhmän muodostavat maahanmuuttaja- ja muslimitaustaiset nuoret, koska he kokevat muita todennäköisemmin ulkopuolisuutta. Lisäksi radikalisoitumista ehkäisevien toimenpiteiden kuvataan keskittyvän vain maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin. Aineistossa ei siis käsitellä Suomessa tehtävää radikalisoitumisen vastaista työtä laajemmin. Muslimeihin radikalisoitumisen riski sidotaan

kuvaamalla, miten suomalaisissa kouluissa ja moskeijoissa tarjotaan oikeanlaista tietoa islamin uskonnosta ja varoitetaan vääristyneistä tulkinnoista:

'Pyrimme jo nyt estämään radikalisoitumista antamalla oikeaa tietoa saarnoissa ja keskustelemalla ihmisten kanssa aiheesta. Jatkossa yritämme edelleen parantaa opetusta kouluissa ja moskeijoissa. Myös yhteistyötä poliisin kanssa lisätään. Poliisin pitäisi olla muslimeille tuttu ja luotettava.' (Hakkarainen, Malmberg & Manner 28.11.2015, A8.)

Tällaiset muslimien hallintaan pyrkivät toimet ovat merkki islamin turvallistamisesta Suomessa (Martikainen & Tiilikainen 2013, 10–11). Toimet esiintyvät aineistossa positiivisessa valossa, joten vaikuttaa siltä, että media tukee näitä toimia. Näin ollen media tukee islamin turvallistamista ja uusintaa stereotypiaa islamista terrorismiin sidottuna uskontona ja kulttuurina (Raittila & Maasilta 2008, 239).

Samoin kuin islamia puolustavan diskurssin, myös maahanmuuttokriittisen diskurssin mukaan terrorismia ehkäistään Suomessa panostamalla radikalisoitumisen ehkäisyyn. Mediassa kerrotaan, että *"Suomessa väkivaltainen radikalisoituminen on ollut tähän asti suhteellisen vähäistä verrattuna läntisiin naapurimaihin....'Suomessa on tehty paljon hyvää perustyötä."* (Hakkarainen, Malmberg & Manner 28.11.2015, A8.). Suomen tilanne vaikuttaa siis hyvältä, koska radikalisoitumisen ehkäisy todetaan olevan hyvällä tolalla. Kun toteutettu turvallisuustoimenpide todetaan tällä tavoin riittäväksi, on kyse uhan minimoimisesta (Bonacker ym. 2011, 18–19). Toisaalta aineistossa ei ilmene puhetta, jonka mukaan Suomen hyvä tilanne vähentäisi radikalisoitumista ehkäisevän työn tarvetta. Radikalisoitumisen uhan ei sanota pienentyneen vaan suurentuneen, minkä takia radikalisoitumisen vastaista työtä on perusteltua jatkaa. Mielestäni turvallistavan ja uhkaa minimoivan puheen raja on jälleen hyvin häilyvä.

Yhteenvetona hahmottamani neljä diskurssia eli yhtenäisyys-, kritiikki-, islamia puolustava ja maahanmuuttokriittinen diskurssi rakentavat erilaisia terrorismin uhkakuvia Suomessa määrittelemällä, mistä terrorismin uhka tulee, mistä se johtuu ja miten uhka on torjuttavissa. Yhtenäisyysdiskurssissa terrorismi on Suomen ulkopuolelta tuleva uhka, jonka Suomi jakaa Euroopan kanssa. Suomi voi torjua uhan tehostamalla tiedustelua ja tietojen vaihtoa ja voittaa terrorismin torjumalla sen pelon. Kritiikkidiskurssissa terrorismin uhka on sekä ulkoinen että sisäinen. Suomi altistuu terrorismille, koska vapaana ja avoimena yhteiskuntana se ei voi taata täydellistä turvallisuutta. Terrorismin vaara on alati olemassa, koska terroristeja on myös Suomessa. Lisäksi maan sosiaaliset ongelmat lisäävät terrorismin riskiä. Suomessa voidaan kuitenkin luottaa siihen, että viranomaiset tekevät parhaansa terrorismin torjunnassa. Islamia

puolustavassa diskurssissa terrorismi on täysin Suomen sisäinen uhka, joka johtuu vihamielisyydestä, syrjinnästä ja niitä seuraavasta radikalisoitumisesta. Kaikki nämä ongelmat ovat yleistymään päin Suomessa, minkä takia terrorismi torjutaan parhaiten ehkäisemällä niitä. Islamia puolustavan diskurssin mukaan islam ja muslimit eivät ole uhka Suomelle. Maahanmuuttokriittisen diskurssissa terrorismi uhkaa Suomea ulkoa päin, kun Suomi vastaanottaa maahanmuuttajia ja kun Suomessa on muslimeita, jotka ovat muita alttiimpia radikalisoitumaan. Diskurssin mukaan Suomi voi torjua terrorismin tehostamalla ulkomaalaisvalvontaa ja panostamalla muslimien hallintatoimiin.

Käsitykset Suomen turvallisuustilanteesta rakentuvat pitkälti sen varaan, miten aineistossa puhutaan terrorismin vastaisista turvallisuustoimista ja niiden tilasta Suomessa. Turvallisuustoimet jakautuvat tiedusteluun ja tietojen vaihtoon, poliisin ja muiden viranomaisten toimintaan sekä radikalisoitumista ehkäisevään yhteiskunnalliseen työhön. Kaikki nämä toimet kuvataan aineistossa julkisen tason toimenpiteinä, joissa tavallisilla kansalaisilla ei ole aktiivista roolia. Se rakentaa käsitystä siitä, että terrorismin uhka Suomessa on julkisten toimijoiden käsissä. Toisaalta kritiikkidiskurssi ja islamia puolustavassa diskurssi rakentavat toimijuutta myös kansalaisille. Kiinnittämällä huomiota ihmisiä eriarvoistavaan ja syrjivään käytökseen ja ajatteluun ihmiset voivat ehkäistä radikalisoitumista ja muita sosiaalisia ongelmia, jotka lisäävät terrorismia. Puolestaan yhtenäisyysdiskurssissa ihmisten tehtävä on torjua terrorismin pelko ja jatkaa elämäänsä mahdollisimman normaalisti.

Jokaisessa hahmottamassani diskurssissa on sekä terrorismia turvallistavia että uhkaa minimoivia piirteitä, joten yhtäkään diskurssia ei voi yksiselitteisesti leimata turvallistavaksi tai uhkaa minimoivaksi. Lisäksi turvallistamisen ja uhan minimoinnin rajat eivät ole aina selkeitä, minkä takia terrorismin uhasta rakentuvat käsitykset ovat hieman ristiriitaisia. Aineistoni perusteella media ottaa erilaisia rooleja turvallistamisen prosessissa, mutta eniten media toimii välittäjänä. Se tarkoittaa, että media välittää turvallisuustoimijan sanoman yleisölle ja tukee näin prosessin onnistumista (Hass 2010, 84). Aineistossa turvallisuustoimijoita ovat poliitikot, virkamiehet ja asiantuntijat. Kritiikkidiskurssia lukuun ottamatta diskurssit rakentuvat pääasiassa heidän lausumistaan. Lisäksi uutiset on kirjoitettu niin, että ne tukevat viranomaisten argumentteja sen sijaan, että problematisoivat niitä. Kritiikkidiskurssi rakentuu enemmän toimittajien omista näkemyksistä, joita vahvistetaan viittaamalla viranomaisten tai asiantuntijoiden tietoihin. Silloin media ottaa itse turvallisuustoimijan roolin ja pyrkii vakuuttamaan yleisön hakemalla tukea turvallisuudesta vastaavilta viranomaisilta, joilla voidaan tulkita olevan vaikutusvaltaa yleisöön (Balzacq 2011a,

2–3; Hass 2010, 84; Buzan ym. 1998, 31). Tiedustelusta ja tiedustelulainsäädännön muutoksesta puhuttaessa media ottaa myös turvallistamisen prosessin vahdin roolin, koska se arvioi kriittisesti tiedustelun toimivuutta ja oikeellisuutta (Hass 2010, 84). Kun tarkastellaan turvallistamisen metodeja, aineistossa korostuu median lähteiden käyttö (Dolinec 2010, 16). Aineistossa median rakentama terrorismin uhkakuva rakentuu pääsääntöisesti turvallisuusviranomaisten kuten poliisin ja sisäministeriön tietojen varaan terrorismin uhasta ja sen torjunnasta. Media siis tukeutuu virallisiin ja vaikutusvaltaisiin lähteisiin uutisoidessaan terrorismin uhasta Suomessa.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustyöni tavoitteena on ollut selvittää: millä tavoin suomalainen media puhuu terrorismista ja millaisia Suomeen kohdistuvia terrorismin uhkakuvia media rakentaa? Olen lähestynyt aihetta tarkastelemalla Helsingin Sanomien uutisointia Pariisin, Brysselin ja Nizzan terrori-iskuista diskurssianalyysin keinoin. Analyysini lopputuloksena on neljä mediadiskurssia, jotka olen nimennyt yhtenäisyysdiskurssiksi, kritiikkidiskurssiksi, islamia puolustavaksi ja maahanmuuttokriittiseksi diskurssiksi. Yhtenäisyys- ja kritiikkidiskurssi muodostavat Eurooppa-tulkintakehyksen, jossa terrorismia jäsennetään Eurooppaan ja eurooppalaisuuteen liittyvien merkitysten avulla. Islamia puolustava ja maahanmuuttokriittinen diskurssi muodostavat maahanmuuton tulkintakehyksen, jossa terrorismi määrittyy osana keskustelua maahanmuutosta, maahanmuuttajista ja muslimeista. Tunnistamani diskurssit rakentavat erilaisia terrorismin uhkakuvia määrittelemällä, mistä terrorismin uhka tulee, mistä se johtuu ja miten uhka on torjuttavissa.

Ensimmäisessä diskurssissa eli yhtenäisyysdiskurssissa terrorismista rakennetaan Euroopan ulkopuolelta tuleva uhka, jonka herättämä pelko uhkaa Euroopan yhtenäisyyttä ja vapaata sekä avointa yhteiskuntamuotoa. Diskurssin mukaan terrorismin tavoitteena on horjuttaa eurooppalaista arvomaailmaa. Siksi terrorismi on koko Euroopan yhteinen uhka, jonka torjumiseen kaikkien maiden tulee osallistua. Terrorismista rakentuu uhka Suomelle, koska se on osa Eurooppaa ja Euroopan Unionin jäsen. Siksi Suomen turvallisuustilanne muuttuu, kun turvallisuus järkkyy muualla Euroopassa. Yhtenäisyysdiskurssin mukaan terrorismi torjutaan lisäämällä maiden välistä tietojenvaihtoa ja tiedustelu yhteistyötä. Tämän takia Suomessa on muutettava tiedustelulainsäädäntöä ja tehostettava tiedustelua. Terrorismista puhutaan kuitenkin uhkana, joka on voitettavissa. Vakuuttamalla, ettei Eurooppa lannistu, yhtenäisyysdiskurssi pyrki hillitsemään terrorismin pelkoa. Pitämällä kiinni avoimuudestaan ja vapaudestaan Suomi voi muiden maiden rinnalla vastustaa terroristien tavoitteita. Terrorismi määrittyy uhaksi, jonka kanssa on elettävä ilman pelkoa.

Toisessa diskurssissa eli kritiikkidiskurssissa terrorismi määrittyy sekä yhteiskunnan ulkopuolelta että sisäpuolelta nousevaksi uhaksi. Diskurssi nostaa esiin eurooppalaisia toimintatapoja ja periaatteita, jotka mahdollistavat terrorismin Euroopassa. Niitä ovat esimerkiksi vapaa liikkuvuus ja vähäinen valvonta. Kritiikkidiskurssin mukaan Suomi altistuu terrorismille, koska eurooppalaisena, vapaana ja avoimena yhteiskuntana se ei voi taata täydellistä turvallisuutta. Diskurssissa terrorismi on enemmän yhteiskunnan sisällä syntyvä ilmiö, joka johtuu sosiaalisista ongelmista. Kritiikkidiskurssin mukaan terrorismia ei ole

helppo torjua ja terrori-iskuista seuraa harkitsemattomia päätöksiä ja toimenpiteitä, jotka syövät yhteiskunnallisia vapauksia. Sen mukaan terrorismin vaara on alati olemassa. Vaara on läsnä Suomessa, koska maassa on terroristiepäiltyjä. Toisaalta Suomen viranomaisten kerrotaan olevan tilanteen tasalla ja tekevän parhaansa terrorismin torjumiseksi.

Myös kolmannessa eli islamia puolustavassa diskurssissa terrorismista puhutaan yhteiskunnan sosiaalisista ongelmista johtuvana, sisäsyntyisenä uhkana. Islamia puolustava diskurssi kuvaa terrorismin rasismina, joka synnyttää rasismia ja on seurausta rasismista. Diskurssin mukaan terroristien tavoitteena on lietsoa eurooppalaisten islamkammoa ja maahanmuuttovastaisia asenteita. Terroristit määritellään länsimaalaisten lisäksi muslimeiden vihollisiksi. Lisäksi terrorismin taustalla kuvataan olevan sellaisia yksilöllisiä ja yhteiskunnallisia vaikuttumia, jotka eivät juonnu kulttuurista tai uskonnosta. Näin islamia puolustava diskurssi pyrkii erottamaan terrorismin islamista sekä hillitsemään islam- ja maahanmuuttovastaisia asenteita. Diskurssissa islam ei ole uhka Suomelle, vaan muslimeihin kohdistuva vihamielinen käyttäytyminen ja ajattelu, jotka ovat lisääntyneet Suomessa. Ne lisäävät syrjäytymisen ja radikalisoitumisen riskiä. Diskurssin mukaan radikalisoitumista ehkäistään parhaiten kitkemällä ennakkoluuloja ja vihamielisyyttä.

Neljännessä eli maahanmuuttokriittisessä diskurssissa terrorismista rakentuu samanaikaisesti yhteiskunnan sisältä ja ulkopuolelta tuleva uhka, kun siinä korostetaan terrorismin yhteyttä maahanmuuttajataustaan. Maahanmuuttokriittinen diskurssi määrittelee terrorismin ilmiöksi, joka on tullut Suomeen maahanmuuttajien mukana. Radikalisoitumista ja terrorismia selitetään maahanmuuton ongelmien ja kulttuuristen ryhmien välisten ristiriitojen avulla. Maahanmuuttokriittisen diskurssin mukaan terrorismi ja radikalisoituminen eivät kuulu länsimaiseen, eurooppalaiseen kulttuuriin, vaan ne yhdistetään muslimikulttuuriin. Näin maahanmuuttokriittinen diskurssi uusintaa erontekoja ja ennakkoluuloja kulttuuristen ryhmien välillä. Maahanmuuttokriittisessä diskurssissa terrorismi uhkaa Suomea, kun maa vastaanottaa maahanmuuttajia ja kun Suomessa asuu muslimeita, jotka ovat muita alttiimpia radikalisoitumaan. Siinä islamista rakennetaan yhteiskunnan uhka. Diskurssin mukaan Suomi voi torjua terrorismin tehostamalla ulkomaalaisvalvontaa ja panostamalla maahanmuuttajien hallintatoimiin ja radikalisoitumisen ehkäisyyn, jonka eteen tehdään jo hyvää työtä.

Turvallistamisen viitekehykseen sovitettuna diskurssit rakentavat käsityksiä Suomen turvallisuustilanteesta kuvaamalla terrorismin vastaisia turvallisuustoimia ja niiden tilaa Suomessa. Turvallisuustoimet jakautuvat tiedusteluun ja tietojen vaihtoon, poliisin ja muiden viranomaisten toimintaan sekä radikalisoitumista ehkäisevään yhteiskunnalliseen työhön.

Toimet kuvataan niin, että terrorismin uhka vaikuttaa olevan julkisten toimijoiden käsissä. Aineiston mukaan tavalliset kansalaiset voivat vaikuttaa terrorismin uhkaan kiinnittämällä huomiota ihmisiä eriarvoistavaan käytökseen ja ajatteluun. Kansalaisten tehtävänä on torjua terrorismin pelko ja jatkaa elämäänsä mahdollisimman normaalisti uhasta riippumatta. Tulkitsen tämän johtuvan siitä, ettei Suomessa ole tapahtunut terrori-iskua ja iskun todennäköisyyttä pidetään maassa pienenä. Ihmisten ei tahdota pelkäävän ja muuttavan käyttäytymistään, jos siihen ei ole syytä. Pelko voi ajaa ihmiset vaatimaan toimenpiteitä, jotka kuluttavat turhaan yhteiskunnan ja viranomaisten resursseja.

Jokaisessa hahmottamassani diskurssissa on sekä terrorismia turvallistavia että uhkaa minimoivia piirteitä, joten yhtäkään niistä ei voi yksiselitteisesti leimata turvallistavaksi tai uhkaa minimoivaksi. Lisäksi turvallistavan ja uhkaa minimoivan puheen raja on usein hyvin häilyvä, minkä takia terrorismin uhasta rakentuvat käsitykset vaikuttavat ristiriitaisilta. Esimerkiksi, kun media kertoo maassa toteutettavista terrorismin vastaisista turvatoimista ja viranomaisten arvioista, rakentuu käsitys, että terrorismin uhka on suurentunut Suomessa tai ainakin vaarassa suurentua. Toisaalta media välittää tietoa, ettei turvallisuustilanteen muutoksen ja sitä seuraavien toimenpiteiden pitäisi tuntua suomalaisten arjessa. Se rakentaa käsitystä, ettei Suomen tilanne voi olla kovin hälyttävä tai ainakin tilanne on viranomaisten hallinnassa.

Turvallistamisen viitekehyksen mukaan medially voi olla kolme erilaista roolia turvallistamisen prosessissa: välittäjän, turvallisuustoimijan ja vahdin rooli (Hass 2010, 84). Aineistoni mukaan media toimii eniten turvallistamisen prosessin välittäjänä. Se ei siis aloita prosessia vaan välittää turvallisuustoimijoiden kuten poliisin viestejä kansalaisille ja tukee näin turvallistamista. Paikoittain media ottaa itse turvallisuustoimijan roolin, kun toimittajat esittävät omia mielipiteitään ja hakevat niille tukea viranomaisten ja asiantuntijoiden jakamista tiedoista. Media ottaa myös vahdin roolin, kun se kritisoii turvallisuustoimenpiteen kuten tiedustelun tehostamisen toimivuutta ja oikeellisuutta.

Aineistossani median turvallistamisen metodeista korostuu lähteiden käyttö (Dolinec 2010, 16). Media tukeutuu virallisiin ja vaikutusvaltaisiin lähteisiin, kuten Suojelupoliisiin ja sisäministerin tiedonantoihin uutisoidessaan terrorismin uhasta Suomessa. Suojelupoliisi ja sisäministeriö ovat turvallisuusviranomaisia, jotka vastaavat maan sisäisestä turvallisuudesta. On loogista, että ne tuottavat turvallistavaa puhetta, koska ne ovat maahan kohdistuvien uhkien asiantuntijoita. Huomiotalouden näkökulmasta medialle on edullista käyttää terrorismia turvallistavia lähteitä, koska kansallisen turvallisuuden vaarantuminen on uutisaihe, joka

herättää herkästi yleisön kiinnostuksen. Huomiotalous tarkoittaa, että median on herätettävä yleisön kiinnostus saadakseen taloudellisia tuloja. (Dolinec 2010, 16; Sumiala 2010, 69.) Lisäksi vaikutusvaltaiset ja uskottavat viranomaislähteet tukevat median turvallistamisen prosesseja eli auttavat vakuuttamaan yleisön uhan olemassa- tai poissaolosta, minkä takia median on perusteltua tukeutua niihin (Hass 2010, 80–81).

Viranomaislähteiden käyttö tukee ajatusta median ja turvallisuusviranomaisten välisestä yhteistyöstä. Viranomaiset ovat turvallisuustoimijoita, jotka tarvitsevat mediaa siinä missä media tarvitsee niitä. Median avulla viranomaiset tavoittavat kansalaiset, ja media voi edistää niiden tavoitteita yhteiskunnassa, minkä takia niiden on kannattavaa jakaa tietoa medialle. (Dolinec 2010, 11–12; Hass 2010, 81.) Koska aineistossa on paljon viranomaislähteistä peräisin olevaa tietoa, päättelen, että tieto on julkista tai viranomaiset luovuttavat tietoa terrorismin uhasta helposti medialle. Tulkitsen myös, että viranomaislähteiden runsas käyttö on merkki siitä, että media luottaa viranomaisiin. Luottamus voi perustua yleiseen viranomaisuskoon ja viranomaisten diskursiiviseen valtaan Suomessa. Siksi viranomaisten muodostamat puhutavat asemoituvat mediassa ensisijaisiksi ja oikeiksi. Toisaalta media saattaa vaikuttaa viranomaisten tapaan puhua terrorismista ja sen uhasta. Myös media hallitsee diskursiivista todellisuutta, jossa jaettu ymmärrys maailmasta rakentuu (Fairclough 1997).

Median puhetapoja koskevat tutkimustulokseni ovat linjassa aiemman tutkimustiedon kanssa. Tutkijoiden mukaan 9/11 iskujen jälkeen terrorismin vastaisesta sodasta tuli hallitseva uutiskehys, jonka avulla media ryhtyi käsittelemään terrorismia (Lewis 2012, 259–260). Oletetaan, että terrorismin vastaisen sodan diskurssi on muuttunut globaaliksi sekä politiikassa että mediassa. Tunnistamistani diskursseista erityisesti yhtenäisyysdiskurssi sisälsi terrorismin vastaisen sodan diskurssin retorisia piirteitä, joiden avulla terrorismista rakennetaan yhteiskunnallinen uhkatekijä. Se kuvasi terrorismin kroonisena, kaikkia ihmisiä koskettavana ilmiönä, joka uhkaa yhteiskunnan perustavanlaatuisia arvoja. (Kappeler & Kappeler 2006, 179–187.) Toiseksi tunnistamani maahanmuuttokriittinen diskurssi edusti terrorismin vastaisen sodalle tyypillistä tapaa käsitellä terrorismia osana islamin uskontoa ja kulttuuria (Lewis 2012, 259; Altheide 2007, 303). Toisaalta tunnistamissani diskursseissa on myös eroavaisuuksia suhteessa terrorismin vastaisen sodan diskurssiin. Merkittävä ero on, että yhtenäisyysdiskurssin tarkoituksena on hillitä terrorismin pelkoa, kun taas terrorismin vastaisen sodan diskurssin tarkoituksena on lietsoa pelkoa (Altheide 2007). Toinen merkittävä eroavaisuus on, että suomalaisessa mediassa esiintyy islamia puolustava diskurssi, joka pyrkii erottamaan terrorismin islamin uskonnosta ja kulttuurista. Samansuuntaista muslimeja

puolustavaa puhetta on havaittu muissa eurooppalaisissa medioissa (Reinke de Buitrago 2013, 9). Erityislaatuista on, että aineistossani islamia puolustava puhe muodosti selvästi oman diskurssinsa sen sijaan, että se olisi esiintynyt toisen diskurssin osana.

Päätelen, että tulokseni kertovat terrorismin vastaisen sodan tulkintakehyksen olemassaolosta suomalaisessa mediassa, mutta kehys ei ole kopioitunut Suomeen alkuperäisessä muodossaan. Terrorismin vastaisen sodan tulkintakehys voi olla pohja, jonka varaan suomalainen media on rakentanut kansallisen muunnelmansa, johon ovat vaikuttaneet ajalliset ja paikalliset muutokset. Kansallisten mediadiskurssien eroavaisuuksia on myös selitetty maiden maantieteellisellä etäisyydellä iskupaikasta, kansallisella politiikalla ja kulttuurilla, maiden välisillä poliittisilla ja kaupallisilla suhteilla sekä tietojen vaihdon aktiivisuudella (Archetti 2004, 1035–1306). Oman tutkimukseni kohdalla terrorismin vastaisen sodan synnystä on kulunut aikaa lähes 20 vuotta ja Yhdysvaltojen sijaan terrorismi koettelee nyt Eurooppaa. Iskukohteet Ranska ja Belgia ovat maantieteellisesti melko lähellä Suomea ja Suomi kuuluu niiden kanssa Euroopan Unioniin. Tulkitsen, että terrorismin vastaisen sodan diskurssin kaltaisen puhetavan avulla voidaan pyrkiä palauttamaan Euroopan sisäinen ja ulkoinen järjestys, takaamaan Euroopan Unionin suvereenius sekä vahvistamaan eurooppalaista identiteettiä terrori-iskujen jälkeen. Niin Yhdysvallat on hyödyntänyt terrorismin vastaisen sodan diskurssia Yhdysvalloissa (Jackson 2005).

Tutkimustulokseni osoittavat myös, että suomalaisen median puhetavat muistuttavat eurooppalaisten medioiden puhetapoja. Kansainvälisessä tutkimusprojektissa, jossa on verrattu eurooppalaisten medioiden uutisointia toisiinsa, on tunnistettu arvo-orientoitunut diskurssi, kontrollin diskurssi ja vaikeasti määriteltävä diskurssi (Reinke de Buitrago 2013). Omassa tutkimuksessani mediadiskurssit jäsentyivät hieman eri tavalla, mutta niissä ilmeni samoja piirteitä kuin arvo-orientoituneessa, kontrollin ja vaikeasti määriteltävässä diskurssissa. Lisäksi tunnistin yhtenäisyys- ja kritiikidiskurssin takaa absoluuttisen, reaktiivisen ja väistämättömyyden mallin, jotka on tunnistettu yleisemmiksi tavoiksi jäsentää terrorismia englantilaisessa lehdistössä (Richards 2007). Tulokseni tukevat tutkimustietoa, jonka mukaan erimaalaiset mediat puhuvat terrorismista hyvin samalla tavalla (Reinke de Buitrago 2013; Archetti 2004). Vaikka mediadiskurssit vaikuttavat olevan kansainvälisiä, on hyvä, että niitä on erilaisia. Se kertoo, etteivät mediat käsittele terrorismia yksipuolisesti, vaan ne mahdollistavat erilaisten näkemysten esille pääsyn.

Kun tunnistamani mediadiskurssit ja niiden rakentamat uhkakuvat sovitetaan yhteiskunnalliseen kontekstiin, jossa ne syntyvät, diskurssissa heijastuu Euroopan tämän

hetkiset kriisit. Ensinnäkin yhtenäisyys- ja kritiikkidiskurssissa heijastuu keskustelu Euroopan Unionin hajoamisesta, joka on saanut vauhtia Iso-Britannian aikeista jättää unioni. EU-myönteisten piirien on järkevää korostaa Euroopan yhtenäisyyttä ja uskottavuutta, kun ne haluavat torpata ajatukset unionin hajoamisesta. EU-vastaisten piirien puolestaan on edullista korostaa Euroopan hajanaisuutta ja voimattomuutta terrorismin edessä. Vastaavasti islamia puolustavassa ja maahanmuuttokriittisessä diskurssissa heijastuu Euroopan pakolaiskriisi, joka jakaa mielipiteitä sekä valtioiden välillä että niiden sisällä. Terrorismikortin nostaminen pöytään varmasti vilkastaa pakolaiskeskustelua ja vahvistaa pakolaisvastaisten ryhmittymien sanomaa siitä, että Euroopan rajat on suljettava. Puolestaan humanitääriset tahot pyrkivät kumoamaan ajatuksen siitä, että terrorismilla olisi jotain tekemistä pakolaisuuden kanssa. Päätelen siis, että terrorismi on aihe, johon yhteiskunnallisen keskustelun vastapuolet tarttuvat vahvistaakseen sanomaansa. Osallistumalla terrorismin uhan rakentamiseen ja tarjoamalla erilaisia ratkaisuja terrorismiin erilaiset aatteet keräävät itselleen kannatusta.

Päätelmäni perustuu siihen, että terrorismi vahvasti politisoitu ja ideologisesti latautunut puheenaihe, jonka synnyttämät diskurssit palvelevat vallankäyttöä (Kappeler & Kappeler 2006; Jackson 2005, Yaseen 2005; Kapitan & Schulte 2002). Toiseksi terrorismin turvallistaminen ja uhan minimointi ovat kielen avulla tapahtuvaa diskursiivista toimintaa, jonka tarkoituksena on hallita yhteiskuntaa (Buzan ym. 1998, 31; Martikainen & Tiilikainen 2013, 14–15). Media on ideologinen valtakoneisto, joka puheellaan toteuttaa yhteiskunnallista hallintaa ja osallistuu yhteiskunnallisen järjestyksen ylläpitämiseen uusintamalla yleisesti hyväksytyjä terrorismin määritelmiä, kausaalisuhteita, moraliteetteja ja ratkaisuja (Fairclough 1997).

Koska Suomeen ei ole koskaan kohdistunut ääri-islamistista terrori-iskua, suomalaisten käsitys terrorismista ja sen uhasta perustuu pääasiassa median tarjoamaan informaatioon. Ylipäätään media on väylä, jonka kautta kansalaiset saavat tietoa maan turvallisuustilanteesta ja sen muutoksista (Vultee 2007, 8). Tutkimukseni osoittaa, että ääri-islamistinen terrorismi on turvallistettu aihe suomalaisessa mediassa ja media osallistuu aktiivisesti terrorismin uhan ja yhteiskunnan turvallisuuden määrittelyyn uutisoidessaan Euroopassa tapahtuneista terrori-iskuista. Media tarjoaa myös erilaisia käyttäytymis- ja ajatusmalleja, joiden avulla reagoida tapahtumiin. Tutkimustulosteni perusteella yleinen ohje kuuluu, ettei terrorismin herättämälle pelolle saa antaa periksi vaan elämän on jatkettava normaalisti.

Tutkimukseni pohjalta en voi kuitenkaan sanoa, millainen vaikutus medialla on kansalaisten turvallisuuden tunteeseen. En tiedä, pelkäävätkö suomalaiset terrorismia ja miten media vaikuttaa heidän pelkoonsa. Nämä kysymykset vaativat oman tutkimuksensa. Mediasta

tekemäni päätelmät ovat myös rajallisia, koska tarkastelin vain yhtä sanomalehteä, Helsingin Sanomia. Tutkimustulokseni antavat kuitenkin hyvän lähtökohdan laajemmalle tutkimukselle, jossa tarkasteluun voisi lisätä muita sanomalehtiä ja viestimiä. Terrorismin mediajulkisuuden tutkimuksessa voisi tehdä enemmän ajallista ja paikallista vertailua etenkin nyt, kun terroris-iskuja on tapahtunut Euroopassa toistuvasti. Johtopäätöksiä kirjoittaessani viimeisin terrori-isku on tapahtunut Ruotsissa Tukholmassa huhtikuussa 2017. Isku muistuttaa paljon Nizzan tapausta, jossa terroristi ajoi raskaalla ajoneuvolla ihmisiä päin. On syytä pohtia, muuttuvatko mediaesitykset, kun samantyylliset hyökkäykset seuraavat toisiaan ja tulevat yhä lähemmäs Suomea. Kannustaako media edelleen suomalaisia torjumaan terrorismin pelon nyt, kun isku tapahtui naapurimaassa?

LÄHTEET

Kirjallisuus

Altheide, David (2007): "The mass media and terrorism". *Discourse & Communication* 1:3, 287–308.

Archer, Toby & Malkki, Leena (2013): "Miten terrorismin ja radikalisoitumisen vastaisesta toiminnasta tuli tärkeä kysymys Suomessa?" Teoksessa Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja (toim.): *Islam, hallinta ja turvallisuus*, s. 79–108. Eetos-julkaisuja 12, Turku.

Archetti, Christina (2004): "Are the Media Globalising Political Discourse? The War On Terrorism Case Study". *International Journal of the Humanities* 12:2, 1302–1307.

Balzacq, Thierry (2011a): "A theory of securitization. Origins, core assumptions and variants". Teoksessa Balzacq, Thierry (toim.): *Securitization theory. How security problems emerge and dissolve*, s. 1–30. Routledge, New York.

Balzacq, Thierry (2011b): "Enquiries into methods: a new framework for securitization analysis". Teoksessa Balzacq, Thierry (toim.): *Securitization theory. How security problems emerge and dissolve*, s. 31–54. Routledge, New York.

Bankoff, Greg (2010): "Regions of Risk: Western Discourses on Terrorism and the Significance of Islam". *Studies in Conflict & Terrorism* 26:6, 413–428.

Bonacker, Thorsten, Diez, Thomas, Gromes, Thorsten, Groth, Jana & Pia, Emily (2011): "Human Rights and (de)securitization of conflict". Teoksessa Marchetti, Raffaele & Tocci, Nathalie (toim.): *Civil Society, Conflicts and the Politicization of Human Rights*, s. 13–46. United Nations University Press, Tokyo.

Buzan, Barry, Wæver, Ole & De Wilde, Jaap (1998): *Security: a new framework for analysis*. Lynne Reiner Publishers Inc., Boulder.

Cottle, Simon (2006): *Mediatized Conflict: development in media and conflict studies*. Open University Press, Maidenhead.

Conway, Maura (2008): "Media, Fear and the Hyperreal: The Construction of Cyberterrorism as the Ultimate Threat to Critical Infrastructures". *Working Papers in International Studies Centre for International Studies Dublin City University*, working paper 5, 1–38.

Creutz-Kämppi, Karin (2008): "Islam Suomen ruotsinkielisissä sanomalehdissä". Teoksessa Martikainen, Tuomas, Sakaranaho, Tuula & Juntunen, Marko (toim.): *Islam Suomessa: Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa*, s. 244–265. Suomen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Dolinec, Vladimir (2010): "The role of mass media in the securitization process of international terrorism". *Politické vedy* 13:2, 8–32.

Emmers, Ralf (2013): "Securitization". Teoksessa Collins, Allan (toim.): *Contemporary Security Studies*, s. 131–147. Oxford University Press, Oxford.

Entman, Robert (1993): "Framing: Toward Clarification of Fractured Paradigm". *Journal of Communication* 43:4, 51–58.

- Fairclough, Norman (1997): *Miten media puhuu?* Vastapaino, Tampere.
- Haider-Merkel, Donald. P., Joslyn, Mark. R. & Tarek Al-Baghal, Mohammad (2007): "Can We Frame the Terrorist Threat? Issue Frames, the Perception of Threat and Opinions on Counterterrorism Policies". *Terrorism and Political Violence* 18:4, 545–559.
- Hass, Rabea (2010): "The Role of Media in Conflict and their Influence on Securitization". *The International Spectator* 44:4, 77–91.
- Hoffman, Bruce (2002): "Rethinking Terrorism and Counterterrorism Since 9/11". *Studies in Conflict & Terrorism* 25:5, 303–316.
- Hudson, Rex. A. (2010): *Sociology and Psychology of Terrorism. Focus on Terrorism Series*. Nova Science Publisher, New York.
- Jackson, Richard (2005): "Security, Democracy, and the Rhetoric of Counter-Terrorism". *Democracy and Security* 1:2, 147–171.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2004): *Diskurssianalyysin aakkoset*. Vastapaino, Tampere.
- Joppke, Christian (2010): *Citizenship and Immigration*. Polity Press, Cambridge.
- Kapitan, Tomis & Schulte, Erich (2002): "The Rhetoric of Terrorism and its Consequences". *Journal of Political and Military Sociology* 30:1, 172–196.
- Kappeler, Victor E. & Kappeler, Aaron E. (2006): "Speaking of Evil and Terrorism: The Political and Ideological Construction of a Moral Panic". *Terrorism and Counter-Terrorism: Criminological Perspectives Sociology of Crime, Law and Deviance* 5, 157–197.
- Keskinen, Suvi (2013): "Islam ja sukupuolittuneen väkivallan uhka suomalaisessa mediakeskustelussa". Teoksessa Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja (toim.): *Islam, hallinta ja turvallisuus*, s. 55–78. Eetos-julkaisuja 12, Turku.
- Kunelius, Risto, Noppari, Elina & Reunanen, Esa (2009): *Media vallan verkoissa*. Julkaisuja, sarja A 112. Tampereen yliopisto, Tiedotusopinlaitos, Tampere.
- Léonard, Sarah & Kaunert, Christian (2011): "Reconceptualizing the audience in securitization theory". Teoksessa Balzacq, Thierry (toim.): *Securitization theory. How security problems emerge and dissolve*, s. 57–76. Routledge, New York.
- Lewis, Justin (2012): "Terrorism and News Narratives". Teoksessa Freedman, Des & Thusu, Daya (toim.): *Media and Terrorism: Global Perspectives*, s. 257–270. SAGE Publications Ltd., London.
- Lindström, Samu (2012): "Kuokkavierasjuhlat ja kuokkavierasjulkisuus. Mielenosoitustapahtuman yhteiskunnallisia tulkintoja". *Sosiologia* 49:1, 32–46.
- Lundby, Knut (2009): "Conclusion: Consensus and Conflict". Teoksessa Lundby, Knut (toim.): *Medialization. Concept, Changes, Consequences*, s. 293–303. Peter Lang, New York.
- Lutz, Brenda & Lutz, James (2013): "Terrorism". Teoksessa Collins, Alan (toim.): *Contemporary security studies*, s. 273–288. Oxford University Press, Oxford.
- Lähteenmäki, Liisa (2013): *Keskusteluja vuokratyöstä. Vuokratyön diskursiivinen rakentuminen Suomessa*. Turun yliopiston julkaisuja, Turku.

Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja (2013): ”Johdanto: islamin hallinta”. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja (toim.): *Islam, hallinta ja turvallisuus*, s. 9–24. Eetos-julkaisuja 12, Turku.

Martikainen, Tuomas (2013): ”Uskonnon hallinta ja turvallistaminen valtiollisena toimintana”. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja (toim.): *Islam, hallinta ja turvallisuus*, s. 253–277. Eetos-julkaisuja 12, Turku.

McCombs, Maxwell. E & Shaw, Donald. L. (1972): ”The Agenda-Setting Function of Mass Media”. *The Public Opinion Quarterly* 36:2, 176–187.

Raittila, Pentti (2009): ”Journalismin maahanmuuttokeskustelu: hymistelyä, kriittisyyttä vai rasismin tukemista?” Teoksessa Keskinen, Suvi, Rastas, Anna. & Tuori, Salla (toim.): *En ole rasisti, mutta...Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*, s. 67–75. Vastapaino, Tampere.

Raittila, Pentti & Maasilta, Mari (2008): ”Silmäyksiä islamin esittämiseen suomalaisessa journalismissa”. Teoksessa Martikainen, Tuomas, Sakaranaho, Tuula & Juntunen, Marko (toim.): *Islam Suomessa: Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa*, s. 225–243. Suomen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Rautio, Paavo (1990): *Terrorismin julkisuus. Järjestyksen illuusion järkyttäjistä kansalaisyhteiskunnan integraation ainekseksi*. Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos, Tiedotusoppi, Tampere.

Reinke de Buitrago, Sybille (2013): ”Media discourse on Jihadist Terrorism in Europe”. *Journal of Terrorism Research* 4:2, 3–13.

Richards, Barry (2007): ”Terrorism and the Microdynamics of Trust”. Teoksessa Bakir, Vian & Barlow, David (toim.): *Communication in the Age of Suspicion – Trust and the Media*, s. 64–74. Palgrave Macmillan, Houndmills.

Richardson, John. E. (2007): *Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis*. Palgrave Macmillan, New York.

Sakaranaho, Tuula (2008): ”Arabian aavikoilta Helsingin lähiöihin – Suomalaisen islamin tutkimuksen näkökulmia”. Teoksessa Martikainen, Tuomas, Sakaranaho, Tuula & Juntunen, Marko (toim.): *Islam Suomessa: Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa*, s. 11–36. Suomen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Salmberg, Mathilde, Machado, Carla, Ómarsdóttir Bara, Silja., Doerfer, Milena, Brown, Ashley, Marcussi, Laura, Corgan, Michael, Barbosa, Mariana, Koenig, Julia, Leembruggen-Kallberg, Elizabeth, & Roland-Levy, Christine (2013): ”Definitions of War, Torture and Terrorism in Western Europe”. Teoksessa Malley-Morrison, Kathleen, McCarthy, Sherri & Hineas, Denise (toim.): *International Handbook of War, Torture, and Terrorism*, s. 15–25. Springer, New York.

Sumiala, Johanna (2010): *Median rituaalit*. Vastapaino, Tampere.

Suoninen, Eero (2006): ”Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen”. Teoksessa Jokinen, Arja., Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (toim.): *Diskurssianalyysi liikkeessä*, s. 19–20. Vastapaino, Tampere.

Taira, Teemu (2008): ”Islamin muuttuva julkisuuskuva – Tapaustutkimus Helsingin Sanomista 1946–1994”. Teoksessa Martikainen, Tuomas, Sakaranaho, Tuula & Juntunen, Marko (toim.):

Islam Suomessa: Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa, s. 200–224. Suomen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009): *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Helsinki.

Vultee, Fred (2011): ”Securitization as a media frame: what happens when the media ’speak security’”. Teoksessa Balzacq, Thierry (toim.): *Securitization theory. How security problems emerge and dissolve*, s. 77–93. Routledge, New York.

Vultee, Fred (2010): ”Securitization”. *Journalism Practice* 4:1, 33–47.

Vultee, Fred (2007): *Securitization as a theory of media effects: the contest over the framing of political violence*. The University of Missouri-Columbia, the Faculty of the Graduate School, Missouri.

Weimann, Gabriel (1985): ”Terrorist or Freedom Fighters? Labeling Terrorism in the Israeli Press”. *Political Communication* 2:1985, 433–445.

Wiiio, Juhani (2006): *Media uudistuvassa yhteiskunnassa. Median muuttuvat pelisäännöt*. Sitran raportteja 65. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, Helsinki.

Yaseen, Noorani (2005): ”The Rhetoric of Security”. *The New Centennial Review* 5:1, 13–41.

Sanomalehtiartikkelit

Kuisma, Sofia & Tiainen Minna (2016): ”Münchenin ampuja suunnitteli tekoa vuoden”. *Helsingin Sanomat* 25.7.2016, A22.

Passi, Minna (2016): ”Poliisi etsii vaarallisia ihmisiä”. *Helsingin Sanomat* 26.7.2016, A6–A7.

Rajamäki, Tiina (2016): ”Münchenin hyökkäys herätti pelot”. *Helsingin Sanomat* 24.7.2016, A6–A7.

Verkkojulkaisut

Media Audit Finland (2017): *Levikkitilasto LT2016*. Viitattu 23.3.2017. Luettavissa Media Audit Finlandin internet-sivuilla osoitteessa:
<http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2017/03/Levikkitilasto-2016.pdf>

Suojelupoliisi (2016): *SUPO 2015 -vuosikirja*. Viitattu 3.3.2017. Luettavissa Suojelupoliisin internet-sivuilla osoitteessa:
http://www.supo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/supowwwstructure/67073_2015_Supo_FIN.pdf?ed48f6637355d488

Suomen journalistiliitto (2014): *Journalistin ohjeet*. Viitattu 6.3.2017. Luettavissa Suomen journalistiliiton internet-sivuilla osoitteessa:
<<https://journalistiliitto.fi/fi/pelisaannot/journalistin-ohjeet/>>

TUTKIMUSAINEISTO

Hakkarainen, Kaisa, Malmberg, Lari & Manner, Maria (2015): ”Syrjäytyminen ja rasismi sysivät ääriliikkeisiin”. *Helsingin Sanomat* 28.11.2015, A8.

Hannula, Tommi (2015): ”Uskonto on terroristien uhri”. *Helsingin Sanomat* 17.11.2015, A27.

Helsingin Sanomat (2016): ”Eurooppa elää terrorismin aikaa”. Pääkirjoitus. *Helsingin Sanomat* 16.7.2016, A4.

Helsingin Sanomat (2016): ”Uhrien joukossa oli paljon lapsia”. *Helsingin Sanomat* 16.7.2016, A7.

Helsingin Sanomat (2016): ”Terrorismin torjunnassa riittää vanhojakin keinoja”. Pääkirjoitus. *Helsingin Sanomat* 30.3.2016, A5.

Helsingin Sanomat (2016): ”Kasvutila pois terrorismilta”. Pääkirjoitus. *Helsingin Sanomat* 24.3.2016, A4.

Helsingin Sanomat (2016): ”Itsemurhapommittajista kaksi oli veljeksiä”. *Helsingin Sanomat* 24.3.2016, A10.

Helsingin Sanomat (2016): ”Pelko on iskujen tärkein tavoite”. Pääkirjoitus. *Helsingin Sanomat* 23.3.2016, A4.

Helsingin Sanomat (2016): ”Poliisi nosti valmiustilaa”. *Helsingin Sanomat* 23.3.2016, A11.

Helsingin Sanomat (2015): ”Terrorin torjunta vaatii tarkkuutta”. Pääkirjoitus. *Helsingin Sanomat* 24.11.2015, A4.

Helsingin Sanomat (2015): ”Isisin nujertaminen vaatii aikaa ja taitoa”. Pääkirjoitus. *Helsingin Sanomat* 17.11.2015, A4.

Helsingin Sanomat (2015): ”Hajanainen hallinto, keskittyneet ääriliikkeet”. Pääkirjoitus. *Helsingin Sanomat* 17.11.2015, A5.

Helsingin Sanomat (2015): ”Terrorismin torjunnassa tiedustelu on osa ratkaisua”. Pääkirjoitus. *Helsingin Sanomat* 16.11.2015, A5.

Helsingin Sanomat (2015): ”Eurooppa kestää terrorin paineen”. Pääkirjoitus. *Helsingin Sanomat* 15.11.2015, A4.

Huhtanen, Jarmo (2016): ”Lentokenttien turva-alueen laajennus pohdinnassa”. *Helsingin Sanomat* 24.3.2016, A11.

Huhtanen, Jarmo & Nieminen, Martta (2015) ”Verkkotiedustelu sai vauhtia Pariisista”. *Helsingin Sanomat* 17.11.2015, A6.

Huhta, Kari (2015): ”Terrorismin pelko on todellinen uhka”. Kolumni. *Helsingin Sanomat* 22.11.2015, A5.

Huhta, Kari (2015): ”Ranska sai EU-maat tuekseen”. HS analyysi. *Helsingin Sanomat* 18.11.2015, A6–A7.

Huusko, Jukka & Pietiläinen, Tuomo (2016): ”Tiedonjako tiedustelun heikoin lenkki”. *Helsingin Sanomat*, 1.4.2016, A6–A7.

Huusko, Jukka (2016): ”Toistaako Isis samaa kaavaa Euroopan iskuissa?” *Helsingin Sanomat* 24.3.2016, A10.

Huusko, Jukka (2016): ”Euroopassa on järjestäytynyt terrorisolu”. HS analyysi. *Helsingin Sanomat* 23.3.2016, A9.

Huusko, Jukka (2015): ”Pariisin terrori-isku kieliä Isisin heikentymisestä”. *Helsingin Sanomat* 16.11.2015, A9.

Huusko, Jukka (2015): ”Yksi terroristeista oli yhä karkuteillä”. *Helsingin Sanomat* 15.11.2015, A14–A15.

Hämäläinen, Tuomas (2016): ”Poliisi: Keskeisintä on radikalismi”. *Helsingin Sanomat* 16.7.2016, A8.

Jokinen, Juho (2015): ”Pariisin pormestari kiitti helsinkiläisiä tuesta”. *Helsingin Sanomat* 18.11.2015, A23.

Kauhanen, Anna-Liina & Pietiläinen, Tuomo (2015) ”Poliisin valmius nousi koko Suomessa”. *Helsingin Sanomat* 15.11.2015, A15.

Kähkönen, Virve (2016): ”Iskut koettelevat Euroopan vapautta”. Näkökulma. *Helsingin Sanomat* 16.7.2016, A11.

Kähkönen, Virve (2016): ”Tiedustelupalvelut Euroopassa ovat epätasaista joukkoa”. *Helsingin Sanomat* 1.4.2016, A7.

Kähkönen, Virve (2016): ”Belgia töppäili ankarasti terrorismin torjunnassa”. *Helsingin Sanomat* 25.3.2016, A25.

Kähkönen, Virve (2016): ”Belgia odotti iskua”. Näkökulma. *Helsingin Sanomat* 23.3.2016, A7.

Kähkönen, Virve (2016): ”Poliisin tehottomuus ihmetyttää Belgiassa”. *Helsingin Sanomat* 22.3.2016, A26.

Kähkönen, Virve (2015): ”EU tiukentaa tarkastuksia ulkorajoilla”. *Helsingin Sanomat* 21.11.2015, B3.

Kähkönen, Virve & Pohjansalo, Olli (2015): ”Suomi tarjoaa poliisiyhteistyötä”. *Helsingin Sanomat* 18.11.2015, A7.

Kähkönen, Virve (2015): ”Molenbeek pelkää terroria”. *Helsingin Sanomat* 17.11.2015, A25.

Kähkönen, Virve (2015): ”Huoli painaa koko EU:ta”. HS-kirjeenvaihtaja. *Helsingin Sanomat* 15.11.2015, A14.

Lämsä, Heidi (2015): ”Marssin osallistujat: ’Olemme kaikki samanlaisia’”. *Helsingin Sanomat* 16.11.2015, A8.

Manner, Maria (2015): ”Miksei terroristeja saatu kiinni etukäteen”. *Helsingin Sanomat* 18.11.2015, A27.

Mykkänen, Pekka (2016): ”Mitä EU voi tehdä iskujen ehkäisemiseksi”. HS analyysi. *Helsingin Sanomat* 16.7.2016, A9.

Mykkänen, Pekka (2016): ”Orpo vaatii EU-mailta tehokasta tietovaihtoa”. *Helsingin Sanomat* 25.3.2016, A25.

Mykkänen, Pekka (2016): ”Terroristi asui vastapäätä kotitaloa”. *Helsingin Sanomat* 24.3.2016, A6–A7.

Niemeläinen, Jussi, Ahonen, Anneli & Suni, Henrik (2016): ”Ranskassa kyttee jihadismi”. *Helsingin Sanomat* 16.7.2016, A10–A11.

Passi, Minna (2016): ”Poliisi etsii vaarallisia ihmisiä”. *Helsingin Sanomat* 26.7.2016, A6.

Pelli, Petja (2016): ”Ranska ehti jo huokaista helpotuksesta”. Kommentti. *Helsingin Sanomat* 16.7.2016, A9.

Pelli, Petja (2015): ”Hollande uhkasi tuhota Isisin”. *Helsingin Sanomat* 17.11.2015, A26

Pelli, Petja (2015): ”Toisesta tuli tappaja, toisesta suojelija”. *Helsingin Sanomat* 16.11.2015, A6–A7.

Pennanen, Tiimari (2016): ”Pääepäilyllä oli vuosia mielenterveysongelmia”. *Helsingin Sanomat* 17.7.2016, B3.

Rajamäki, Tiina (2015): ”Miten Pariisin iskut vaikuttavat Eurooppaan?” *Helsingin Sanomat* 21.11.2015, B3.

Rajamäki, Tiina (2015): ”Saksa järkyttyi syvästi”. HS-kirjeenvaihtaja. *Helsingin Sanomat* 15.11.2015, A14.

Sillanpää, Sami (2016): ”Terrorismin tavoitteita voi vastustaa”. Näkökulma. *Helsingin Sanomat* 26.7.2016, A8.

Sillanpää, Sami (2016): ”Isis haluaa levittää sekasortoa Eurooppaan”. HS analyysi. *Helsingin Sanomat* 24.3.2016, A9.

Sillanpää, Sami (2015): ”Pelkojen sodan pystyy voittamaan”. HS analyysi. *Helsingin Sanomat* 15.11.2015, A13.

Similä, Ville (2015): ”Euroopassa varauduttiin terroriuhkiin”. *Helsingin Sanomat* 19.11.2015, A25.

Similä, Ville (2015): ”Miksi hän pääsi takaisin Eurooppaan?” *Helsingin Sanomat* 20.11.2015, A20.

Sipilä, Annamari (2016): ”Terrorismi haastaa EU:n yhteistyökuviot”. *Helsingin Sanomat* 24.3.2016, A7.

Sipilä, Annamari (2016): ”EU varautui uusiin iskuihin ja vakuutti yhtenäisyyttään”. *Helsingin Sanomat* 23.3.2016, A9.

Sipilä, Annamari (2015): ”Nyt tarvitaan päätä ja sydäntä”. Näkökulma. *Helsingin Sanomat* 19.11.2015, A25.

Sipilä, Annamari (2015): ”Pariisi alkaa toipua shokista”. *Helsingin Sanomat* 16.11.2015, A8.

Suni, Henrik (2016): ”Suomessa surtiin Ranskan rinnalla”. *Helsingin Sanomat* 16.7.2016, A8.

Turtiainen, Suvi (2016): ”Tappaminen jatkui kaksi kilometriä”. *Helsingin Sanomat* 16.7.2016, A6–A7.

Yläjärvi, Erja (2016): ”Euroopan todellisuudet erkanevat”. *Helsingin Sanomat* 23.3.2016, A10.